

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Ústav dějin křesťanského umění

Markéta Žilková

Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Marek Pučalík

Praha 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem „Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech“ napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury a že jsem ji nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

Bibliografická citace

Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech [rukopis] : bakalářská práce / Markéta Žilková ; vedoucí práce: Marek Pučalík. -- Praha, 2011. -- 181 s.

Anotace

Bakalářská práce „Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech“ se zabývá říčanským kostelem z několika pohledů, které se vzájemně prolínají. Práce je rozdělena na čtyři části. V první je podán celkový dějinný přehled, v němž je popsána stavební historie, změny vybavení kostela, ale i proměny farnosti a jejího duchovního života. S touto kapitolou souvisí první dvě přílohy, jejichž obsahem je přehled duchovních správců s jejich životopisy a dějiny fary. Druhá kapitola se zabývá architekturou a následující části z ní vychází. Kostel prošel čtyřmi velkými stavebními proměnami – gotický kostel byl renesančně a především později barokně přestavován a nakonec novobarokně dostavěn. Všechny přestavby respektovaly a využívaly předchozí stavby a zvláště poslední přístavba se snažila co nejvíce přizpůsobit baroknímu chrámu. Podle těchto stavebních fází jsou členěny zbylé kapitoly, jejichž poslední oddíly se vždy věnují současnému stavu. Třetí kapitola se zabývá výzdobou kostela a poslední liturgickým užitým uměním. Mezi nejvýznamnější památky patří gotické fresky v nynější svatováclavské kapli, které patří k vrcholným dílům středočeské nástěnné malby doby okolo roku 1400. K zajímavým uměleckým předmětům náleží také náhrobky, zvláště oba renesanční z konce 16. století, zvony, barokní hlavní oltář a výzdoba kazatelny. V kostele sice nejsou žádná díla velkých mistrů, přesto však tyto uvedené artefakty mají svou hodnotu a jsou působivou památkou na naše předky. Přínosem této práce jsou, kromě zpracování novodobých pramenů, popisy architektury, užitého umění a zvláště sochařské a malířské výzdoby spolu s přiblížením jejich ikonografie.

Klíčová slova

kostel, architektura, výzdoba, liturgické užití umění, dějiny

Abstract

Bachelor thesis “The Church of St Peter and St Paul in Říčany” combines a number of intermingled perspectives. The thesis is divided into four sections. The first section summarises the history of the church, its construction and development, changes in the furnishings of the church, and also the development the parish and its spiritual life. The first section is complemented by the first two annexes, one listing the clergymen and their curricula, the other summarising the history of the parish office. The second chapter focuses on the architecture and serves as a basis for the other two sections. The church underwent four major reconstructions – the originally gothic church was superseded by a renaissance church, and later rebuilt various times during the baroque period, until it attained its present baroque revival-style features. Each reconstruction respected and built on the previous building and particularly the last one aimed at a maximum conservation of the baroque temple. The last parts then deal with those construction stages, and the last sections of each of them describe the present-day situation. The third chapter deals with the décor and the last with the liturgical applied arts. The church’s most significant treasures include gothic frescoes in the St. Wenceslas’ chapel which rank among the masterpieces of central bohemian mural paintings dated around the year 1400. Other interesting pieces of art are the funerary monuments, particularly two renaissance monuments which date back to the end of the 16th century, the bells, the baroque high altar and the pulpit decorations. Although the church hosts no great masterpieces, those mentioned in this paper do have a value and constitute a remembrance of our ancestors. The biggest contribution of this thesis is the analysis of modern-time sources and materials, the description of the architecture, applied arts and the sculptural decoration and paintings including the iconography of each piece.

Keywords

church, architecture, decoration, liturgical applied art, history

Počet znaků (včetně mezer): 122 370

Poděkování

Děkuji všem, kteří mi při psaní práce jakkoli pomohli, zvláště farníkům Římskokatolické farnosti Říčany, rodině, přátelům a P. Konstantinovi Petru Mikolajkovi O.Praem. a P. Timotejovi Maria Pavlu Váchovi O.Praem.

Obsah

Úvod	8
Přehled literatury	9
1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.....	10
2 Architektura kostela sv. Petra a Pavla	25
2.1 Stavebně-historický vývoj.....	25
2.1.1 Gotický chrám.....	25
2.1.2 Renesanční přestavba.....	28
2.1.3 Barokní chrám.....	28
2.1.4 Novobarokní dostavba	31
2.2 Popis architektury.....	36
3 Výzdoba kostela sv. Petra a Pavla.....	38
3.1 Vývoj chrámové výzdoby od postavení kostela do současnosti ..	38
3.1.1 Výzdoba gotického chrámu	38
3.1.2 Výzdoba kostela po jeho renesanční přestavbě.....	45
3.1.3 Výzdoba barokního chrámu	47
3.1.4 Výzdoba kostela po jeho novobarokní dostavbě.....	63
3.2 Současná podoba výzdoby kostela.....	68
4 Liturgické užité umění v kostele sv. Petra a Pavla.....	74
4.1 Liturgické užité umění od postavení kostela do současnosti	74
4.1.1 Liturgické užité umění v gotickém chrámu	74
4.1.2 Liturgické užité umění v kostele po jeho renesanční přestavbě..	74
.....	74
4.1.3 Liturgické užité umění v barokním chrámu.....	79
4.1.4 Liturgické užité umění v kostele po jeho novobarokní dostavbě	85
.....	85
4.2 Liturgické užité umění v současném kostele.....	88
Závěr.....	90
Seznam použitých zkratk	92

Seznam pramenů a literatury	96
Prameny	96
Literatura	104
Přílohy	108
Příloha č. 1: Seznam duchovních správců kostela sv. Petra a Pavla	108
Příloha č. 2: Fara	124
Příloha č. 3: Listina z makovice věže kostela z roku 1900	130
Příloha č. 4: Listina z makovice věže kostela z roku 1900	131
Seznam vyobrazení.....	132
Obrazová příloha	137

Úvod

Říčanský kostel sv. Petra a Pavla je nejstarší zachovanou budovou ve městě, která stále slouží svému účelu. Jeho historie se prolíná s dějinami obce. Prošel několika přestavbami, které ovlivnily jeho tvář i vzhled celého města. Uvnitř se nacházejí umělecké předměty, které slouží liturgickým účelům, ale také tvoří chrámovou výzdobu a v poslední řadě jsou to památky na naše předky.

Přes tyto uvedené skutečnosti si kostel nezískal dostatečnou pozornost místních badatelů, kteří se většinou věnovali jen některým uměleckým dílům. Podrobný popis napsán nebyl, mnoho zajímavých artefaktů zůstalo takřka bez povšimnutí. Navíc některé popisy nejsou úplně přesné a 20. století je téměř nezpracované, a to nejen v popisech, ale i v celkovém dějinném vývoji kostela, duchovní správy, farnosti a farní budovy.

Snažila jsem se proto napsat ucelenou práci o říčanském kostele, která by představila jeho historický vývoj i vývoj architektury, sochařské a malířské výzdoby a liturgického užitého umění sloužící k bohoslužebným úkonům, která zároveň kostel zdobí. Pro doplnění jsem v přílohách uvedla seznam duchovních správců s jejich stručnými životopisy, v nichž byly především shrnuty jejich zásluhy o kostel, případně faru, o jejíž dějinách jsem psala v druhé příloze. Pro jasnější představu o ikonografii výzdoby a dobové zbožnosti jsem v poznámkách uváděla stručné životopisy světců, kteří byli a jsou v kostele zpodobněni, případně některé legendy, které tam jsou znázorněny.¹ Velkou část této práce zabírají popisy jednotlivých děl, které dosud neexistovaly, nebo byly neúplné.

Vzhledem k rozsahu zpracovávané látky si nekladu za cíl podat vyčerpávající pohled na toto téma. Mým záměrem je představit říčanský kostel z historického, uměleko-historického a náboženského hlediska a podrobněji uvést jeho nejvýznamnější díla.

¹ Vynechala jsem životopisy Panny Marie a sv. Josefa, protože jejich uvádění pokládám za zbytečné.

Přehled literatury

Přestože je říčanský kostel nejvýznamnější historickou budovou ve městě s dlouhým stavebním, uměleckým, historickým i duchovním vývojem, téměř nikdo se jím detailně nezabýval. Jedinou podrobnější publikací je kniha Gustava Trnky Město Říčany v minulosti i přítomnosti z roku 1913, která popisuje historii Říčan. Věnuje také dvě obsáhlé kapitoly říčanské duchovní správě, v němž se zabývá i kostelem. Z velké části jde o přepisy farních kronik (události, které se odehrály ve farnosti a ve městě, příhody jednotlivých kněží, stavební úpravy kostela a proměny jeho výzdoby, inventáře). Na konci je stručný popis z doby sepsání knihy. Částečně vychází z Podlahovy publikace Posvátná místa království českého z roku 1907, v níž je uvedena stručná historie kostela, duchovní správy a popis z doby vydání. Ostatní literatura pojednávající o celém kostele je dost stručná a z velké části vychází z uvedené publikace, kterou krátce doplňuje o pozdější fakta. Nové vydání říčanských dějin (Kapitoly z dějin Říčan z roku 1997) se kostelem téměř nezabývá, v některých kapitolách nepřímo (nejvíce J. a J. Honcovi – o majitelích panství a jejich činech, o dějinách města...).

Ve dvacátém století došlo v říčanském kostele ke dvěma objevům a následně o nich byly napsány odborné články (o objevech fresek psali P. a J. Kroupovi - Gotické nástěnné malby v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy – a Z. Všetečková – Středověká nástěnná malba ve středních Čechách, o objevu hrobky P. Kroupa – Nález hrobky v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech (okr. Praha-východ)). Badatelé se ještě zabývali renesančními náhrobky (o nich psal článek J. Oulík – Renesanční náhrobky v říčanském kostele, který doplnil v Kapitolách z dějin Říčan) a zvony, u nich však většinou přebírali informace z Trnkovy knihy. Další články byly vydávány hlavně o rekonstrukci kostela (F. Vrba) a nejnovější je o stavbě varhan (P. Fischer – Říčanské varhany v kostele sv. Petra a Pavla).

Z výše uvedených skutečností je zřejmé, že bylo nutné použít i prameny (především restaurátorské zprávy, listiny uložené v archivu Stavebního úřadu v Říčanech, matriky), bez nichž by se části zabývající se 20. stoletím nedaly napsat.

1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla

Dějiny říčanského kostela jsou úzce spjaty s dějinami farnosti i města, ať už jde o majitele a správu Říčan, nebo události, které hýbaly českou společností. Protože tyto skutečnosti měly a mají vliv na architekturu a výzdobu kostela, na jeho duchovní správu i na zbožnost obyvatel, seznámíme se zároveň stručně s říčanskou historií a dějinami říčanské farnosti.

Počátky Říčan spadají do třetí čtvrtiny 13. století, kdy Ondřej ze Všehrom (nejvyšší komorník, jeho potomci se píší „z Říčan“) zakládá na skalnatém ostrohu blízko cesty spojující Sázavu s Prahou svůj hrad.² Ve stejné době také znovu zakládá obec Říčany³ jako městečko a kostel sv. Petra a Pavla.^{4, 5, 6} Přibližně ve stejné době, ve 3.

² Jaroslav NOSEK: Říčany. In: Popis obcí školního okresu říčanského, 137, Gustav TRNKA: Město Říčany v minulosti i přítomnosti. Říčany 1913, 33.

J. Honc se domnívá, že založení je dílem až Oldřicha z Říčan na počátku 14. století, který se jako první podepisuje v roce 1309 „z Říčan“, důvody které však uvádí nejsou příliš přesvědčivé. Nejnověji uvádí dataci T. Durdík opět do 3. čtvrtiny 13. století za Ondřeje ze Všehrom.

Tomáš DURDÍK: Zříceniny hradů, tvrzí a zámků. Střední Čechy. Praha 2000, 107, Jaroslav HONC: Zakladatel hradu a města Říčan, vladkyové ze Všehrom a páni z Říčan. In: Kapitoly z dějin Říčan, 26–29.

³ Říčany existovaly pravděpodobně již dříve, jejich strategická poloha by tomu také odpovídala. Byla to však asi jen osada bez kostela. Kdyby ho měla, musel by být jen prostý, dřevěný, ale žádné zprávy o něm neexistují. Nejstarší zprávy o říčanském kostele jsou z poloviny 14. století a to stál již kamenný kostel založený Ondřejem z Říčan. Viz Příloha č. 1.

NOSEK 1938, 133, TRNKA 1913, 18–23, 26.

⁴ Zasvěcení sv. Petru a Pavlu snad značí vysoké postavení říčanských vladkyů na pražském dvoře, bližší důvody však nejsou známy. K roku 1384 se v říčanském děkanátu nacházely tři kostely sv. Petra a Pavla (Říčany, Zlatníky a Vyšehrad), sv. Petra v Dubečku a sv. Pavla ve Špitálsku (nyní už nestojí). Několik kostelů v okolí bylo zbořeno za husitských válek (Na Struze 14. století, na Zderaze po roce 1090, v Rybářích, sv. Petra na Kampě 1273). V současné pražské arcidiecézi je třicet pět kostelů stejného zasvěcení (Říčany, Horka 1354, Slapy 1374, Vyšehrad 1070 – původně byl zasvěcen pouze sv. Petru, Jirmy 1352, Bohnice 1158, Radotín 1298, Zlatníky 1367, Řeporyje 2. čtvrtina 12. století, Budeč 900, Hodětice 1352, Nebovidy 12. století, Dolní Chvatlíny 1352, Čestín 1352, Struhy 1362, Všetaty 1348, Liteň 2. polovina 13. století, Neumětely 14. století, Hořešovice 1352, Přelíc 1352, Unhošť 1329, Peruc 1384, Kostelec nad Ohří 1352, Chvatěruby 12. století, Kostomlaty pod Řípem 1352, Rosovice 1913, Petrovice 1352, Řevničov 1352, Kolečovice 1352, Borovnice polovina 14. století, Borovsko 1350, Sněž 1350, Šlapánov polovina 13. století, Načeradec 1120, Zdislavice 1352), sedm kostelů je zasvěceno sv. Petru (Dubeček 1352, Nové Město pražské – Na Poříčí kolem 1080, Poříčí nad Sázavou 11. století, Křivoklát 1522, sv. Petra v okovech – Kostelní Hlavno 1339 a Velenka 1354, Stolce sv. Petra – Hostomice 1343) a jeden sv. Pavlu (Obrácení sv. Pavla v Brandýsi nad Labem 1541–1542).

Katalog Pražské arcidiecéze. Praha 2004, 384, 387, 399–400.

Pavel BEDRNÍČEK: Příběhy pražských svatyní. Praha 2002, 329, 330, 336, 337, 338–339, Eduard ŠKODA: Pražské svatyně. Kostely, kaple, synagogy, církevní sbory a modlitebny od úsvitu křesťanství na práh 21. století. Praha 2002, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238.

čtvrtině 13. století, vznikl také děkanát Říčany.⁷ Nově postavený raně gotický kostel byl jednolodní, menší než po barokní přestavbě. V polovině 14. století byla k jižní straně kostela přistavěna věž, která byla později (okolo roku 1400) uvnitř vyzdobena freskami.⁸ Z roku 1380 pochází nejstarší inventář, z něhož se dozvídáme, že v kostele byla křtitelnice, tři kalichy, čtyři ornáty, postní závoj a několik liturgických knih.⁹ Říčanskí majitelé kostel hmotně podporovali, především rytíři Ješek z Říčan, Jimram z Říčan, Kuneš z Dobřejovic, Diviš z Říčan, Oldřich ze Zaječic, Diviš a syn Jan z Průhonic a bratři Štěpán a Mareš z Průhonic.¹⁰ V roce 1400 za děkana Václava založili bratři Jimram a Diviš z Říčan oltář sv. 10 000 vojáků mučedníků a bylo při něm zřízeno místo oltářníka, roku 1408 rozšířila nadání oltáře Jimramova vdova Kateřina se svým manželem Habartem.¹¹ Před rokem 1420

https://katalog.apha.cz/web/katalog_vypis.php?sablona_soubor=vypis/vikariaty_vypis.xml, vyhledáno 12. 3. 2011.

⁵ Sv. Petr (Šimon) byl rybářem, kterého si Ježíš vybral za apoštola a předal mu klíče nebeského království (Petr) (Mt 16,18). Po Kristově smrti a zmrtvýchvstání působil nejprve v Jeruzalémě, později se vydal na misijní cesty. Je pokládán za autora dvou listů v Novém zákoně. Podle legendy byl ukřižován v Římě během Nerova pronásledování křesťanů.

Sv. Pavel (Saul) byl výrobcem stanů, který se podílel na pronásledování křesťanů. Na cestě do Damašku se mu zjevil Ježíš, který se ho ptal, proč ho pronásleduje. Nechal se pokřtít (Pavel) a stal se misionářem, zakládal církevní obce, které navštěvoval a psal jim listy (staly se součástí Nového zákona). Podle legendy mu byla v Římě sřata hlava za Nerova pronásledování.

Vera SCHAUBER / Hans Michael SCHINDLER: Rok se svatými. Kostelní Vydří 1995, 321–326.

⁶ NOSEK 1938, 133, HONC 1997f, 27–29, TRNKA 1913, 27.

⁷ Viz Příloha č. 1.

Jaroslav HONC: Arcibiskupství Praha a děkanát Říčany. In: Kapitoly z dějin Říčan, 33, TRNKA 1913, 23.

⁸ Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984 (kopie uložena v archivu Římskokatolického úřadu Říčany).

Jan OULÍK: Říčanské památky. In: Kapitoly z dějin Říčan. Říčany 1997, 361, TRNKA 1913, 27.

⁹ TRNKA 1913, 28.

¹⁰ TRNKA 27–28.

(Samotná fara patřila mezi bohaté, protože odváděla okolo roku 1384 desátek ve výši 30 grošů. HONC 1997a, 40–41.)

¹¹ Viz Příloha č. 1.

Antonín PODLAHA: Posvátná místa království Českého. Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém. Řada první: Acidiecese pražská. Díl I. Vikariáty: Českobrodský, Černokostecký, Mnichovický a Prosecký. Praha 1907, 199, TRNKA 1913, 30.

odkázala paní Kačka Mostská sedmnáct kop grošů platu na říčanský a jílovský kostel.¹² Vladykové z Říčan vlastnili městečko až do počátku husitských válek, do roku 1420, kdy husité (pražané a táborité s Žižkou) vypálili městečko a majitel hradu a Říčan Diviš z Říčan, horlivý katolík, se husitům vzdal. Proti smlouvě, kterou uzavřeli, byli obyvatelé hradu uvězněni, ženy okradeny a devět kněží, kteří hledali na hradě ochranu (pravděpodobně byli mezi nimi dva z Říčan – Šimon z Popovic a kaplan Mikuláš z Hostouně), bylo s dalšími dvěma v chatrči poblíž hradu upáleno, přestože slibovali, že se přidají k táboritům.¹³

Po dobytí hradu a města se staly Říčany majetkem Nového Města pražského.¹⁴ Mezi lety 1485–1491 byly prodány vladykům Mikuláši staršímu (a jeho manželce Johaně z Březovic) a Mikuláši mladšímu Trčkům z Lípy. Trčkům, rodině sympatizující s Jednotou bratrskou, patřilo říčanské panství až do roku 1544 (nebo 1551), kdy jej koupil Ladislav Vostrovec z Kralovic.¹⁵ Rytíři Vostrovcové vlastnili Říčany do roku 1569, o tři roky později byly (jako sirotčí statek) prodány Jaroslavu Smiřickému. Za jeho panování se Říčany staly součástí uhříněveského panství.¹⁶ V roce 1575 získaly majestát od císaře Maxmiliána II., v němž byly potvrzeny jejich výsady, a Říčany se tak staly oficiálně městečkem.¹⁷ V té době byl také opraven kostel a zároveň se rozšířil a zvýšil i s věží.¹⁸ Do podlahy na jižní straně lodi u presbytáře byly v letech 1592 a 1599 vsazeny dvě náhrobní desky z červeného mramoru, které připomínají dcery vladyky Václava Strnada,

¹² TRNKA 1913, 67.

¹³ Jaroslav HONC: Pražané v Říčanech a vyhnání pana Diviše, majitele Říčan, roku 1420. In: Kapitoly z dějin Říčan, 60–62, NOSEK 1938, 138, TRNKA 1913, 44–47.

¹⁴ Jaroslav HONC: Odchod pražanů z Říčan a panování rytířů Trčků. In: Kapitoly z dějin Říčan, 66–67, HONC 1997d, 62.

¹⁵ HONC 1997c, 68–77, NOSEK 1938, 139, TRNKA 1913, 60–62, 65.

¹⁶ Jaroslav HONC: Rytíři Vostrovcové z Kralovic a jejich Říčany. In: Kapitoly z dějin Říčan, 92, Jaroslav HONC: Sloučení Říčan, Uhříněvsi a Koloděj českým pánem Jaroslavem Smiřickým ze Smiřic 1572–90. In: Kapitoly z dějin Říčan, 93–103, NOSEK 1938, 139, TRNKA 1913, 65–66.

¹⁷ HONC 1997e, 103, NOSEK 1938, 140, Jan OULÍK: Říčanská privilegia a městský znak. In: Kapitoly z dějin Říčan, 114–116, TRNKA 1913, 69–71.

¹⁸ NOSEK 1938, 139, OULÍK 1997a, 361, TRNKA 1913, 67.

jehož rodina se v roce 1589 po prodeji svého statku Pitkovice Jaroslavovi Smiřickému přestěhovala do Říčan.¹⁹ V tu dobu byl kostel spravován nekatolickými duchovními.²⁰ Majitelé, kteří vlastnili Říčany od husitských válek do potlačení stavovského povstání, nebyli katolického vyznání a také duchovní správci kostela sv. Petra a Pavla byli utrakvisté, luteráni a kalvíni.²¹ V roce 1620 odvezli vojáci císařské armády všechny čtyři zvony, které se tehdy nacházely na věži.²² Protože Smiřičtí nebyli katolíci a aktivně se účastnili stavovského povstání, byl jejich majetek zabrán a získán příbuzným – Albrechtem z Valdštejna v roce 1622, o rok později prodal Říčany Karlovi knížeti z Lichtenštejna.²³

Lichtenštejnové byli poslední majiteli Říčan. Během jejich držení prošel kostel i město mnohými proměnami. Hned v roce 1624 byl po dvě stě čtyřech letech dosazen katolický farář Matěj Novatius,²⁴ který spravoval zároveň Uhříněves. Během jeho působení byly dány na věž místo zrekvírovaných zvonů dva nové zvony - Petr (1628) a Pavel (1629). Kněží spravující Říčany, zde často nesídlili, protože uhříněveská fara byla pohodlnější než říčanská. Za třicetileté války roku 1639 bylo městečko i s farou vydrancováno a vypáleno vojsky švédského generála Banéra a většina obyvatel z něj uprchla. Na faře se dlouhou dobu nedalo bydlet, a tak faráři žili spíše v Uhříněvsi, která byla navíc i sídlem hejtmana. Během třicetileté války nebyla fara často obsazena, a tak jsem byli posíláni misionáři, především jezuité.²⁵ V roce 1653 proběhla reformace, kterou

¹⁹ Viz níže – 3.1.2 Výzdoba kostela po jeho renesanční přestavbě.

Jan OULÍK: Renesanční náhrobky v říčanském kostele. In: Říčanský zpravodaj 4, 1983, 7–9, OULÍK 1997a, 364–367, TRNKA 1913, 308.

²⁰ Viz Příloha č. 1.
NOSEK 1938, 139, TRNKA 1913, 67.

²¹ Viz Příloha č. 1.

²² TRNKA 1913, 239, Jan VÍT: Kostel sv. Petra a Pavla. In: Říčanský kurýr 2, 1997, 20.

²³ Jaroslav HONC: Dělení dědictví rodu Smiřických mezi Valdštejnem a knížetem Lichtenštejnem. In: Kapitoly z dějin Říčan, 144–148, NOSEK 1938, 140, TRNKA 1913, 73–74, 105–107.

²⁴ Novatius byl původně říčanský protestantský duchovní, který přestoupil na katolickou víru, přesídlil na uhříněveskou faru a duchovně spravoval celé panství Uhříněves jako jediný katolický kněz.

Jaroslava HONCOVÁ: Zkáza Říčan za třicetileté války a jejich obnova. In: Kapitoly z dějin Říčan, 151, 153, PODLAHA 1907, 206, TRNKA 1913, 239.

²⁵ Viz níže – 4.1.2 – Liturgické užití umění v kostele po jeho renesanční přestavbě, Příloha č. 1.

mělo na starost dvacet pět dragounů, byla opravena fara a kostel a od Karla Eusebia knížete Lichtenštejna vyšlo nařízení, že ve všech kostelech na jeho panství musí před Nejsvětější svátostí stále hořet lampa.²⁶ Po smrti faráře Slaviboje (1658) dostal z jeho pozůstalosti říčanský kostel 15 zlatých a knihy.²⁷ Za faráře Jana Ignáce Straky byla v roce 1666 pořízena cínová křtitelnice.²⁸ Roku 1669 se vloupali do kostela a na faru zloději a ukradli mimo jiné stříbrný kalich.²⁹ Farář Jan Adam Povolil nechal roku 1677 zhotovit stříbrnou monstranci pro říčanský kostel.³⁰ Kolem roku 1700 odkázal pan Salomen 40 zlatých na nové varhany, které byly pořízeny v roce 1702 od kutnohorského varhaníka.³¹ Na přání obyvatel (primas Václav Meloun) byla v roce 1707 podána žádost o zřízení samostatné farnosti, které bylo vyhověno erekční listinou Jana Adama Ondřeje knížete Lichtenštejna z 10. října 1707. Říčanská fara byla od Uhříněvsi oddělena spolu s kostely sv. Mikuláše v Otčích, sv. Václava v Jažlovicích, sv. Maří Magdaleny v Kunicích, sv. Jana Křtitele v Tehově a byl k ní přidán kostel sv. Jakuba Většího ve Slušticích s kostelem sv. Bartoloměje v Březí. Jako farář byl dosazen Jan Daniel Beránek. Říčanská farnost se stala součástí mnichovického vikariátu.³²

HONCOVÁ 1997c, 151–153, NOSEK 1938, 134, 135, 140, PODLAHA 1907, 200, 203, TRNKA 1913, 108–109, 116, 239–240, 243, VÍT 1997, 20.

²⁶ HONCOVÁ 1997c, 153, NOSEK 1938, 135, PODLAHA 1907, 206, TRNKA 1913, 114, 241, VÍT 1997, 20–21.

²⁷ TRNKA 1913, 242.

²⁸ Viz níže –4.1.2 Liturgické užití umění v kostele po jeho renesanční přestavbě.

OULÍK 1997a, 366, Josef SCHINDLER: *Das Sociale Wirken der katholischen Kirche in der Prager Erzdiöcese (Königreich Böhmen) (=Das Sociale Wirken der katholischen Kirche in Österreich 10)*. Wien 1902, 225, TRNKA 1913, 243.

²⁹ TRNKA 1913, 118, 204–205, 243.

³⁰ SCHINDLER 1902, 225, TRNKA 1913, 243.

³¹ NOSEK 1938, 134, TRNKA 1913, 244, VÍT 1997, 21.

³² HONCOVÁ 1997c, 157, NOSEK 1938, 134, 140, PODLAHA 1907, 200, Josef SCHINDLER 1902, 225, TRNKA 1913, 120, 243–244, 255–256.

Předtím v roce 1695 říčanští obyvatelé žádali, aby byl na nově opravenou faru trvale dosazen kaplan. Bylo jim vyhověno a nakonec v roce 1707 získali samostatnou farnost.
TRNKA 1913, 243.

Roku 1708 založil farář Beránek matriky.³³ O rok později nechal opravit faru.³⁴ V roce 1713 (28. února) podal s konšely, primasem (Jiřík Hladík) a celou obcí žádost Marii Terezii vévodkyni Savojské³⁵ o výstavbu nebo příspěvek na stavbu kostela, protože chrám byl velmi pobořen. Roku 1719 se díky jejímu přispění přestavěl celý kostel v barokním slohu, na východní straně byla přistavěna nízká sakristie a zvýšila se jižní věž.³⁶ Na nově vystavěnou zvonici³⁷ byl následujícího roku pořízen malý zvon Stanislav.³⁸

³³ TRNKA 1913, 247.

³⁴ TRNKA 1913, 244–245.

³⁵ Marie Terezie Savojská je patrně pro kostel sv. Petra a Pavla nejvýznamnější majitelkou Říččan, s jejímž souhlasem a přispěním byl (nejen) říčanský chrám znovu postaven a jeho podoba je patrná (i přes novobarokní dostavbu) dodnes. Narodila se jako Terezie Marie Anna Felicitas roku 1694 Janu Adamu Ondřeji knížeti z Lichtenštejna (†1712) a Erdmundě Marii Terezii kněžně z Ditrichštejna jako jejich šesté dítě a byla pravnučkou Karla z Lichtenštejna. Protože její bratři zemřeli ještě před smrtí otce, získala se svými sestrami některá alodní panství (Marie Terezie zdělila právě panství Kostelec, Uhříněves, Škvorec a Plaňany), která jí však byla potvrzena teprve roku 1717, protože na ně vznesl nárok dědic fideikomisu, vzdálený strýc Antonín Florián kníže z Lichtenštejna. Ve svých devatenácti letech (1713) se provdala za Emanuela Tomáše vévodu Savojského. O rok později se jim narodil syn Evžen Jan František. Marie Terezie se svým sňatkem provdala do rodiny slavných vojevůdců a stala se příbuznou sardinských králů, na jejichž dvoře byl vychováván syn Evžen. V roce 1729 zemřel manžel na neštovice, byl pochován ve svatoštěpánském dómu, v savojské rodinné hrobce, kterou pro něj nechala postavit ovdovělá Marie Terezie. Jejich syn dostal od sardinského krále řád Anunciaty a v roce 1731, když se vrátil do Vídně, řád zlatého rouna od Karla VI. V roce 1734 zemřel v Mannheimu během vojenského tažení proti Turkům na zimnici. V letech 1736 a 1737 zemřel manželův strýc, který synovcovu rodinu přijal za vlastní, a matka Marie Terezie. Vévodkyně se velmi starala o svá panství. Roku 1719 nechala barokně přestavět kostel v Říčanech (věnovala 705 zlatých), o tři roky později byla postavena nová fara a v roce 1736 se postavila radnice. Téhož roku vydala privilegium pro Kostelec a zrušila pro jeho obyvatele nevolnictví. Bylo také potvrzeno říčanské privilegium císařovnou Marií Terezií (1748). Přikupovala další statky a panství. Založila řadu nadací (v katedrále sv. Štěpána čtyři kanonikáty, Savojskou rytířskou akademii, ústav šlechticů). Nechala stavět a přestavovat kostely a fary (v uhříněveském panství – 1719 kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, 1733 kostel sv. Bartoloměje v Březí, 1739 – 1740 kostel sv. Markéty v Královicích, 1740 – 1743 kostel Všech svatých v Uhříněvsi, 1746 – 1749 kostel sv. Jakuba ve Slušticích, 1759 kostel sv. Bartoloměje v Popovičkách, 1767 kostel sv. Petra v Dubečku) a zřídila fondy na jejich údržbu. Pečovala o základní školství, o chudé a postižené živelnými pohromami, na svých panstvích prováděla řadu reforem a vždy dbala o spravedlnost. Zemřela 10. února 1772 ve Vídni a byla pohřbena do savojské hrobky.

Jaroslava HONCOVÁ: Marie Terezie, vévodkyně Savojská a její Říčany. In: Kapitoly z dějin Říččan, 197–208. TRNKA 1913, 121.

³⁶ Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

NOSEK 1938, 134, 140, OULÍK 1997a, 361, PODLAHA 1907, 200, SCHINDLER 1902, 225, TRNKA 1913, 120, 246, 347, VÍT 1997, 21.

³⁷ Viz níže – 2.1.3 Barokní chrám.

³⁸ TRNKA 1913, 248, 250, VÍT 1997, 21.

V témže roce byla přestavěna i fara.³⁹ Roku 1724 byly z Beránkova příspěvkem pořízeny nové varhany za 100 zlatých od hradeckého varhaníka.⁴⁰ V roce 1725 učinil farář Beránek († 1725) odkaz na pořízení nové kazatelny.⁴¹ On i jeho nástupce Ignác Antonín Pečený jsou pohřbeni v kostele – Beránek na epištolní straně lodi u presbytáře, Pečený na protější straně u kazatelny.⁴² Za faráře Pečeného byl pořízen čtvrtý malý zvon – Vavřinec (1729).⁴³ Pro přestavěný kostel se udělal nový hlavní oltář a kazatelna. Z 18. století jsou také sochy sv. Maří Magdaleny a sv. Petra na zpovědnici.⁴⁴ Kolem poloviny 18. století, za faráře Ferdinanda Kořila, dolehly na Říčany válečné strasti. První rok války o dědictví rakouské (1741) muselo obyvatelstvo žít ubytované vojáky. (Ve stejný rok povolal Kořil do Říčan misionáře.)⁴⁵ Během pruského obléhání Prahy za sedmileté války (1757) bylo městečko Prusy zničeno a fara vydrancována.⁴⁶ Tehdy měl na žádost a díky příspěvkům obce kaplana,⁴⁷ sám se snažil zvelebit kostel.⁴⁸ V roce 1744 nechal postavit novou kostnici, zřídil hřbitov pro nepokřtěné děti a opravit hřbitovní zdi a také vybělil kostel. Farář Kořil dal postavit oltář sv. Jana Nepomuckého,⁴⁹ zakoupil antependia a od věřících získal hudební nástroje.⁵⁰ V roce 1747 nechal přelít puklý zvon Stanislav a rozlámány kalich.⁵¹

³⁹ TRNKA 1913, 246, 347.

⁴⁰ NOSEK 1938, 134, PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 246, VÍT 1997, 21.

⁴¹ OULÍK 1997a, 363, PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 246.

⁴² NOSEK 1938, 135, TRNKA 1913, 247.

⁴³ TRNKA 1913, 250.

⁴⁴ OULÍK 1997a, 362–363, PODLAHA 1907, 200, 203, TRNKA 1913, 249, 259, 307, 308.

⁴⁵ TRNKA 1913, 248.

⁴⁶ NOSEK 1938, 135, 140, PODLAHA 1907, 200–201, TRNKA 1913, 134, 136, 249.

⁴⁷ TRNKA 1913, 249.

⁴⁸ Sepsal inventář.
TRNKA 1913, 249.

⁴⁹ 1729 kanonizován.

⁵⁰ Na jeho žádost je dostával každoročně od místních řemeslníků.
TRNKA 1913, 177, 248.

Roku 1754 byly od Říččan odděleny Sluštice (s kostelem ve Slušticích a v Březí). Místo nich byl k Říččanům přidělen Mukařov (kostel Nanebevzetí Panny Marie).⁵² V roce 1759 dostal říčanský kostel donaci 700 zlatých od vévodkyně Savojské.⁵³ Také byly při kostele zřízeny tři fundace.⁵⁴ Doba barokní se vyznačovala především velkou lidovou zbožností a ani Říčany nebyly výjimkou. Všechny významnější události obecního života (potvrzování privilegií, vrchnostenské návštěvy, obnovování městského úřadu, jarmarky, svátek knížecí vrchnosti, cechovní slavnosti...) a samozřejmě církevní svátky (kromě jiných poutí 29. června – svátek sv. Petra a Pavla a posvícení 20. září – v den před svátkem sv. Matouše) byly slaveny mší svatou. Konaly se také průvody (cechy s praporci a korouhvemi, hudba), zvláště při slavnosti Těla a Krve Páně (také při slavnosti Vzkříšení Páně, o pouti a na svátek sv. Jana Nepomuckého 16. května). Chodily se také poutě do Staré Boleslavi (k Palladiu země české, kostel Nanebevzetí Panny Marie, 25. srpna – na svátek sv. Bartoloměje),⁵⁵ do Mnichovic (kostel Narození Panny Marie, 8. září – svátek Narození Panny Marie, poutí) a do Sluštic (kostel sv. Jakuba Většího, 26. července – na sv. Annu).⁵⁶ V 70. letech 18. století byl v Říčanech farářem Josef Češka, který byl svárlivé povahy a měl neustálé spory,⁵⁷ památkou na něj je náhrobek jeho matky

⁵¹ Viz níže – 4.1.3 – Liturgické užití umění v barokním chrámu.
PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 177, 248.

⁵² PODLAHA 1907, 41–44, 103, 201, TRNKA 1913, 2485–249.

⁵³ HONCOVÁ 1997a, 203, TRNKA 1913, 249.

⁵⁴ Viz Příloha č. 1.
PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 251.

⁵⁵ V té době byly poutě do Staré Boleslavi k Palladiu země české velmi rozšířeny, souvisely především s mariánskou úctou, ale i s úctou k národním patronům. (Podle legendy ho přivezl sv. Konstantin a Metoděj, který ho daroval sv. Ludmile a ta sv. Václavu, jenž byl ve Staré Boleslavi zavražděn. Před smrtí k němu putoval sv. Jan Nepomucký, v baroku velmi oblíbený světec, kanonizován 1729.)

Jan ROYT: *Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století*. Praha 1999, 75–82, 171–175.

Z Říččan chodilo procesí se sochou Panny Marie a hudbou, za město byli na poutí vysláni čtyři konšelé (kteří jeli v kočáře). Nyní jsou poutě do Staré Boleslavi obnovovány. Viz níže.

TRNKA 1913, 146.

⁵⁶ Jaroslava HONCOVÁ: *Městská správa v Říčanech za feudalismu*. In: *Kapitoly z dějin Říččan*, 169–170, TRNKA 1913, 116–117, 146, 155, 176–177, 181.

⁵⁷ Viz Příloha č. 1.
HONCOVÁ 1997a, 205–206, TRNKA 1913, 219–221, 250, 252–254.

pod kazatelnu z roku 1772.⁵⁸ V roce 1776 praskl již jednou puklý zvon Stanislav (z roku 1720, praskl 1747) a byl znovu přelit. O rok později se postavily nové varhany a zakoupily se hudební nástroje.⁵⁹ Roku 1786 byla zřízena lokálie v Mukařově, o rok později v Jažlovicích (patřily k ní kostely v Jažlovicích a Oticích). Místo nich byly k Říčánům přiděleny Lipany s kostelem sv. Martina.⁶⁰ V roce 1789 byl od říčanské farnosti oddělen kostel v Kunicích a připojen k Velkým Popovicím.⁶¹

V roce 1797 se opravila šindelová střecha a o tři roky později byl kostel zaklenut a byl v něm vyzdvižen kůr. Do opraveného kostela věnoval mlynář Vicher stříbrnou lampu a dva lesní rohy.⁶² Po roce 1806 získal kostel novou křtitelnicí s nástavcem a dva oltáře.⁶³ Během napoleonských válek procházela vojska Říčany a na čas se v nich i ubytovala, na faře se ubytovali velitelé (1801 ruský velitel Petr Grekof, 1812 velitel ruského vojska major Zákolský).⁶⁴ Roku 1801 projížděl přes Říčany pražský arcibiskup Vilém Florentin kníže Salm a byl slavnostně uvítán.⁶⁵ V roce 1807 vyšlo nařízení, že všechny zlaté a stříbrné předměty musí být označeny puncem, za lot stříbra se platilo 12 krejcarů ve stříbrných peněžích nebo 21 krejcarů v bankocedulích, za dukát zlata 20 krejcarů ve stříbře. Farář Josef Jan Křtitel Marcocius zaplatil za liturgické předměty z říčanského chrámu a filiálních kostelů 111 zlatých 49 krejcarů v bankocedulích. Ale o deset let později (1817) komisař kouřimského kraje zabavil říčanskému kostelu tři stříbrné kalichy,

⁵⁸ Viz níže – 3.1.3 Výzdoba barokního chrámu.

HONCOVÁ 1997a, 205–206, NOSEK 1938, 135, OULÍK 1997a, 364, TRNKA 1913, 254–255, VÍT 1997, 21.

⁵⁹ Viz níže – 4.1.3 Liturgické užití umění v barokním chrámu.

NOSEK 1938, 134, TRNKA 1913, 255.

⁶⁰ PODLAHA 1907, 103, 149–151, TRNKA 1913, 255.

⁶¹ PODLAHA 1907, 188, TRNKA 1913, 255–256.

⁶² Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

OULÍK 1997a, 361, TRNKA 1913, 256, VÍT 1997, 21.

⁶³ NOSEK 1938, 134, OULÍK 1997a, 363, TRNKA 1913, 256.

⁶⁴ Viz Příloha č. 1.

TRNKA 1913, 159.

⁶⁵ TRNKA 1913, 256.

stříbrnou monstranci a stříbrnou lampu, protože neměly punc. Doktor Mudroch podal prosbu císaři Františku I. a na jeho rozkaz byly předměty roku 1819 vráceny.⁶⁶ V roce 1821 se opravily varhany a o rok později byla střecha pokryta novým šindelem.⁶⁷ Roku 1830 byl zavěšen na věž nový malý zvon.⁶⁸ O tři roky později došlo ke zrušení hřbitova kolem kostela a roku 1844 byla také zbořena ohradní hřbitovní zeď.⁶⁹ V roce 1841 přemaloval Jan Schlesinger, kaplan z Kostelce nad Černými Lesy, oltářní obraz, zároveň se říčanští obyvatelé složili na zřízení bočního oltáře sv. Jana Křtitele.⁷⁰ Poslední majitel panství, jemuž byli říčanští obyvatelé poddáni, se jmenoval Alois II. Josef kníže z Lichtenštejna (†1858).⁷¹ Od poloviny 19. století začaly probíhat architektonické úpravy. Věž hrozila sesutím, a proto byla v roce 1858 snížena na dvě patra, probouráním získala boční vchod. Během stavebních úprav se v kostele položila nová dlažba.⁷² Roku 1863 byla fara zvýšena o patro.⁷³ V roce 1868 došlo na místě bývalého hřbitova k zasazení stromů a v roce 1883 byl tamtéž založen park.⁷⁴ Do průčelí kostela byly roku 1887 umístěny sochy sv. Petra a Pavla, které nechala zhotovit Marie Pachmajerová.⁷⁵ V roce 1900 se uskutečnilo prodloužení kostela (o jedno klenební pole a západní věž v průčelí) v novobarokním slohu. Ve věži byl probourán vchod a přizemí se stalo předsíní kostela. Přístavbu provedl Antonín

⁶⁶ NOSEK 1938, 135–136, PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 256, 258.

⁶⁷ TRNKA 1913, 258.

⁶⁸ TRNKA 1913, 259.

⁶⁹ Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.
NOSEK 1938, 137, 141, OULÍK 1997a, 361, TRNKA 1913, 161–162, 258, VÍT 1997, 21.

⁷⁰ PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 259.

⁷¹ HONCOVÁ 1997a, 208, NOSEK 1938, 141.

⁷² J. Vít místo jižní uvádí severní, která ale u kostela nebyla.
Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.
OULÍK 1997a, 361, PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 260, 316, 318, 320, 347, VÍT 1997, 21.

⁷³ SCHINDLER 1902, 226, TRNKA 1913, 260, 317, 347.

⁷⁴ TRNKA 1913, 260, 321, VÍT 1997, 21.

⁷⁵ Viz níže – 3.1.3 Výzdoba barokního chrámu.
Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.
PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 260, VÍT 1997, 21.

Gabriel. Západní věž slouží také jako zvonice. Tuto funkci přejala od bývalé jižní věže, která byla snížena na přízemí a stala se z ní kaple zasvěcená sv. Václavu.⁷⁶ (Městský úřad žádal, aby na nové věži byly umístěny hodiny, což ale z technických důvodů nebylo možné.⁷⁷) O rok později se přešlo k úpravě interiéru – pořízení nových oltářů (staré byly spáleny) a varhan, doplnění křtitelnice a vymalování kostela. Celkový náklad dostavby kostela – 52 772 korun 15 haléřů – se zaplatil ze jmění filiálního kostela v Tehově. V březnu byl ke kostelu postaven kříž, který požehnali redemptoristé. V Říčanech zůstali týden a denně měli dvě velmi navštěvovaná kázání. Chrám sv. Petra a Pavla byl vysvěcen 15. září 1901.⁷⁸ V letech 1902 a 1904 se daly zhotovit nové kostelní lavice (za přispění obce v roce 1903).⁷⁹ Posledním majitelem panství a držitelem patronátního práva říčanského kostela byl Jan II. kníže Lichtenštejn.⁸⁰

Roku 1928 byla fara povýšena na děkanství.⁸¹ Vymaloval se kostel.⁸² V roce svatováclavského milénia (1929) došlo k pověšení zvonu Václav.⁸³ Roku 1934 se opravily varhany.⁸⁴ Obrazová křížová cesta byla namalována v roce 1936. O dva roky později

⁷⁶ Pozemek, na němž byl kostel dostavěn, patřil obci Říčany, která ho darovala ve prospěch kostela.

Dopis Patronátního úřadu v Uhříněvsi z 20. března 1900 Městskému úřadu v Říčanech. Uhříněves 1900 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Povolení k přístavbě chrámu Páně v Říčanech z 12. dubna 1900. Říčany 1900 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Rozhodnutí Představenstva obce Města Říčan o přenechání obecního pozemku na dostavbu kostela z 2. dubna 1900. Říčany 1900 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

NOSEK 1938, 134, OULÍK 1997a, 362, TRNKA 1913, 260–261, 347, VÍT 1997, 21.

⁷⁷ Dopis Patronátního úřadu v Uhříněvsi z 3. srpna 1900 Městskému úřadu v Říčanech. Uhříněves 1900 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁷⁸ PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 261, VÍT 1997, 21.

⁷⁹ Viz níže – 4.1.4 Liturgické užití umění v kostele po jeho novobarokní dostavbě. OULÍK 1997a, 364, TRNKA 1913, 333.

⁸⁰ Jaroslava HONCOVÁ: První pozemková reforma na Říčansku. In: Kapitoly z dějin Říčan, 321, 323.

⁸¹ NOSEK 1938, 136.

⁸² Vyřízení žádosti děkana Karla Čeřovského z 26. června 1928 městskou radou z 30. června 1928. Říčany 1928 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Žádost děkana Karla Čeřovského o povolení stavby lešení v kostele za účelem výmalby z 26. června 1928. Říčany 1928 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁸³ NOSEK 1938, 134.

⁸⁴ NOSEK 1938, 134.

nechali jednotlivý dárce pořídit vitrajová, malovaná okna.⁸⁵ Během 2. světové války byl na základě udání zatčen a uvězněn děkan Josef Ježek (20. srpna 1943).⁸⁶ Roku 1948 musely být opraveny vnější omítky a střecha kostela, protože se nacházely v havarijním stavu (omítka opadávala, střecha byla poničena větrem).⁸⁷ V šedesátých letech byl v havarijním stavu celý kostel a všechny liturgické obřady se proto konaly na faře.⁸⁸ V letech 1961–1964 došlo k zajištění klesajících klenebních pasů a praskajících klenebních polí, zároveň byly opravovány omítky a při tom se objevily gotické fresky v přízemí bývalé jižní věže.⁸⁹ O několik let později (1966–1968) se objevené fresky restaurovaly.⁹⁰ Za normalizace v letech 1983–1984 proběhla oprava fasád tak, že byly zjednodušeny, ale na druhou stranu došlo k obnažení a zviditelnění gotických fragmentů a přízemí bývalé

⁸⁵ OULÍK 1997a, 364.

⁸⁶ Byl obviněn, že ve svých kázáních šíří protiněmecké smýšlení. Byl internován, několikrát vyslýchán na gestapu a nakonec uvězněn (věznice na Pankráci, koncentrační tábor Terezín a koncentrační tábor Dachau). Po návratu se opět ujal svého děkanského úřadu. Viz Příloha č. 1.

Bohumil PEKÁREK: Nehodili flintu do žita. In: Kapitoly z dějin Říčán, 352.

⁸⁷ Oznámení P. Josefa Ježka o potřebě opravy kostela v Říčanech z 19. června 1948. Říčany 1948 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁸⁸ 19. července 1962 napsal Odbor školství a kultury Okresního národního výboru Praha-východ Městskému národnímu výboru Říčany dotaz, v jakém stavu se nacházejí kulturní památky v Říčanech. V odpovědi bylo uvedeno, že je zadána oprava kostela a že je uzavřen a pobožnosti se konají na faře.

Dotaz Odboru školství a kultury Okresního národního výboru Praha-východ z 19. července 1962 Městskému národnímu výboru. Praha 1962 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Odpověď Komise pro výstavbu a vodní hospodářství Městského národního výboru v Říčanech z 21. srpna 1962 na dotaz Odboru školství a kultury Okresního národního výboru Praha-východ Městskému národnímu výboru z 19. července 1962. Říčany 1962 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁸⁹ Ladislav NOVÁČEK: Zpráva k rekonstrukci děkanského kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech z 30. května 1963. Praha 1963 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Rozpis prací a dodávek č. 1 Josefa Sojky na provedení opravy a zajištění českých kleneb v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z 28. června 1961. Říčany 1961 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Josef SOJKA: Technická zpráva. Opravy kleneb a pasů v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z 1. července 1961. Říčany 1961 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984, Zápis provedený za účelem provedené kollaudace provedených prací v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech dne 3. listopadu 1964. Říčany 1964 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Zápis sepsaný dne 13. června 1961 na MěstNV v Říčanech. Říčany 1961 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁹⁰ Pavel KROUPA / Jaroslava KROUPOVÁ: Gotické nástěnné malby v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. In: Říčanský kurýr 5, 1997, 3, VÍT 1997, 20, Zuzana VŠETEČKOVÁ: Středověká nástěnná malba ve středních Čechách. Průzkumy památek – příloha, 1999. Praha 1999, 160.

jižní věže.⁹¹ V té době byly Říčany součástí říčanského vikariátu. V letech 1993 a 1995 byla v lodi a presbytáři kostela položena nová mramorová podlaha a provedlo se odvlhčení zdiva kostela.⁹² Během výměny dlažby došlo k odkrytí hrobky matky faráře Česky poblíž její náhrobní desky pod kazatelnu. Hrobka se opět překryla dlažbou.⁹³ Během pokládání podlahy byl ke kazatelně postaven pískovcový ambon a před hlavní oltář doprostřed presbytáře obětní stůl. V devadesátých letech byl kostel (věž) osvětlen.⁹⁴

Říčanské děkanství se roku 1994 stalo opět farností a součástí vikariátu Jílové. V roce 1998 začala celková rekonstrukce kostela.⁹⁵ Do roku 1999 probíhala výměna střešní krytiny a oprava krovu.⁹⁶ V letech 2000–2002 byly obnoveny vnější fasády do podoby z roku 1900 (dostavby kostela), došlo k restaurování soch na věži, oken, kříže nad sakristií, zhotovení znaku ve štítu sakristie a odvlhčení kostela.⁹⁷ Roku 2003 proběhla úprava okolí

⁹¹ Nahlášení oprav a žádost o jejich povolení P. Josefem Kazdou. Žádost o povolení k postavení lešení z 25. dubna 1983. Říčany 1983 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

OULÍK 1997a, 362.

⁹² Oznámení P. Miroslava Cútha o opravách v kostele v Říčanech z 10. srpna 1995. Říčany 1995 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Rozhodnutí o Odvlhčení zdiva a výměna dlažby v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy, okres Praha-východ z 10. srpna 1993. Praha 1993 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

OULÍK 1997a, 362.

⁹³ OULÍK 1997a, 362, VÍT 1997, 21.

⁹⁴ Vilém MEDŘICKÝ: Výchozí zpráva o revizi elektrického zařízení z června 1994. Říčany 1994 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Vladimír VESELÝ: Technická zpráva k projektu elektroinstalace osvětlení věže kostela Říčany z 20. března 1994. Říčany 1994 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁹⁵ Rozhodnutí. Závazné stanovisko k opravě exteriéru kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech, opravě střechy (malé opravě krovu, výměně krytiny), opravě fasády včetně výplní otvorů, obnově odvodnění a hromosvodu z 24. dubna 1998. Praha 1998 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁹⁶ Rozhodnutí o prodloužení lhůty dokončení stavby do 12/ 1999 z 18. listopadu 1998. Říčany 1998 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁹⁷ Jiří ČERNOHORSKÝ: Restaurátorská zpráva 3/ 2001. Kompletní restaurování prosklení oken jižní strany kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2001 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany), Jiří ČERNOHORSKÝ: Restaurátorská zpráva 5/ 2001. Kompletní restaurování prosklení oken severní strany kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2001 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany), Marcel HRON: Restaurátorská zpráva. Restaurátorský zákrok na kamenných sochách a prvcích fasády na kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech. Rokycany 2000 (uloženo v archivu Národního památkového ústavu středních Čech), Marcel HRON: Restaurátorská zpráva. Restaurátorský zákrok na železném kříži, jeho soklu a rekonstrukce znaku nad vchodem do závěru kostela

kostela (položeny dlažba - především na západní a jižní straně kostela), protože park z 19. století nebyl udržován a zanikl.⁹⁸ V roce 2004 byly obnoveny vnitřní omítky⁹⁹ a dveře ve vstupu do lodi kostela se osadily mříží.¹⁰⁰ Roku 2001 byla udělána nouzová oprava zvonicích strojů a o čtyři roky později díky grantu města Říčany mohla být provedena (kvůli havarijnímu stavu) úprava zavěšení zvonů.¹⁰¹ 1. července téhož roku (2005) převzala duchovní správu Královská kanonie premonstrátů na Strahově. V roce 2008 se opravily vnější omítky.¹⁰² Téhož roku byl zrestaurován oltář sv. Václava v jižní kapli (přízemí bývalé věže), relikviáře a řezby z hlavního oltáře a z mens postranních oltářů, klekátko a dřevěný kříž a křestní nádoba.¹⁰³ Následujícího roku došlo ke zrušení farností

sv. Petra a Pavla v Říčanech. Rokycany 2001 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany), Kolaudační rozhodnutí. Stavební úpravy kostela sv. Petra a Pavla Říčany, Masarykovo nám. č.p. 70 z 11. září 2002. Říčany 2002 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Obnova vnějšího pláště kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko ze 7. března 2000. Praha 2000 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Stavební povolení na stavební úpravy kostela sv. Petra a Pavla na pozemku stp.č. 1 v k.ú. Říčany z 12. července 2000. Říčany 2000 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁹⁸ Stavební úpravy okolí kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko z 29. září 2003. Říčany 2003 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁹⁹ Obnova omítek, výmalby a nástěnných maleb kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko z 22. října 2004. Říčany 2004 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany). (K restaurování fresek v kapli nedošlo.)

¹⁰⁰ Osazení bezpečnostní mříže do kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko z 21. května 2004. Říčany 2004 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

¹⁰¹ Viz níže – 4.2 Liturgické užití umění v současném kostele.

Miroslav ENDERLA: Kostel sv. Petra a Pavla Říčany. Statický a dynamický posudek působení zvonů na zdivo věže z června 2005. Praha 2005 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany), Petr Rudolf MANOUŠEK: Protokol o prohlídce zvonů farního kostela obec Říčany u Prahy z 26. srpna 2005. Praha 2005 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany), Sdělení k ohlášení udržovacích prací. Úprava zavěšení zvonů Říčany, kostel sv. Petra a Pavla z 16. června 2005. Říčany 2005 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Leoš UDATNÝ: Projekt Úpravy v zavěšení zvonů ve věži. Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z dubna 2005. Chýnice 2005 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

Miloslava PANGRÁCOVÁ: Zvony. In: Zvon 5, 2005, nepag., Ivan VÍT: Zmrzačené říčanské zvony. In: Říčanský kurýr 2, 2005, 26.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

¹⁰² Souhlas se stavebními úpravami kostela sv. Petra a Pavla Říčany č.p. 70, Masarykovo náměstí 23 z 12. března 2008. Říčany 2008 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

¹⁰³ Michal EISLER: Restaurování cínového kotlíku křtitelnice z kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany), Ivana RAŠPLÍČKOVÁ: Restaurátorská zpráva. Kostel Říčany. Relikviáře a Řezby. Braškov 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany), Ivana RAŠPLÍČKOVÁ: Restaurátorská zpráva. Oltář v jižní kapli v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech. Braškov 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu

spravovaných z Říčan, které byly k Říčánům připojeny ve 20. století (Kostelec u Křížků – kostel sv. Martina s filiálním kostelem sv. Františka z Assisi v Kamenici, Mukařov – kostel Nanebevzetí Panny Marie, Velké Popovice – kostel Panny Marie Sněžné s filiálním kostelem sv. Maří Magdaleny v Kunicích, Popovičky – kostel sv. Bartoloměje s filiálním kostelem Narození Panny Marie v Oleškách, Jažlovice – kostel sv. Václava s filiálním kostelem sv. Mikuláše v Oticích), a k jejich začlenění do farnosti Říčany. K Říčánům tedy v současné době patří 11 filiálních kostelů a 3 kaple.¹⁰⁴ Od roku 2010 jsou ve farním kostele stavěny nové varhany.¹⁰⁵ Také byly obnoveny poutě do Staré Boleslavi k Palladiu země české.

Říčany), Ivana RAŠPLIČKOVÁ: Zpráva o opravě. Kostel Říčany. Klekátko, dřevěný kříž a řezby z mens postranních oltářů. Braškov 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany).

¹⁰⁴ Kromě výše uvedených k nim ještě patří Tehov (1707) a Lipany (1787) – viz výše. V roce 1936 byla postavena kaple Panny Marie Lurdské, která také patří do farnosti Říčany. Součástí farnosti je i zámecká kaple Nanebevzetí Panny Marie (2. polovina 18. století) a kaple Nejsvětějšího Srdce Ježíšova v Charitním domově v Mukařově.

Katalog Pražské arcidiecéze. Praha 2004, 81 93–94, 159.

¹⁰⁵ Petr FISCHER: Říčanské varhany v kostele sv. Petra a Pavla. In: Říčanský kurýr 3, 2011, 33.

2 Architektura kostela sv. Petra a Pavla

Kostel sv. Petra a Pavla prošel několika přestavbami a každá na něm zanechala dodnes viditelné stopy a utváří jeho nynější podobu. Proto se první část této kapitoly bude věnovat jednotlivým stavebním etapám, jak následovaly po sobě, a ve druhé části bude následovat popis současného stavu architektury.

2.1 Stavebně-historický vývoj

2.1.1 Gotický chrám

Kostel sv. Petra a Pavla byl postaven pravděpodobně ve 3. čtvrtině 13. století Ondřejem ze Všehrom.¹⁰⁶ Byl to malý jednodlní chrám postavený v raně gotickém slohu. Byl menší než po barokní přestavbě¹⁰⁷ a nižší.^{108, 109} Do dnešní doby se dochovala

¹⁰⁶ Viz předchozí kapitola.

Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

¹⁰⁷ Ukončení původního kostela je znázorněno pruhem rovně položených dlaždic mezi třetími pilíři v lodi (za třetí okenní osou z celkových pěti), zatímco zbytek dlažby je položen nakoso. G. Trnka uvádí, že dosud je na podlaze znát délka původního barokního kostela z roku 1719. Při dostavbě v roce 1900 byl kostel prodloužen o jednu okenní osu (o čtvrtinu své původní délky) a tento rozdíl by měl být v podlaze viditelný, což si ovšem odporuje, protože pak by musel být kostel prodloužen o dvě okenní osy (a nebyla by to čtvrtina, ale dvě třetiny). V roce 1993 byla položena nová podlaha, v níž byl pruh zachován na svém místě. V plánu dostavby kostela z roku 1896 má původní stavba čtyři okenní osy (a čtyři pilíře v lodi) a přistavovaná část tvoří jednu okenní osu (tedy čtvrtinu původní délky), ve Výsledku stavebně-historického průzkumu v roce 1984 je barokní stavba ukončena čtvrtým pilířem v lodi (celý kostel v té době měl čtyři okenní osy) a novobarokní přístavba tvoří pátou okenní osu. Je tedy zjevné, že pruh v podlaze neukazuje délku barokního kostela. Je možné, že odlišný pás v dlažbě odkazuje na ukončení prvního – gotického kostela (měřil by na délku 17,5 metrů), který mohl být v baroku také prodlužován kvůli zvyšujícímu se počtu obyvatel (i když podle Trnky byl gotický a barokní kostel stejně velký – TRNKA 1913, 27). Ve Výsledku stavebně-historického průzkumu v roce 1984 je zachované gotické zdivo na jižní straně od prvního pilíře v lodi do třetího (zabírá dvě okenní osy), u něž je právě v dlažbě pruh ukazující délku původního kostela. Je sice lákavé přistoupit na takovéto řešení, ale gotické zdivo se nemuselo dochovat v celé své původní délce, navíc se nedochovaly žádné plány, na nichž by byla zřetelná velikost prvního kostela. Osobně se ale přikláním k názoru, že odlišný pruh odkazuje na délku gotického kostela, k čemuž jsem dospěla po prostudování výše zmiňovaných plánů a údajů o novobarokní dostavbě a domněnce o prodloužení kostela v baroku. Jsem si však vědoma, že tyto skutečnosti nejsou úplně dostačující.

Leoš UDATNÝ: Projekt Rekonstrukce průčelí Říčany – Kostel sv. Petra a Pavla. Chýnice 1999 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany), Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

TRNKA 1913, 261.

část jižního zdiva, která je nyní ukryta ve zdivu barokním, a v něm hrotité okno, v baroku zazděné, malé okénko a vchodový portál, ty byly snad zazděny již v polovině 14. století, protože v té době byla k jižní straně kostela přistavěna věž¹¹⁰ a nový vchod byl probourán v nové věži (nebo západním průčelí).^{111, 112} Kolem kostela se nacházel hřbitov.¹¹³

Nezachovala se nám žádná jeho podoba, proto si budeme muset vystačit s tím, co se dochovalo do dnešní doby, případně můžeme jako analogii použít kostel sv. Mikuláše v Oticích (nyní součást obce Strančice), který je nedaleko Říčan a byl postaven ve 13.

¹⁰⁸ Nyní zazděné gotické okno z první stavby chrámu se nachází ve spodní polovině jižní zdi pod barokními okny, která jsou v horní polovině (**obr. 2**).

¹⁰⁹ Viz níže.

¹¹⁰ G. Trnka (i J. Nosek a A. Podlaha) uvádí, že kostel měl dvě věže, jednu v na jižní straně (na jejímž vrcholu měla být pozlacená hvězda) a druhou v průčelí (se zkříženým klíčem a mečem), která byla před vlastní stavbou kostela a měla sloužit jako zvonice. Zvonice prý stála ještě v roce 1832, ale brzy musela být zbořena, jižní věž byla roku 1858 snížena a v roce 1900 bylo ponecháno jen přízemí. Ozdoby z vrcholů věží byly pak dány na novou věž v roce 1900. Autor uvádí, že čerpal z farní kroniky, ale první farní kronika je z let 1707 – 1794 a druhá až z let 1836 – 1947 (Jaroslava HONCOVÁ: Literatura a prameny. In: Kapitoly z dějin Říčan, 1997, 383). Pokud se podíváme na plány a půdorysy staveb Říčan před rokem 1832, není na žádném z nich věž na západní straně kostela, pouze věž jižní. Ani Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984 samostatnou zvonici neuvádí. Na fotografii kostela přibližně z roku 1870 před novobarokní dostavbou (**obr. 8**) je na jižní věži hvězda se zkříženým klíčem a mečem. Proto si myslím, že autor špatně interpretoval záznamy o kostelní věži a jednu zaměnil za dvě. V roce 1858 byl totiž v jižní věži, na níž byly od počátku zvony (TRNKA 1913, 246), prolomen vchod (TRNKA 1913, 260, 316) a jižní věž mohla být považována zároveň za průčelní věž i zvonici.

Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

NOSEK 1938, 134, PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 27.

¹¹¹ O umístění nového vchodu se vedou spekulace, protože nemáme zaznamenáno, kde se nacházel. Řada badatelů se však domnívá, že byl právě v jižní zdi nové věže, a odpovídal by tomu i výklenek v ose zdi (v němž se nyní nachází okno a zazděný novodobý vchod z roku 1858, ale při jeho zřízení nemáme záznam o tom, že by vznikl na místě dřívějšího vchodu – viz níže) a ikonografie freskové výzdoby kaple (viz níže – 2.1.1 Výzdoba gotického chrámu).

Aleš HYNEK: Středověké nástěnné malby v hradní kapli v Bečově nad Teplou. Ikonografie obrazu Umučení 10.000 rytířů (nepublikovaná diplomová práce na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze). Praha 2007, 106, Pavel KROUPA / Jaroslava KROUPOVÁ: Gotické nástěnné malby v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. In: Říčanský kurýr 5, 1997, 7, VÍT 1997, 20, Zuzana VŠETEČKOVÁ: Středověká nástěnná malba ve středních Čechách. Průzkumy památek – příloha, 1999. Praha 1999, 154.

¹¹² Výsledky stavebně-historického průzkumu v roce 1984.

NOSEK 1938, 134, OULÍK 1997a, 361, TRNKA 1913, 27.

¹¹³ TRNKA 1913, 26.

století.¹¹⁴ Z té doby se v otickém kostele dochoval malý presbytář na čtvercovém půdorysu, zaklenutý žebrovou klenbou, s hrotitými okny (jedno na východní straně a druhé zadržené na straně severní, jehož vrchol se téměř dotýká klenby).¹¹⁵ Říčanský chrám byl pravděpodobně malý, nízký jednolodní kamenný (opuka) kostel. Na východní straně byl zakončen pravouhlým presbytářem, asi také na čtvercovém půdorysu,¹¹⁶ pravděpodobně zevně architektonicky neodlišený od lodi.¹¹⁷ Na jižní a severní straně měl hrotitá okna, v jižní zdi byl jednoduchý vstupní portál. Kolem poloviny 14. století byla vedla vstupního portálu postavena věž a nový vstupní portál vznikl asi v jižní zdi věže [2].¹¹⁸ Věž na čtvercovém půdorysu (o straně 5,5 metrů) byla pravděpodobně patrová, s nárožní armaturou (z pískovcových kvádrů), v přízemí zaklenutá jedním polem křížové žebrové klenby (s hranolovými žebry s vyžlabenými hranami),¹¹⁹ jejíž žebra se protínají ve svorníku, na němž je tlapatý kříž.¹²⁰ V klenbě jsou kruhové otvory, jimiž procházely provazy, s nimiž se tahalo za zvony umístěnými v patře věže [25]. Ve spodní části východní stěny je zachované sanktuarium zdůrazněné růžovou barvou [3].¹²¹

¹¹⁴ Jsem si vědoma, že podklady, na nichž stojí následující popis kostela sv. Petra a Pavla, jsou nedostatečné, a v žádném případě si proto nedělám nárok na přesné zachycení gotické podoby kostela. Jde spíše o představu, jak asi mohl vypadat.

¹¹⁵ PODLAHA 1907, 151.

¹¹⁶ Podobně jako v Oticích a jako po pozdější renesanční přestavbě v Říčanech – viz níže.

¹¹⁷ Pozdější renesanční presbytář s oratořemi navazuje na gotické zdivo, takže je možné, že vznikl na dřívějším gotickém půdorysu. Raně gotický kostel mohl být užší než po pozdně renesanční přestavbě, takže presbytář by se pak posunul k severní straně.

Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

¹¹⁸ Viz pozn. 111.

¹¹⁹ Je možné, že i loď s presbytářem (nebo jen presbytář) byly také zaklenuty křížovou klenbou, stejně jako je tomu v Oticích, ale to jsou už pouhé domněnky.

¹²⁰ OULÍK 1997a, 361, Emanuel POCHE: Umělecké památky Čech. P/Š. 3. svazek. Praha 1980, 284, Ondřej SLANINA: Kostel Sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy (nepublikovaná ročníková práce na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze). Praha 2008, 5.

¹²¹ František MAKEŠ / Jiří TOROŇ: Restaurátorská zpráva o práci na objevených gotických malbách v kostele Petra a Pavla v Říčanech. Praha 1968 (uloženo v archivu Národního památkového ústavu středních Čech).

2.1.2 Renesanční přestavba

Za panování rodu Smiřických, brzy po jejich odkoupení Říčan, byl opraven a přestavěn kostel. Chrám sv. Petra a Pavla stál již dvě století a možná utrpěl také při vypálení obce husity v roce 1420.¹²² Navíc přestával dostačovat svou velikostí pro zvyšující se počet obyvatel, takže byl zároveň zvětšen. V důsledku toho byla boční věž nastavena, takže měla tři patra. Do dnešní doby se zachovala celá východní část (bez sakristie) – zdivo, klenby, mříž v okně pod oratoří a okénko ve východní zdi, které je nyní zazděné.¹²³

Pokud jde o podobu kostela, můžeme se opřít o část, která se dochovala. Chrám byl rozšířen, zvýšen, věž byla nastavena na tři patra. Loď zůstala asi ve své raně gotické podobě,¹²⁴ východní část kostela – presbytář a oratoře byla postavená nově v pozdně renesančním slohu. Presbytář měl čtvercový půdorys (délka strany – 4,6 metrů) [32], po stranách byly dvě oratoře na obdélníkových půdorysech, tvořené patrovými tribunami [6]. V severovýchodním a jihovýchodním rohu kostela na ně vedla schodiště. Presbytář byl zaklenut mírně hřebínkovou hvězdicovou klenbou (výška 9 metrů) [5], prostory pod i nad oratořemi klenbami křížovými. Kostel získal další okna. Jedno malé bylo ve východní zdi u severní oratoře, nyní je zazděné. Další bylo v jižní zdi pod oratoří a do dnešní doby se zachovala mříž, která okénko vyplňuje [4].¹²⁵

2.1.3 Barokní chrám

V roce 1707 byla obnovena samostatná říčanská farnost a v ní později znovu postaven farní chrám sv. Petra a Pavla v barokním stylu. 28. února 1713 byla podána

¹²² Viz předchozí kapitola.

¹²³ Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984. OULÍK 1997a, 361, POCHE 1980, 284.

¹²⁴ Některé základní zdi byly použity při barokní přestavbě – viz níže.

¹²⁵ Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984. OULÍK 1997a, 361, SLANINA 2008, 6.

farářem Janem Danielem Beránkem a primasem Jiřkem Hladíkem prosba k Marii Terezii Savojské, aby v Říčanech postavila nebo přispěla na stavbu nového kostela. Důvodem bylo zchátrání a poboření stávající stavby. Vévodkyně žádosti vyhověla a v roce 1719 byl celý kostel přestavěn.¹²⁶ Majitelka panství a patronka kostela přispěla na stavbu 705 zlatých 45 krejcarů, obyvatelé Říčan dali materiál a řemeslné práce.¹²⁷

Z původního kostela byly ponechány některé základní zdi gotické lodi, renesanční presbytář a přízemí gotické věže. Nově postavená byla tedy téměř celá loď, sakristie a čtvrté patro věže.¹²⁸

Znovu postavený kostel byl jednolodní s renesančním presbytářem, gotickým přízemím věže s renesančním a barokním patrem a nově postavenou sakristií [8, 9]. Loď kostela (s architektonicky neodlišeným presbytářem) měla čtyři okenní osy, byla členěna pilastry s toskánskými hlavicemi. Okna byla půlkruhová s jednoduchými profilovanými šambránami, na východní a západní straně slepá. Byl pravděpodobně zazděn gotický portál s oknem (možná už během renesanční přestavby, nebo dokonce během přístavby věže). Západní trojosé průčelí bylo členěno čtyřmi pilastry s toskánskými hlavicemi, které nesly kladí (odstupňovaný architráv, vlys a odstupňovanou římsu). V dolní polovině severní a jižní osy byly niky a nad nimi kartuše. V centrální ose byl vchod s jednoduchým portálem, v jehož vrcholu se nacházel klenák, celý byl orámován lizénami ukončenými vlnovitě zprohýbanou římsou, nad ní bylo slepé půlkruhové okno se spodní římsou a jednoduchou šambránou. Průčelí zakončoval volutový štít, členěný stejnými pilastry jako loď, s nikou v ose, na severní a jižní straně ukončeným volutovými křídly, zakončený trojúhelníkovým frontonem. Po stranách štítu byly kuželkovité čučky. Sakristie byla postavena na půdorysu obdélníku (o rozměrech 6 x 7 metrů, výška – 4 metry) [9, 11]. Členění (pilastry) odpovídalo členění celé lodi (na jižní straně bylo půlkruhové okno),

¹²⁶ Leoš UDATNÝ: Projekt Rekonstrukce průčelí Říčany – Kostel sv. Petra a Pavla. Chýnčice 1999.

NOSEK 1938, 134, 140, PODLAHA 1907, 200, POCHE 1980, 284, SLANINA 2008, 2, SCHINDLER 1902, 225, TRNKA 1913, 120, 246, 347, VÍT 1997, 21, František VRBA: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech. In: Říčanský kurýr 10, 2000, 10.

¹²⁷ TRNKA 1913, 246.

¹²⁸ Výsledek stavebně-historického výzkumu v r. 1984. TRNKA 1913, 246, VÍT 1997, 21.

průčelí bylo členěno pilastry s toskánskými hlavicemi, v středu byl vchod, nad nímž se nacházelo malé obdélné okénko. Pilastry nesly zprohýbanou římsu. Sakristie (nižší a užší než loď, před níž předstupuje) byla zakončena štítem členěným pilastry s nikou v centrální části, po stranách byla volutová křídla a štít byl zakončen zprohýbanou římsou. Ve štítu se nacházela freska Tanec smrti. Byl na ní kostlivec s premovaným kloboukem, s toulcem na levém rameni, v pravici držel šíp. U nohou mu ležely vojenské přilby, praporece a koruny, v pozadí bylo hořící město.¹²⁹ Nároží věže byla zdůrazněna lizénami, v patře se zvony (oddělovala ho římsa) bylo eliptické okno. Loď měla valbovou střechu (výška kostela k hřebeni – 17,5 metrů), nesenou vaznicovým krovem s probíhajícími vaznými trámy, zakončenou štítem na západní straně, sakristie měla sedlovou a věž cibulovou střechu. Nad presbytářem byl sanktusník. Na vrcholu průčelního štítu se nacházel patriarchální kříž, na sanktusníku latinský, nad štítem sakristie jetelový, z jehož středu vycházely čtyři paprsky, na věži patriarchální kříž s hvězdou na spodním příčném rameni a se zkříženým klíčem a mečem na svislém rameni.¹³⁰ Loď byla uvnitř členěna sdruženými pilíři s iónskými hlavicemi zdobenými perlovcem, girlandami a akantem, které nesly římsu.¹³¹ Patrně se částečně zazdilo přízemí boční věže a do lodi tak vedly dva triumfální oblouky (gotický a barokní).¹³² Nebyla zaklenutá, ale ukončená rovným dřevěným stropem.¹³³ Uvnitř se nacházela cihlová dlažba.¹³⁴

¹²⁹ TRNKA 1913, 309.

¹³⁰ Jindřich RINEŠ: Statický posudek krovu nad lodí a presbytářem kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech, s návrhem nezbytných konstrukčních úprav. Praha 1997 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany), Výsledek stavebně-historického výzkumu v r. 1984. SLANINA 2008, 8, TRNKA 1913, 260, 316.

¹³¹ TRNKA 1913, 307.

¹³² František MAKEŠ / Jiří TOROŇ: Restaurátorská zpráva o práci na objevených gotických malbách v kostele Petra a Pavla v Říčanech. Praha 1968, Výsledek stavebně-historického výzkumu v r. 1984.

¹³³ Výsledek stavebně-historického výzkumu v r. 1984. TRNKA 1913, 246, 256, VÍT 1997, 21.

¹³⁴ TRNKA 1913, 260, 316.

V roce 1797 byla opravena šindelová střecha.¹³⁵ 19. června 1800 povolil kníže Alois Josef z Lichtenštejna opravu říčanského kostela. Chrámová loď byla zaklenuta a byl v ní vyzdvižen kůr, který měl masivní zábradlí. Celkový náklad byl přes 2516 zlatých, z toho kníže jako patron dal 1136 zlatých 54 krejcarů, filiální kostely 868 zlatých 54 krejcarů a osadníci 512 zlatých 29 krejcarů.¹³⁶ Loď byla zaklenuta třemi poli českých placek (na rubech kleneb jsou viditelná žebra), oddělenými klenebními pasy [7]. Výška klenby byla 11 metrů. Nesly ji sdružené pilíře.¹³⁷ Pod čtvrtým klenebním polem byl vyzdvižen kůr, k němuž byla z vnějšku přistavěna schodištní polozapuštěná vížka na půlkruhovém půdorysu, která byla u západního průčelí vklíněna mezi jižní stěnu lodí a západní zeď věže. Na jižní straně měla pod střechou malé půlkruhové okénko. Byla ukončena polokruželovou střechou [8]. Roku 1822 byl na střechu dán nový šindel.¹³⁸ V roce 1858 se položila kamenná dlažba. Věž musela být snížena o druhé patro, protože hrozilo její zřícení. Nová střecha byla nízká stanová [8, 9]. Farář Klášterský nechal zbořit přihrádku (komoru), která se nacházela v přízemí věže, a v jižní zdi prolomit vchod, takže se stala průchozí a zvětšila kapacitu kostela o padesát lidí.¹³⁹ V roce 1887 byly do nik v západním průčelí dány sochy sv. Petra a Pavla.¹⁴⁰

2.1.4 Novobarokní dostavba

¹³⁵ TRNKA 1913, 256.

¹³⁶ POCHE 1980, 284, TRNKA 1913, 246, 256, VÍT 1997, 21.

¹³⁷ Ve Výsledku stavebně-historického výzkumu v roce 1984 se uvádí, že byla zaklenuta pruskými plackami, nověji však bylo zjištěno (O. Slanina), že klenbu tvoří české placky.

Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.
SLANINA 2008, 2, 5.

¹³⁸ TRNKA 1913, 258.

¹³⁹ L. Udatný a F. Vrba uvádí, že věž byla snesena po roce 1864, ale ostatní zaznamenávají rok 1858.

Leoš UDATNÝ: Projekt Rekonstrukce průčelí Říčany – Kostel sv. Petra a Pavla. Chýnice 1999, Výsledek stavebně-historického výzkumu v r. 1984.

NOSEK 1938, 134, POCHE 1980, 284, SLANINA 2008, 2, TRNKA 1913, 260, 316, VÍT 1997, 21, VRBA 2000, 10.

¹⁴⁰ Viz níže – 2.1.3 Výzdoba barokního chrámu.

V roce 1900 proběhla novobarokní dostavba, o níž se jednalo několik let. Kostel kapacitně nedostačoval, navíc se v masivním zábradlí na kůru objevily trhliny, takže klenební oblouk pod ním musel být podepřen dřevěnými sloupy.¹⁴¹ Kvůli tomu se vydala delegace městského zastupitelstva na patronátní úřad do Uhřetěvsi, kde byla slíbena náprava. Po ustanovení a jednáních několika komisí byla v roce 1898 dostavba povolena. Po schválení rozpočtu a plánů [12, 13] byl vypsan konkurs na stavitele, který vyhrál Antonín Gabriel z Prahy. (Za zednické a tesařské práce dostal 45 470 korun 88 haléřů.)¹⁴² Na přístavbu darovala obec pozemek o výměře 106 m².¹⁴³ Celkový náklad činil 52 772 korun 15 haléřů. Byl zaplacen ze jmění filiálního kostela v Tehově.¹⁴⁴

Začalo se s vnitřní opravou a přístavbou na jaře roku 1900, do listopadu byly provedeny všechny zednické, tesařské a pokrývačské práce. Kostel byl prodloužen o čtvrtinu původní délky, postavila se nová věž v západním průčelí. Pouze tato dostavba je postavená z cihlového zdiva, zbytek kostela je kamenný. Loď je nyní dlouhá 39,5 metrů (uvnitř 20,5 metrů), široká 11,5 metrů (uvnitř 9,5 metrů), nová věž je vysoká přibližně 40 metrů (včetně kříže). Stará jižní věž (tvořící předsín před jižním vchodem) byla stržena (včetně schodiště) o dvě patra na přízemek. Na něm byla udělána valbová střecha (severní strana nasedá přímo na jižní stěnu lodi). Nová věž byla pokryta měděným plechem, na což přispěl farář Velický 1232 korunami. Ve věži byla předsín hlavního vchodu. V roce 1901 se kostel jednoduše vymaloval. 15. září (památka Panny Marie Bolestné) 1901 byl nově posvěcen.¹⁴⁵

Na západě místo strženého průčelí a kruchty byl kostel prodloužen o jedno klenební pole, zaklenuté jako zbytek lodi českou plackou, s dvěma mělkými výklenky po stranách. Byl v něm vyzdvižen nový kůr, pod nímž se nachází také česká placka. Je ukončen

¹⁴¹ V podobě mariánského monogramu.

¹⁴² TRNKA 1913, 260–261.

¹⁴³ TRNKA 1913, 332.

¹⁴⁴ PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 261, VÍT 1997, 21.

¹⁴⁵ Leoš UDATNÝ: Projekt Rekonstrukce průčelí Říčany – Kostel sv. Petra a Pavla. Chýnice 1999, Výsledek stavebně-historického výzkumu v r. 1984.

NOSEK 1938, 134, POCHE 1980, 284, SLANINA 2008, 2, TRNKA 1913, 261, 347, VÍT 1997, 21, VRBA 2000, 10.

kuželkovou balustrádou rozdělenou na tři části čtyřmi pilířky po osmi kuželkách. Za ním byl kostel zakončen průčelím a věží, která je v ose lodi a má zhruba poloviční šířku [1]. Průčelí (nároží) je členěno pilastry s toskánskými hlavicemi, na něž nasedá kladí a na ně štít, tvořený volutovými křídly, vedle nichž zůstaly kuželkovité čučky. Na jižní straně mezi novou věží a zakončeným průčelím se postavila nová vížka na půdorysu poloviny obdélníku zakončená koutovou střechou, pod níž bylo umístěno obdélné okno. Západní hranolová věž je římsami rozčleněna na tři části. První do výšky lodi je bosovaná s portálem a slepým oknem. Má snížený podhled a je zaklenutá křížovou klenbou. Vede v ní šnekovité schodiště na kůr. Po severní a jižní straně jsou dvě obdélná okna. Portál se skládá z jednoduchého orámování kolem dveří, vedle něhož jsou pilastry s toskánskými hlavicemi, které nesou kladí, jež přechází nad vnitřní část portálu. Nad kladím je dvojitý fronton, na stěně věže je trojúhelníkový, před ním je prolomený, zakončený volutami, které spojuje girlanda, uprostřed mezi částmi archivoly je kuželkovitý čuček. Nad portálem je slepé čtvercové okno se šambránou zakončené volutovým frontonem s trojúhelníkovou římsou. V poli okna je nápis: DŮM MŮJ/ DŮM/ MODLITBY/ JEST./ L 19,46. V tympanonu mezi volutami je mariánský znak se zkříženým klíčem a mečem, atributy sv. Petra a Pavla. Nad spodní částí je kladí, na které nasedá prostřední díl věže s třemi volskými oky (na severní, západní a jižní straně) s jednoduchou šambránou, který od poslední části odděluje stupňovaná římsa. V ní byla udělána čtyři eliptická okna (na všechny světové strany) se šambránou ukončenou suprafenestrou s roztrženou zprohýbanou římsou. Nad touto částí je kladí, které nese zvonovou střechu s lucernou, na níž je makovice s křížem, který byl dříve na jižní věži. Podle původních plánů měla být střecha cibulová, během stavby byly však plány změněny [12, 13].¹⁴⁶ Celý kostel byl barevně sjednocen – plastické prvky (šambrány, lizény, římsy) a nároží byly šedomodré, zbytek bílý. Na římsu mezi spodní a prostřední částí byly přemístěny sochy sv. Petra a Pavla.¹⁴⁷ Pokud srovnáme podobu kostela před dostavbou a po ní [8, 9, 1, 10], zjistíme, že se nová podoba snaží zachovat co nejvíce z barokního kostela – části, které se

¹⁴⁶ Leoš UDATNÝ: Projekt Rekonstrukce průčelí Říčany – Kostel sv. Petra a Pavla. Chýnice 1999. VRBA 2000, 11.

¹⁴⁷ Leoš UDATNÝ: Projekt Rekonstrukce průčelí Říčany – Kostel sv. Petra a Pavla. Chýnice 1999.

nebouraly, zůstaly stejné, dostavěné části plně respektují starou stavbu (architektonické členění, zachování podoby alespoň okrajových dílů západního štítu, přenesení čučků a soch) a tvoří harmonický celek.

Roku 1928 byl kostel vymalován¹⁴⁸ a o dvacet let později (1948) musela být pro havarijní stav opravena opadávající omítka a střecha (která byla poničena větrem).¹⁴⁹ V šedesátých letech se v havarijním stavu nacházel celý kostel a všechny liturgické obřady se musely konat na faře.¹⁵⁰ Proto byly v letech 1961–1964 zajištěny architektem Josefem Sojkou klesající klenební pasy a praskající klenební pole. Mezi čela klenebních pasů byly vloženy ocelové kleštiny a zastavilo se rozevírání obvodového zdiva [7]. Zároveň byly opravovány omítky a při tom se objevily gotické fresky v bývalé jižní věži.¹⁵¹

V letech 1983–1984 proběhla oprava fasád podle návrhu architekta Zdeňka Loudy [14]. Byly zjednodušeny (místo pilastrů se použily lizény, šambrány kolem oken lodi nebyly profilované, šambrány věžních oken se zjednodušily a zakončovala je pouze prostá trojúhelníkovitá zprohýbaná římsa), změnila se jejich barevnost (místo bílé žlutá, místo šedomodrých plastických prvků jen velmi jednoduché bílé). Bylo obnaženo a poněkud zviditelněno gotické okno a přízemí bývalé jižní věže. Zazdil se jižní vchod

¹⁴⁸ Vyřízení žádosti děkana Karla Čeřovského z 26. června 1928 městskou radou z 30. června 1928. Říčany 1928, Žádost děkana Karla Čeřovského o povolení stavby lešení v kostele za účelem výmalby z 26. června 1928. Říčany 1928.

¹⁴⁹ Oznámení P. Josefa Ježka o potřebě opravy kostela v Říčanech z 19. června 1948. Říčany 1948.

¹⁵⁰ 19. července 1962 napsal Odbor školství a kultury Okresního národního výboru Praha-východ Městskému národnímu výboru Říčany dotaz, v jakém stavu se nacházejí kulturní památky v Říčanech. V odpovědi bylo uvedeno, že je zadána oprava kostela a že je uzavřen a pobožnosti se konají na faře.

Dotaz Odboru školství a kultury Okresního národního výboru Praha-východ z 19. července 1962 Městskému národnímu výboru. Praha 1962, Odpověď Komise pro výstavbu a vodní hospodářství Městského národního výboru v Říčanech z 21. srpna 1962 na dotaz Odboru školství a kultury Okresního národního výboru Praha-východ Městskému národnímu výboru z 19. července 1962. Říčany 1962.

¹⁵¹ Ladislav NOVÁČEK: Zpráva k rekonstrukci děkanského kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech z 30. května 1963. Praha 1963, Rozpis prací a dodávek č. 1 Josefa Sojky na provedení opravy a zajištění českých kleneb v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z 28. června 1961. Říčany 1961, Josef SOJKA: Technická zpráva. Opravy kleneb a pasů v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z 1. července 1961. Říčany 1961, Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984, Zápis provedený za účelem provedené kollaudace provedených prací v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech dne 3. listopadu 1964. Říčany 1964, Zápis sepsaný dne 13. června 1961 na MěstNV v Říčanech. Říčany 1961.

a z přízemí věže se stala kaple sv. Václava.^{152, 153} Do východního štítu sakristie byl namalován znak města se znaky majitelů panství, za nichž proběhly přestavby kostela. V levé horní části byl erb pánů z Říčan (stříbrný leknínový trojlist na červeném poli), uprostřed se nacházel znak města (udělený roku 1575 – bílá brána se dvěma věžemi v červeném poli), v němž byl erb Smiřických ze Smiřic (černostříbrný štít polcený pokosem), vpravo nahoře byl erb Lichtenštejnů (zlatočervený dělený štít). Na stuze dole, která byla položena na zkřížených lipových snítkách, stálo: +/ 1575/ L P/ 1984/ +.¹⁵⁴

V letech 1993 a 1995 byla v lodi a presbytáři kostela položena nová mramorová podlaha, při čemž došlo k objevu hrobky pod kazatelnu, a bylo provedeno odvlhčení zdiva kostela.¹⁵⁵ V roce 1998 začala celková rekonstrukce kostela.¹⁵⁶ Nejprve byla opravena střecha věže novým měděným pláštěm.¹⁵⁷ Během ní byly v makovici objeveny dvě dobové listiny upomínající na postavení věže, dále dobové mince a tisk. Vše bylo uloženo zpět a přidány současné mince a noviny.¹⁵⁸ Do roku 1999 probíhala výměna

¹⁵² Nahlášení oprav a žádost o jejich povolení P. Josefem Kazdou. Žádost o povolení k postavení lešení z 25. dubna 1983. Říčany 1983, Leoš UDATNÝ: Projekt Rekonstrukce průčelí Říčany – Kostel sv. Petra a Pavla. Chýnice 1999, Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

POCHE 1980, 284, VRBA 2000, 10, 11.

¹⁵³ Sv. Václav se narodil kolem roku 907 budoucímu knížeti Vratislavovi a Drahomíře. Byl vzdělán, po smrti otce byla jeho výchova svěřena babičce, sv. Ludmile, kterou pak dala Drahomíra zabít. Když se ujal vlády usiloval o mír, spravedlnost a christianizaci země. Jeho politickým odpůrcem byl mladší bratr Boleslav, budoucí kníže, který ho nechal na svém sídle ve Staré Boleslavi (před kostelem sv. Kosmy a Damiána) roku 935 zavraždit.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 502–504.

¹⁵⁴ Výsledek stavebně-historického výzkumu v r. 1984.

¹⁵⁵ Oznámení P. Miroslava Cútha o opravách v kostele v Říčanech z 10. srpna 1995. Říčany 1995, Rozhodnutí o Odvlhčení zdiva a výměna dlažby v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy, okres Praha-východ z 10. srpna 1993. Praha 1993.

KROUPA 1994, 62, OULÍK 1997a, 362, VÍT 1997, 21.

¹⁵⁶ Rozhodnutí. Závazné stanovisko k opravě exteriéru kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech, opravě střechy (malé opravě krovu, výměně krytiny), opravě fasády včetně výplní otvorů, obnově odvodnění a hromosvodu z 24. dubna 1998. Praha 1998.

VRBA 2000, 9.

¹⁵⁷ František VRBA: Věž kostela sv. Petra a Pavla. In: Říčanský kurýr 5, 1998, 5.

¹⁵⁸ Viz Příloha č. 3 a č. 4.

střešní krytiny a oprava krovu.¹⁵⁹ V letech 2000–2002 byly obnoveny vnější fasády do podoby z roku 1900 (barevně i architektonicky) [1, 10], navíc byla více zdůrazněna armatura jižní věže, gotické hrotité okno a nově odhalen gotický portál s malým okénkem nad ním [2]. Kostel se také odvlhčil.¹⁶⁰ Došlo k restaurování soch na věži, oken, kříže nad sakristií. Na východní štít sakristie byl umístěn nový štukový papežský znak. Je tvořen papežskou tiárou, pod níž jsou dva svázané, zkřížené klíče, zlatý a stříbrný [11].¹⁶¹ Roku 2005 byly obnoveny vnitřní omítky.¹⁶² V roce 2008 se provedly opravy vnějších omítek.¹⁶³

2.2 Popis architektury

Nynější podoba kostela sv. Petra a Pavla je výsledkem několika přestaveb v různých slohových obdobích, které jsou na něm patrné [10]. Na jižním zdivu lodi se

¹⁵⁹ Jindřich RINEŠ: Statický posudek krovu nad lodí a presbytářem kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech, s návrhem nezbytných konstrukčních úprav. Praha 1997, Jindřich RINEŠ: Technická zpráva k realizačnímu projektu obnovy krovu nad lodí a presbytářem kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Praha 1998 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany), Rozhodnutí o prodloužení lhůty dokončení stavby do 12/ 1999 z 18. listopadu 1998. Říčany 1998.

VRBA 2000, 11.

¹⁶⁰ Dorothea PECHOVÁ: Laboratorní zpráva. Kostel u Říčan. Rozbor omítek. Restaurátor: ak. mal. Jan Chejn. Praha 1998 (uloženo v archivu Národního památkového ústavu středních Čech), Kolaudační rozhodnutí. Stavební úpravy kostela sv. Petra a Pavla Říčany, Masarykovo nám. č.p. 70 z 11. září 2002. Říčany 2002, Obnova vnějšího pláště kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko ze 7. března 2000. Praha 2000, Stavební povolení na stavební úpravy kostela sv. Petra a Pavla na pozemku stp.č. 1 v k.ú. Říčany z 12. července 2000. Říčany 2000, Leoš UDATNÝ: Projekt Rekonstrukce průčelí Říčany – Kostel sv. Petra a Pavla. Chýnice 1999.

VRBA 2000, 10.

¹⁶¹ Jiří ČERNOHORSKÝ: Restaurátorská zpráva 3/ 2001. Kompletní restaurování prosklení oken jižní strany kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2001, Jiří ČERNOHORSKÝ: Restaurátorská zpráva 5/ 2001. Kompletní restaurování prosklení oken severní strany kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2001, Marcel HRON: Restaurátorská zpráva. Restaurátorský zákrok na kamenných sochách a prvcích fasády na kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech. Rokycany 2000, Marcel HRON: Restaurátorská zpráva. Restaurátorský zákrok na železném kříži, jeho soklu a rekonstrukce znaku nad vchodem do závěru kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Rokycany 2001.

¹⁶² Vladimír STESKAL: Restaurátorská zpráva. Kostela sv. Petra a Pavla Říčany. Památka: plošná výmalba, zlacení a ilusivní mramorování. Umístění: loď kostela. Hostivice 2005 (uloženo v archivu Národního památkového ústavu středních Čech).

¹⁶³ Souhlas se stavebními úpravami kostela sv. Petra a Pavla Říčany č.p. 70, Masarykovo náměstí 23 z 12. března 2008. Říčany 2008.

nachází fragment gotického portálu a okna s malým okénkem. Směrem na západ se v těsné blízkosti nachází gotická věž z poloviny 14. století, nyní snižená na přízemí a ukončená stanovou střechou [2], zaklenutá křížovou žebrovou klenbou [25]. Čtvercový presbytář s obdélnými oratořemi je renesanční [32], zaklenut mírně hřebínkovou hvězdicovou výsečovou klenbou [5], oratoře křížovou [6]. Loď (tři klenební pole) a sakristie je z barokní přestavby v roce 1719 [10]. Z vnějšku je členěna toskánskými pilastry, půlkruhová okna jsou zdůrazněna profilovanými šambránami, uvnitř jsou při zdech sdružené iónské pilíře. Tato část je zakončena valbovou střechou (na západě ukončenou částí štítu a věží), sakristie sedlovou. Zaklenutí českými plackami pochází z roku 1800 [7]. Čtvrté klenební pole a západní věž je z novobarokní dostavby v roce 1900, která respektovala dochovaný barokní vzhled kostela [1]. Věž je ukončena zvonovou střechou. Sousedí s ní malá vížka na půdorysu poloviny obdélníku, s koutovou střechou, v níž je schodiště vedoucí na kůr. Současná podoba fasád je stejná jako po dostavbě v roce 1900, která zase respektovala barokní vzhled kostela (členění – pilastry, šambrány, barevnost – jednotlivé prvky šedomodré, ostatní bílé). Vnitřní zdi jsou členěny sdruženými pilíři s iónskými hlavicemi, které nesou klenby.¹⁶⁴ Presbytář [32] je od lodi oddělen vítězným obloukem. Kostel je vymalován bílou barvou, archivoly mezi pilíři, pilíře (kromě volutových částí hlavic) a klenební pasy barvou krémovou, volutové části hlavic, zdůrazněné zlacením jsou růžové s bílými dekoračními prvky. Pilíře v presbytáři, vítězný oblouk, architektonické prvky patrových tribun (pilíře, archivoly, římsy a dekorační plastické prvky ve tvaru kalicha) jsou natřené růžovou barvou imitující mramor.¹⁶⁵ V kostele je položena mramorová podlaha z první poloviny 20. století (v kapli zůstala kamenná z roku 1858), presbytář je zvýšen stupněm, v něm se nachází další pod obětním stolem a třetí vede k hlavnímu oltáři.

¹⁶⁴ SLANINA 2008, 2–3.

¹⁶⁵ Vladimír STESKAL: Restaurátorská zpráva. Kostela sv. Petra a Pavla Říčany. Památka: plošná výmalba, zlacení a ilusivní mramorování. Umístění: loď kostela. Hostivice 2005.

3 Výzdoba kostela sv. Petra a Pavla

Stejně jako v architektuře zanechala jednotlivá slohová období své stopy i ve výzdobě chrámu. Jedná se však o ještě složitější problematiku z hlediska pramenů a literatury, protože k některým uměleckým dílům máme minimum podkladů. Tato kapitola je rozdělena na dvě části. V první, věnující se historii, bude spíše výčet jednotlivých děl podle dochovaných inventářů, pouze u těch, která se dochovala, bude také jejich popis. Druhá část se bude věnovat nynějšímu stavu výzdoby, zaznamenaná především předměty, které přibyly do kostela v 2. polovině 20. století. Z důvodu jasnějšího představení ikonografie jsou vedle sebe uváděna malířská a sochařská díla, někde dokonce, pokud jde o předměty tvořící trvalejší výzdobu kostela, i užité umění.

3.1 Vývoj chrámové výzdoby od postavení kostela do současnosti

3.1.1 Výzdoba gotického chrámu

Nejstarším uměleckým artefaktem, o němž víme, že byl v kostele sv. Petra a Pavla, je dřevěná křtitelnice, která se zaznamenává v prvním inventáři z roku 1380.¹⁶⁶

O několik let mladší jsou nástěnné malby v přízemí bývalé jižní věže, které se dochovaly dodnes. Pokrývají všechny čtyři stěny i klenbu a zobrazují několik výjevů. Východní a západní stěna je rozdělena na dvě části. V čele klenby je vyobrazen novozákonní, respektive legendární příběh a pod nimi jsou v pásu postavy apoštolů a svatých, mezi půlkruhem a pásem se nachází užší pruh oddělující obě scény, na němž byl nápis (na východní stěně fragmentárně dochovaný). Na jižní a severní stěně jsou dobové a starozákonní postavy a ornamentální motivy. Byly namalovány kolem roku 1400¹⁶⁷ a patří k nejkvalitnějším projevům monumentální malby ve středních Čechách v době

¹⁶⁶ TRNKA 1913, 28.

¹⁶⁷ Výmalba souvisí se zřízením oltáře sv. 10 000 vojáků mučedníků v roce 1400 a s rozšířením nadání o osm let později – viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.
KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 8, VÍT 1997, 20, VŠETEČKOVÁ 1999, 160.

vlády Václava IV.¹⁶⁸ Jde o nástěnné obrazy malované technikou frescosecco.¹⁶⁹ Vytvořili je dva malíři (hlavní a pomocný) různého slohového zaměření. Vedoucí mistr byl pravděpodobně vyškolen na pražském dvoře Václava IV. a byl více ovlivněn internacionálním stylem, maloval monumentální plné figury s modelací jemných tváří, portrétními rysy a kontemplativním výrazem ve tváři. Projev druhého malíře byl tradičnější, o něco topornější, používal drobnější figurální kánon štíhlých, komunikujících postav a celkový charakter malby je narativní a spíše naturalistický.¹⁷⁰

Obraz v horní části východní stěny představuje pravděpodobně Zvěstování Panně Marii [15].^{171, 172} Bohužel se dochovala pouze spodní část výjevu, a proto je těžké určit námět přesně. Postava vpravo s křídly v bílém plášti představuje anděla, který je namalován na zeleném pozadí. Proti němu je další klečící postava v červeném plášti – Panna Maria. Scéna je (kromě anděla) na okrovém pozadí a obsahuje ještě další fragmentární malby, které však nelze určit.¹⁷³ Autorem výjevu je hlavní malíř, tvořící kontemplativní, monumentální malbu.¹⁷⁴ Pod touto scénou je úzký pás s poškozeným nápisem, který snad uváděl latinská jména apoštolů, kteří jsou pod ním v dalším pásu [16].¹⁷⁵ V něm jsou zobrazeni apoštolové s Kristem na světle červeném

¹⁶⁸ KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 8, VŠETEČKOVÁ 1999, 7, 158.

¹⁶⁹ HYNEK 2007, 106.

¹⁷⁰ VŠETEČKOVÁ 1999, 158, 160.

¹⁷¹ Srov. L 1,26–38.

¹⁷² P. Kroupa a J. Kroupová se však domnívají (navzdory výsledkům restaurátorské zprávy, které uvádějí v poznámkách), že jde o scénu Kristus na hoře Olivetské. Podle nich v pravé části klečí Kristus otočený ke skupině spících apoštolů, v levé části za Kristem mají být zobrazeny hlavy přicházejících vojáků.

František MAKEŠ / Jiří TOROŇ: Restaurátorská zpráva o práci na objevených gotických malbách v kostele Petra a Pavla v Říčanech. Praha 1968.

KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 4–5, VŠETEČKOVÁ 1999, 156.

¹⁷³ VŠETEČKOVÁ 1999, 156.

¹⁷⁴ VŠETEČKOVÁ 1999, 158.

¹⁷⁵ VŠETEČKOVÁ 1999, 156.

pozadí.¹⁷⁶ Vedle sebe stojící, výrazně gestikulující postavy (dochované jen v polopostavách, někdy zůstaly pouze hlavy, nebo dokonce pouze torza rouch) s nimby na hlavách hledí většinou ke středu na Krista. Jsou rozděleni do dvou skupin po šesti, uprostřed mezi nimi stojí Kristus. Protože jsou jednotlivé figury velmi poškozeny, podařilo se určit jen v levé části sv. Matěje se sekyrou (třetí postava zleva).¹⁷⁷ Tyto postavy maloval druhý malíř, který oproti hlavnímu, jenž namaloval Zvěstování Panně Marii, používal drobnější figurální kánon a narativnost.¹⁷⁸

V horní části západní stěny se nachází zobrazení legendy o umučení sv. 10 000 vojáků [17].¹⁷⁹ Obraz patrně souvisí se zřízením oltáře sv. 10 000 vojáků mučedníků v roce

¹⁷⁶ J. Oulík se domníval, že jde o Poslední večeři, to však vyvrátila Z. Všetečková tím, že upozornila na přítomnost atributů u apoštolů.

OULÍK 1997a, 364, VŠETEČKOVÁ 1999, 159.

¹⁷⁷ Z. Všetečková určila (spíše odhadem) ještě další dva apoštoly – čtvrtý je snad sv. Filip, který měl pravděpodobně přes pravé rameno kříž, na nějž ukazoval levou rukou, k němu se otáčí apoštol s mladistvou tváří a světlými vlasy, možná jde o sv. Jana.

KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 5, VŠETEČKOVÁ 1999, 156.

¹⁷⁸ VŠETEČKOVÁ 1999, 158.

¹⁷⁹ Jde o českou legendu ze 14. století, která byla v té době velmi oblíbená a často znázorňovaná. Císař Hadrián vytáhl s 16 000 vojáků do boje proti obyvatelům Malé Asie, ale když spatřil nepřátelské vojsko o 100 000, utekl spolu se 7000 svých vojáků do Alexandrie. Důstojníci (knížata) Achatius, Alexander a Marcus (Nová legenda zlatá uvádí pouze jedno jméno – Eliades) se rozhodli spolu s 9000 vojáků, že zůstanou a obětují bohům, aby jim pomohli. Po oběti však byli plní strachu, ale tu se jim zjevil anděl a řekl jim, aby volali k Bohu a uvěřili v Ježíše Krista, který bude bojovat za ně. Všichni vojáci uvěřili a obrátili se k Bohu. Nepřátelé byli poraženi. Anděl je pak dovedl na horu Ararat, kam z nebes sestoupilo množství andělů, a tam jim předpověděl co se s nimi stane, a ubezpečil je, že Bůh je s nimi a nemusí se bát. Byli také pokřtěni biskupem Hermolaem, s nímž podstoupili následné mučednictví. Po třech dnech je Hadrián nechal hledat. Když byli nalezeni a shledalo se, že jsou křesťané, byli předvoláni před císaře a některé jeho krále pod horu Ararat. Vojáci se modlili k Bohu, aby je vysvobodil z rukou nepřátel, a byli povzbuzeni, aby se nebáli, že jejich duše nemohou být zabity. Před císařem, králi a vojskem hájili svoji víru v Boha. Všechny přítomné popudilo, že se rouhají bohům a bylo rozhodnuto, že budou mučeni a zabiti. Byli kamenováni, ale kameny se vracely proti těm, kdo je házeli. Pak byli je ještě přesvědčovali, aby obětovali bohům, ale Achatius a jeho druhové jménem všech mučených vojáků odmítli. Potom, když se modlili k Bohu, aby je vysvobodil, nastalo zemětřesení a ruce těch, kteří je bičovali, uschly. Když to uviděl Theodorus, důstojník jednoho z králů, uvěřil v Boha se svými 1000 vojáků a všichni se přidali k 9000 mučených vojáků. Byli pak dále trýzněni, měli přejít bosýma nohama po poli plném hřebíků, ale anděl je složil na hromadu a vojáci vzdávali chválu Bohu. Potom je nechal císař mučit stejně jako byl mučen Ježíš Kristus a oni za to chválili Boha. Další den byli na stromech ukřižováni a shozeni ze skály na ostrá dřeva (trnité stromy). Když se modlili, prosili Boha, aby přijal jejich duše a dal milosti těm, kdo budou světít památku jejich umučení. Když o deváté hodině zemřeli, nastalo zemětřesení, otevřela se země a nebesa, z nichž sestoupili andělé, aby pochovali mrtvá těla a do nebe odnesli duše mučedníků.

Josef BRANIŠ: Legenda o 10.000 rytířích. In: Památky archeologické a místopisné XVII, 1896, 361–363, Antonín DOLENSKÝ / Gustav PALLAS / František ŠIMEK / Vojtěch ZELINKA: Nová legenda zlatá.

1400 Jimramem a Divišem z Říčan,¹⁸⁰ možná byl oltářním obrazem.¹⁸¹ V levé části výjevu je zástup mužů, kteří mají světlé vlasy, nepokrytou hlavu, jsou oblečeni v dlouhých zelených a modrých přepásaných rouchách. V čele je biskup Hermolaus (má na hlavě mitru) a sv. Achatius a jeho druhové Alexander a Marcus (na hlavách mají knížecí čapky). Uprostřed celého výjevu je tmavě červený trnový keř, který předznamenává umučení deseti tisíc vojáků. V popředí pravé části leží mrtvé tělo biskupa Hermolaa, za levou ruku ho drží nad ním klečící muž, který má napřaženou svou pravou ruku. Kolem něj jsou na tenkých trnech nabodnuta nahá těla vojáků, mezi nimi jsou mučitelé, oblečení v přiléhavých zelených oděvech opásaných tmavě červenými pásky. V horní části legendárního obrazu jsou dva andělé, kteří v plachetce vynášejí duše mrtvých rytířů. Celý výjev je na tmavě červeném pozadí, pouze jeho spodní část je zobrazena na okrovém. Postavy jsou zobrazeny velmi štíhlé a malba má narativní charakter. Stejně zobrazení se nachází i v hradní kapli v Bečově nad Teplou.¹⁸² Ve spodní části západní stěny, pod úzkým pruhem, kde mohl být dříve nápis, je na světle červeném pozadí zachyceno několik postav [18]. Je možné, že představují další světce ze čtrnácti sv. pomocníků v nouzi.¹⁸³ Úplně vlevo je s hlavou zahalenou rouškou snad zobrazena donátorka Kateřina, která s druhým manželem doplnila nadání oltáře sv. 10 000 vojáků mučedníků.¹⁸⁴ Vedle ní by mohlo být zachyceno mystické zasnoubení sv. Kateřiny Alexandrijské, donátorčiny patronky a světice zařazované mezi svaté pomocníky. Postavu vlevo lze určit jako sv. Kateřinu,

Obrazová antologie z legendární tvorby prostonárodní a umělé, domácí i cizí. Praha 1927, 246, 339–341, HYNEK 2007, 89–99.

V restaurátorské zprávě je tento námět určen jako Poslední soud.

František MAKEŠ / Jiří TOROŇ: Restaurátorská zpráva o práci na objevených gotických malbách v kostele Petra a Pavla v Říčanech. Praha 1968.

¹⁸⁰ Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.

¹⁸¹ VŠETEČKOVÁ 1999, 160.

¹⁸² HYNEK 2007, 106, KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 3–4, VŠETEČKOVÁ 1999, 156–157.

¹⁸³ KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 4.

¹⁸⁴ Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla. KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 8, VÍT 1997, 20.

vpravo je nejspíše trůnící Madona s Ježíškem, který navléká sv. Kateřině prsten.¹⁸⁵ Uprostřed pásu je patrná postava, která pravou rukou žehná. Vpravo vedle ní stojí pravděpodobně Panna Maria s dítětem. V pravé části jsou nejzřetelnější dvě skupiny postav s nimby. V levé skupině je asi šest světců, v pravé jsou čtyři a mezi oběma skupinami byla patrně samostatná figura. Postavy v obou skupinách jsou otočeny doleva směrem do lodi kostela. Pro velkou fragmentárnost dochovaných maleb nelze námět s jistotou určit.¹⁸⁶ Celá západní stěna je dílem pomocného malíře. Projevuje zde svoji naturalistickou orientaci, narativnost a drobný figurální kánon postav.¹⁸⁷

V jižní stěně [19] je vysoký výklenek (možná zde byl vstup),¹⁸⁸ v levé části je na červeném pozadí postava biskupa, který v levé ruce drží berlu, na sobě má albu a zlatý ornát. Možná jde o historickou postavu související se vznikem maleb v přízemí věže, protože nemá nimbus. Nad ním se nacházel další výjev, nyní je však velmi poškozený, možná ale šlo o dekorativní motivy. V pravé části jsou bílé rozviliny na světle červeném

¹⁸⁵ Druhou postavu zleva určili J. a J. Kroupovi jako sv. Dorotu. Neuvádí pro to, ale žádné důvody, kromě souvislosti sv. Doroty se čtrnácti sv. pomocníky, mezi něž však tato světice nebyla zařazována. Na stejném místě také uvádějí, že uprostřed bylo možná Nanebevzetí Panny Marie.

KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 4.

¹⁸⁶ Podle jiného výkladu Z. Všečekové by mohlo jít o legendu o sv. Voršile a 11 000 pannách. Podle autorky byla ve spodní části západní stěny zobrazena právě legenda o umučení sv. Voršily a 11 000 panen. Vlevo je podle autorčina názoru klečící a modlící se sv. Voršila, k níž se obrací trůnící pohanský král, uprostřed stojí Panna Maria a vpravo stojí sv. panny.

VŠETEČKOVÁ 1999, 156–157.

Legenda má několik verzí a pravděpodobně chybou opisovače se z jedenácti panen stalo jedenáct tisíc. Sv. Voršila (žila ve 3. století) byla dcerou anglického krále, která se chtěla zaslíbit Bohu, ale otec ji zasnoubil s křesťanským šlechticem Aetheriem, jenž dostal za věrnost císaři Bretaň, v níž chtěl založit novou vlast. Když Voršila a její družky, nevěsty vojáků, připluly k pevnině, zastihla je bouře a nakonec se dostaly proti proudu Rýna do Kolína, který byl obsazen Huny. Ženy byly přepadeny a povražděny, jen sv. Voršila zůstala naživu, protože se králi zalíbila a toužil po ní. Ona se mu však bránila, a proto byla usmrcena šípem. Po zavraždění panen sestoupilo z nebe 11 000 andělů, kteří zahnali Huny na útěk, a kolínští křesťané pohřbili mučednice a nad hrobem postavili kostel sv. Voršily.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 547–548.

V jiné verzi byla dcerou bretaňského krále a byla zasnoubena s pohanským králem Anglů, který se na její žádost měl stát křesťanem a poskytnout jí tři roky na pout' do Říma. Cestou obrátila dívky, které ji doprovázely, na křesťanství a ty byly v Římě pokřtěny. Na zpáteční cestě je měl doprovázet papež Cyriak. Pohanům se však nelíbilo, jak Voršila šíří křesťanství a prozradili Hunům, kudy půjdou. V Kolíně byly přepadeny a zabity i se sv. Voršilou, která odmítla vdát se za hunského velitele.

Helena FLORENTOVÁ: Křesťanské nebe. Praha 1994, 60.

¹⁸⁷ VŠETEČKOVÁ 1999, 158.

¹⁸⁸ Viz pozn. 111.

pozadí. Ve špaletě na východní straně je asi v polovině zelená rozvilina na červeném pozadí, svrchu ohraničená okrovým fragmentem.¹⁸⁹ Autorem maleb na této stěně je také pomocný malíř.¹⁹⁰

Severní stěna byla tvořena lomeným obloukem, kterým se vstupovalo do chrámu [20]. Čelo oblouku je vyzdobeno bílými rozvilinami na světle červeném pozadí. Ve vnitřní části oblouku, který odděluje věž od lodi kostela, jsou zobrazeny polopostavy s nápisovými páskami, které představují starozákonní osoby, a představují vrchol celé výzdoby. Nápisové pásky měly na sobě jména zobrazených postav napsané gotickou minuskulou. Ve spodní části na západní straně oblouku je prorok Izajáš [21]. Má porušený obličej a roucho dvěma plombami. Jeho spodní roucho je bílé, na něm má šedý plášť se zeleným rubem, do něhož je celý zahalen. Šat je členěn záhyby, které tvoří červená kresba. V levé ruce drží nápisovou pásku se svým jménem a pravou rukou na ni ukazuje. Ve svrchní části oblouku na západní straně je polopostava proroka Ezechiela [22]. Má poškozený obličej s upřeným výrazem, který směřuje dovnitř do věže. Je zobrazen jako starý vousatý muž s delšími vlasy v zeleném rouchu s rumělkovým rubem, s černou kresbou záhybů. Má zahalenou levou rukou, v níž drží nápisovou pásku, na kterou ukazuje pravicí. Ve spodní části na východní straně oblouku je polopostava proroka Jeremjáše [23] s hlavou zahalenou do zelené roušky s vlněným krajem, která přechází v roucho s bílým rubem. Má stařecký obličej s výraznou kresbou, ale zachovala se pouze jeho levá polovina. V pravé ruce drží nápisovou pásku se svým jménem, nyní poškozený nápis byl původně Jeremia. V horní části východní strany je polopostava muže s korunou na hlavě, jde o krále Davida, který má podobu v té době panujícího krále Václava IV [24]. Je zobrazen jako mladý muž s upřeným výrazem, má vysoké čelo, hnědé vlnité vlasy a vousy. Na hlavě má bílou liliovitou korunu, na sobě fialový plášť se zeleným rubem. V pravé ruce drží pásku s nápisem David rex. Pozadí starozákonních postav je okrové se zlatými hvězdami. Formální analogie jednotlivých figur lze najít na postavách Desky z Dubečka, Oltáře

¹⁸⁹ KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 5, VŠETEČKOVÁ 1999, 157.

¹⁹⁰ VŠETEČKOVÁ 1999, 158.

roudnického a v iluminacích Bible Konráda z Vechty.¹⁹¹ Jde o monumentální malbu, která prokazuje znalost děl Mistra Theodorika. Namaloval je vedoucí mistr, který vyšel z pražského okruhu.¹⁹²

Na klenebních kápích jsou symboly evangelistů s nápisovými páskami [25]. Na jižní kápi je okřídlený lev,¹⁹³ v severní okřídlená lidská postava,^{194, 195} ve východním poli je okřídlený býk,¹⁹⁶ v protějším západním poli orel.^{197, 198} Lev v jižní kápi [26] má kolem hlavy bílý nimbus, zbytek kápě zaplňují červená křídla. Je otočen na východ. V tlapě drží nápisovou pásku, kde je částečně dochovaný nápis St. Marcus.¹⁹⁹ Postava člověka v severním poli [27] je nejzachovalejší a malířsky nejkvalitnější. Je zobrazen v polopostavě, kolem hlavy má bílou svatozář. Je zobrazen s idealizujícím mladistvým plným obličejem, světlými, prstencovitě zkadeřenými vlasy a nezvykle krátkými prsty. Je oblečený do zeleného roucha (nyní je velmi retušované). Má výrazně červená křídla vyplňující prostor kápě. V rukách drží nápisovou pásku s poškozeným nápisem, na níž stálo St. Matheus. Jako jediný ze čtyř symbolů je zobrazen ze tříčtvrtečního profilu (ostatní jsou z profilu). Býk ve východní kápi [29] je částečně porušen plombou. Je žlutý, kolem hlavy má bílý nimbus. Má zelená křídla. Stojí směrem do lodi kostela. U nohou leží

¹⁹¹ KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 5–7, VÍT 1997, 20, VŠETEČKOVÁ 1999, 157.

¹⁹² VŠETEČKOVÁ 1999, 158.

¹⁹³ Symbol sv. Marka, jehož evangelium začíná hlásáním Jana Křtitele na poušti, a lev je symbolem pouště.

¹⁹⁴ Symbol sv. Matouše, který své evangelium začíná rodokmenem Ježíše Krista, Boha, který se stal člověkem.

¹⁹⁵ Badatelé zabývající se malbou na klenbě zaměnili tyto dva symboly mezi sebou (lva umístili do severního pole a člověka do jižního).

KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 3, VŠETEČKOVÁ 1999, 158.

¹⁹⁶ Symbol sv. Lukáše, jehož evangelium začíná Zachariášovou obětí v chrámu, a býk byl obětním zvířetem.

¹⁹⁷ Symbol sv. Jana, který svými vzosnými myšlenkami v evangeliu vynáší ducha do nebe jako orel.

¹⁹⁸ Srov. Ez 1, 5–10, Zj 4, 6–11.

¹⁹⁹ Z. Všečeková mylně uvádí nápis S. L(ucas), který tam ovšem ani být nemůže, protože symbolem sv. Lukáše je býk a ne lev, který představuje sv. Marka – viz pozn. 193 a 196.

VŠETEČKOVÁ 1999, 158.

nápisová páska, zachovaná jen fragmentárně – S. L. V západním poli je modrý orel [28], z něhož se dochovalo jen torzo. Vyplňoval celou kápi a měl pravděpodobně také kolem hlavy bílou svatozář. Pod ním je nápisová páska, která visí mezi jeho křídly, jméno na ní je asi St. Jhas. Všechny čtyři symboly jsou umístěny na okrovém pozadí se zelenými hvězdami.²⁰⁰ Autorem těchto maleb je vedoucí mistr.²⁰¹ Také klenební žebra jsou malovaná – červeně, uprostřed je zelený pruh.

Nástěnné malby byly během oprav kostela zabíleny (snad při barokní přestavbě, nebo později, když se vnitřek kostela vymalovával), zakryty několika barevnými vrstvami (až 10 cm) a objeveny až v 60. letech 20. století, během oprav omítek, které vedl O. Rada. V letech 1966–1968 byly restaurovány Františkem Makešem a Jiřím Toroněm, kteří ponechali velké plomby a menší poškození doplnili čárkovanou retuší. Sondami zjistili, že malby pokračovaly i do lodi, nyní jsou však pod barokním zdivem.²⁰²

3.1.2 Výzdoba kostela po jeho renesanční přestavbě

Z renesanční výzdoby se zachovaly dva náhrobky patřící členkám rodiny Strnadů, která se do Říčan přistěhovala po prodeji svého statku Jaroslavu Smiřickému, za nějž proběhla přestavba kostela.²⁰³ Původně se nacházely v přední části lodi kostela, kde byly pod oltářem sv. Jana v 19. století objeveny, přeneseny do přízemí jižní věže a zasazeny do východní a západní stěny.²⁰⁴

Starší náhrobek je Doroty Strnadové z Tryskovic z roku 1592, nyní vsazen v západní stěně přízemí bývalé jižní věže [30]. Na malé náhrobní desce z červeného sliveneckého mramoru je vytesána ležící postava děvčátka se složenýma rukama na břiše.

²⁰⁰ OULÍK 1997a, 364, KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 3, VŠETEČKOVÁ 1999, 157–158.

²⁰¹ VŠETEČKOVÁ 1999, 158.

²⁰² František MAKEŠ / Jiří TOROŇ: Restaurátorská zpráva o práci na objevených gotických malbách v kostele Petra a Pavla v Říčanech. Praha 1968.

KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 3, VÍT 1997, 20, VŠETEČKOVÁ 1999, 160.

²⁰³ Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.

²⁰⁴ OULÍK 1983, 7, TRNKA 1913, 308.

Postava dítěte má kulatý plný obličej, dlouhé vlasy a je oblečena do dlouhých splývavých, mírně našasených šatů, jejichž rukávy jsou na konci zvlněné, kolem krku má nabíraný kruhový límec. U pravé nohy má vytesán rodový erb – z obláčků vystupující pokrčené ramię, které drží sekeru.²⁰⁵ Po obvodu náhrobku je nápis gotickou minuskulou, který zní:

Letha Panie 1592 · tu Stredu
po Wssech Swatych Umrzela Urozená Panna
Dorota czera Urozene//. Pana
Waczlawa Sternada Striskowske//. atuto pocho//.

Jde tedy o náhrobek Doroty Strnadové z Tryskovic, dcery Václava Strnada z Tryskovic, která zemřela ve středu 4. listopadu 1592.²⁰⁶

Naproti ve východní stěně je vsazen o několik let mladší náhrobek Anny Strnadové z Tryskovic, který je zhruba dvakrát vyšší (delší) než protější [31]. Na desce ze sliveneckého mramoru je vytesána ležící postava ženy se složenými rukama na břiše, v nichž drží knihu. Má kulatý plný obličej, je oděna do dlouhých splývavých, lehce našasených šatů s vlnitě ukončenými rukávy, na hlavě má kuklu, která jí splývá přes ramena. Hlavu má položenou na podušce s třapci v rozích. U pravé nohy má rodový erb s pokrčenou rukou třímající sekeru, která vystupuje z obláčků.²⁰⁷ Na okrajích náhrobní desky je nápis, nyní částečně poškozený a na spodním okraji úplně vyhlazený sešlapáním. Dochovaná slova zní:

Letha Panie 1599 Wesztrtek
po Wssech Swatych Usnula panu Krystu Urozena Pani A a S

Kzywotu Kwecznemu pan Buh racz Dussi gegi Milostiw bity.

²⁰⁵ Vladycký rod Strnadů z Tryskovic získal v roce 1530 šlechtictví a znak – z obláčků vystupující obrněná ruka držící červenou sekeru se žlutým topůrkem, příkrývadla modrá-bílá, nad přilbou pták strnad přirozené barvy.

OULÍK 1983, 8, OULÍK 1997a, 365.

²⁰⁶ OULÍK 1983, 8–9, OULÍK 1997a, 365, PODLAHA 1907, 203, POCHE 1980, 285, TRNKA 1913, 308.

²⁰⁷ Viz pozn. 205.

Je to tedy náhrobek Anny Strnadové z Tryskovic, dcery Václava Strnada z Tryskovic, která se provdala za Jana Třídvorského z Votína. Zemřela ve čtvrtek 4. listopadu 1599.²⁰⁸

3.1.3 Výzdoba barokního chrámu

Do znovu postaveného kostela byl pořízen nový hlavní oltář sv. Petra a Pavla. Architektura portálového oltáře stojí v závěru presbytáře a zabírá celou jeho šířku a výšku [32]. Celý oltář (architektura, sochy, řezby, rám obrazu) je dřevěný, s nátěrem imitujícím mramor. Skládá se z mensy tumbového tvaru, která je opatřena umělým růžovým mramorem, na čele je zlatý ornament – vavřínový věnec uprostřed něhož je ve čtyřlaloce jetelový kříž, přes který jsou písmena Ihs. Ostatní části oltáře jsou natřené hnědým a zeleným nátěrem imitujícím mramor. Po stranách mensy jsou postranní branky lemované pilastry a zakončené půlkruhovou archivoltou a stupňovanou římsou, ve vrcholu oblouku je klenák přesahující římsu. Na klenácích jsou sokly, na kterých stojí sochy sv. Víta²⁰⁹ a sv. Václava.²¹⁰ Na mense je postaven chrámkový tabernákl. Po stranách jeho čelní části jsou pilastry stáčené do volut, ukončené segmentovou profilovanou římsou. Za mensou stojí retábulum oddělené predellou. Ta je ukončena stupňovanou římsou, na níž jsou postaveny relikviáře sv. Donáta²¹¹ a Firmina²¹² (mezi sochami a sloupy²¹³).²¹⁴ Retábulum

²⁰⁸ OULÍK 1983, 8–9, OULÍK 1997a, 365, PODLAHA 1907, 203, POCHE 1980, 285, TRNKA 1913, 308.

²⁰⁹ Sv. Vít se narodil kolem roku 297 na Sicílii. Byl veden chůvou a jejím manželem ke křesťanství, kvůli kterému uprchli před otcem do Lucany. Zde byli v době Diokleciánova pronásledování objeveni, vhozeni do kotle s vroucím olejem, z něhož vyšli nezraněni, pak byli předhozeni lvu, který si však lehl Vítovi k nohám. Nakonec byli umučeni. Sv. Vít zemřel v dětském věku. Patří mezi čtrnáct svatých pomocníků.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 295–296.

²¹⁰ Viz níže.

²¹¹ Sv. Donát se narodil na konci 8. století v Irsku v urozené křesťanské rodině. V roce 816 se vydal na pouť, jejímž cílem byl Řím. Když se roku 829 vracel přes Fiesole, byl v něm zvolen za biskupa. V úřadu strávil přes čtyřicet let. Byl vzdělaný, měl vliv na školu ve Florencii, psal různá díla (např. básnické Krédo, Chvály sv. Brigidy). Ve svém sídelním městě vybudoval kostel sv. Brigidy, při němž žili irští mniši sv. Kolumbána a pečovali o irské poutníky. Zemřel ve Fiesole mezi lety 874 – 877.

Antonio TARZIA (ed.): Svatí na každý den. Říjen, listopad, prosinec. Kostelní Vydří 2010, 119.

²¹² Sv. Firmin byl žákem sv. Caesaria z Arles a stal se biskupem ve francouzském Uzesu. Je uctíván jako duchovní pastýř. Zemřel po roce 552.

TARZIA 2010, 70.

je tvořené dvěma torďovanými sloupy v popředí a dvěma dvojicemi skosených pilastrů v zadní části. Pilastry a sloupy jsou ukončeny zlacenými korintskými hlavicemi a nesou úseky profilovaného kladí. Nad ním je volutový rozeklaný fronton. Uprostřed retábla se nachází obraz sv. Petra a Pavla zasazený v jednoduchém pozlaceném rámu.²¹⁵ Nad ním je deskový nástavec se sousoším Nejsvětější Trojice a dvěma anděly.²¹⁶ Římsy a fronton jsou zdůrazněny zlaceným profilováním.²¹⁷

Střed tabernáku tvoří obraz sv. Petra a Pavla [33], na němž jsou zobrazeni patroni říčanského kostela se svými atributy. Pochází z první čtvrtiny 18. století, byl však přemalován v roce 1841 kaplanem Janem Schlesingrem z Kostelce nad Černými Lesy.²¹⁸ V prvním plánu jsou namalováni oba světci. V levé části (z pohledu diváka) je sedící sv. Petr, otočený ke sv. Pavlu, směrem do středu obrazu. Je zpodobněn jako starý muž s šedivými vlasy a vousy. Na sobě má spodní modrý šat s bílým lemem, přes který je ovinut lehce zřasený svrchní plášť, přehozený přes levé rameno. Nad hlavou má svatozář tvořenou úzkou zlatou obručí. Levou rukou, položenou na kamenném stole, si podpírá hlavu, kterou má natočenou k divákovi, v pravici položené na kolenou drží klíč spojený s druhým klíčem, visícím volně dolů. Je to odkaz na předání klíčů nebeského království.²¹⁹ U jeho nohou, v popředí obrazu, roste bodlák.²²⁰ Naproti sedí na kamenné lavici sv. Pavel, tělem otočený ke sv. Petru, hlavou k divákovi do chrámu. Je zobrazen jako muž

²¹³ Viz níže.

²¹⁴ Viz níže.

²¹⁵ Viz níže.

²¹⁶ Viz níže.

²¹⁷ Evidenční list movité kulturní památky 5152 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany).

NOSEK 1938, 134, OULÍK 1997a, 362–363, PODLAHA 1907, 202, POCHE 1980, 284, TRNKA 1913, 249.

²¹⁸ Evidenční list movité kulturní památky 5152.

²¹⁹ Při Petrově vyznání u Cesareje Filipovy, že Ježíš je Mesiáš, Syn živého Boha, mu Ježíš řekl, že mu dá klíče nebeského království.

Srov. Mt 16,19.

²²⁰ Bodlák – symbol utrpení, objevuje se ve výjevech ze života křesťanských mučedníků.

Jan BALEKA: Výtvarné umění. Výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika). Praha 1997, 50.

ve středních letech s hnědými vlasy a vousy. Přes sebe má mírně zřasený červený plášť, který částečně zakrývá lavici. Pod pláštěm na levé ruce trochu vystupuje spodní černý šat. Nad hlavou má stejnou svatozář jako sv. Petr. V pravé ruce drží pero, jímž zapisuje do knihy,²²¹ kterou drží levou ruku a má ji položenou na stole (o nějž se rukou opírá i sv. Petr). O paži má opřený meč, který připomíná jeho mučednickou smrt.²²² Meč má černý tordovaný jílec se zlatou příčkou. V druhém plánu je skála, na které roste, nad sv. Petrem, trnitý keř. Na něm sedí kohout, který odkazuje na Petrovo zapření Krista.²²³ Uprostřed horní části obrazu jsou v oblacích dva letící andělé s vavřínovými korunami vítězství. Pravý anděl je světlý, má přes pravé rameno a kolem boků světle fialový pruh látky. Pravou rukou nataženou ke sv. Petrovi drží vavřínový věnec. Po jeho levé ruce je hnědý anděl, z něhož je vidět horní polovina těla. V levé ruce, kterou vztahuje ke sv. Pavlovi, drží stejný vavřínový věnec. Zobrazení je realistické, postavy působí monumentálně a svými zamyšlenými pohledy, gesty a zaujímanou polohou také kontemplativně. Obraz kromě části s anděly působí jednotně. Andělé v oblacích, kteří zabírají střed a pravou horní část plátna, celistvost narušují, způsob malby je zde odlišný od zbytku obrazu. Rukopis je méně zřetelný a barvy nejsou tak jasné. Možná že právě tato část byla přemalována v roce 1841. Obraz na plátně je vsazen do jednoduchého zlaceného dřevěného rámu obdélného tvaru, nahoře elipticky zaobleného. Je zdoben akantovými rozvilinami, ve vrcholu je dekorativní symetrická řezba, v jejímž středu se nachází kartuše s nápisem *IHS*,²²⁴ pod ním je srdce, do nějž jsou zaraženy tři hřeby a kolem něj je trnová koruna. Obraz pokrývá síť krakelů a je značně ztmavlý. Rám je napadený dřevokazným hmyzem.

²²¹ Sv. Pavel je autorem několika epištol z Nového zákona.

²²² Podle legendy byl sťat mečem.
SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 323.

²²³ Než byl Ježíš zatčen, řekl Petrovi, který tvrdil, že by ho nikdy neopustil, že ho ještě ten den, dříve než kohout zakokrhá, třikrát zapře. Což se také stalo.
Srov. Mt 26,33–35,69–75, Mk 14,29–31,66–72, L 22,33–34,56–62, J 13,37–38; 18,25–27.

²²⁴ IHS – Jesus Hominum Salvator (Ježíš, Spasitel lidstva).

Na evangelijní straně nad postranní brankou je monumentální socha sv. Víta [34], který je zobrazen jako mladý muž s delšími vlnitými hnědými vlasy. Na sobě má brnění (kolem krku a boků zlacené s květinovým ornamentem, na holeních zlacený pruh) oblečené přes jasně červený šat, který je vidět kolem boků. Přes brnění má u krku zapnutý rozevlátý a zřasený světle modrý plášť, na rubu růžový, který je zakončen hermelínovým límcem se zlatým zapínáním. Na hlavě má knížecí čapku (červenou, lemovanou zlatými polooblouky, rozdělenou dvěma zlatými oblouky, v jejichž protnutí je na vrcholu zlatý křížek). Stojí v kontrapostu s výrazně pokrčenou pravou nohou a tělem nahnutým doprava. Nataženou levicí ukazuje k oltářnímu obrazu, levou rukou si přidržuje knihu opřenou o pravý bok. Za pravou nohou leží lev s kudrnatou dlouhou hřívou. Na epištolní straně stojí socha sv. Václava [35], která je svým provedením velmi podobná protějščí soše. Opět jde o mladého muže s dlouhými rozevlátými hnědými kudrnatými vlasy, který má na sobě brnění (stejně jako sv. Vít), pod nímž je na některých místech (paže, boky, stehna) vidět spodní zelený šat. Přes sebe má přehozený zřasený světle růžový plášť s bílým rubem a zlatým lemem, který je velmi rozevlátý a jakoby sklouzává (zlaté zapínání je na levém rameni, plášť zakrývá jen pravou paži a levé stehno. Na hlavě má stejnou knížecí čapku jako sv. Vít. Postava stojí v kontrapostu s pokrčenou levou nohou, její pohled směřuje vzhůru doprava k Nejsvětější Trojici. Ve zvednuté levé ruce drží bílou žerď s praporcem, kterou opírá o levou nohu. Na bílém praporci je černá orlice s červenou pružinou na prsou. V pravici drží u pravé nohy stříbrný štít se zlatým lemováním, na němž je stejná černá orlice s červenou pružinou na prsou.²²⁵

V nástavci je sousoší žaltářové Nejsvětější Trojice, kolem nějž jsou dva letící andělé [36]. Vpravo (z pohledu diváka) trůní Bůh Otec zobrazený jako starý muž s vlnitými šedivými vlasy a vousy, který je oblečen do modrého šatu se zlatým lemem, z pravého ramene mu splývá světle zelený svrchní plášť s šedým rubem a zlatým lemem. Šat je velmi zřasený. Kolem hlavy má svatozář v podobě úzké zlaté obruče. Jeho pohled směřuje vzhůru doprava na holubici Ducha sv. Pravou ruku má položenou na hrudi, v pozvednuté levé ruce drží žezlo. Po jeho pravici trůní Syn s vlnitými hnědými vlasy

²²⁵ Evidenční list movité kulturní památky 5152.

a vousy. Přes nahé tělo má přehozený červený, zlatě lemovaný plášť s rubem, který mu splývá přes levé rameno a zakrývá jeho boky a nohy. Kolem hlavy má stejnou svatozář jako Bůh Otec. V pravé ruce drží kříž,²²⁶ levou ruku má položenou na zlaté sféře. Hlavu má mírně nakloněnou doprava se zamyšleným pohledem. Nohy Otce i Syna spočívají na oblacích, mezi nimiž jsou tři zlatě okřídlené andělčí hlavičky (dvě u Syna, které se dívají se do chrámu, u Otce jedna, která je otočená hlavou dolů a dívá se na Boha Otce). Nad Bohem Otcem a Synem se uprostřed vznáší stříbrná holubice Ducha sv. Vedle Boha Otce a Syna je vždy jeden letící anděl, který k nim vztahuje ruce. Jsou zobrazeni s mladistvými postavami, hnědými vlnitými vlasy a stříbrnými křídly, jejichž horní části jsou zlaté. Mají na sobě zřasený rozevlátý šat posetý zlatými hvězdami. Anděl u Boha Otce má modrošedý, zlatě přepásaný, přehozený přes pravé rameno, anděl u Syna je od pasu dolů oblečen do světle modrého šatu s bílým rubem a zlatým lemem. Na vrcholu po stranách nástavce jsou dvě (po jedné) malé andělčí hlavičky se zlatými křídly. Přímo na desce nástavce je ještě symbolické zobrazení Nejsvětější Trojice – zlatý rovnostranný trojúhelník s modrou výplní, uprostřed je oko. Z trojúhelníku vychází deset symetricky uspořádaných zlatých paprsků (tři dole a sedm nahoře). Celý nástavec je ukončen akantem. Všechny tyto dřevěné sochy (včetně sv. Víta a Václava) jsou dílem jednoho autora.²²⁷

Mezi sochami a sloupy retábula jsou relikviáře sv. Donáta a Firmina [34, 35].²²⁸ Jsou to zlacené dřevěné relikviáře monstrancového tvaru.²²⁹ Skládají se z krátké, vespuďu rozšířené nohy a vlastního těla relikviáře, kolem nějž je akantová řezba, na vrcholu a po stranách zakončená vinnými hrozny. V zaskleném oválu uprostřed jsou na sametové tmavě červené látce ostatky sv. Donáta a sv. Firmina, přes ně je šikmo položený proužek zlatě lemované bílé látky se zlatým nápisem:

S. DONATI M.

S. FIRMI M.

²²⁶ Hnědý, zlatě lemovaný se zlatým středem.

²²⁷ Evidenční list movité kulturní památky 5152.

²²⁸ OULÍK 1997a, 363.

²²⁹ Ivana RAŠPLIČKOVÁ: Restaurátorská zpráva. Kostel Říčany. Relikviáře a Řezby. Braškov 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany).

Podle nápisu by se dalo odvodit, že jde patrně o ostatky rukou obou světců.²³⁰ Kolem ostatků a po okrajích oválu jsou zlatostříbrné věnce ze stříbrných mašlí a zlatých látkových květů.

Novodobá dvířka tabernáku [37] jsou zlacená, zdobená tepáním a polodrahokamy. Uprostřed je beránek s praporcem (na němž je řecký kříž) na kříži. Stojí (se zvednutou pravou přední nohou) na knize zapečetěné sedmi pečetěmi.²³¹ V horní části nad beránkem je sedm modrých polodrahokamů tvořící oblouk, pod knihou jsou v řadě tři zelené. Obvod dvířek je lemován linkou s akantovými rozvilinami (po třech po stranách a dvě ve vrcholu – největší – a na spodu). Nad tabernáklem je malý nástavec s podstavcem, na němž je umístěn novější kříž před mandorlou, na které je chrismon²³² a pod ním tři hřeby.

Spodek oltáře (klenáky postranních branek, predella, spodní část retábula a tabernákl) zdobí zlacené dřevěné zlacené řezby. Pod oltářním obrazem je největší řezba obdélného tvaru tvořená rostlinnými a květinovými motivy. Na predelle jsou umístěny čtyři řezby tvaru květiny (na každé straně dvě), na bocích tabernáku dvě řezby ve tvaru pěti půlek tulipánových květů otočených směrem dolů a na klenácích postranních branek jsou akantové řezby. Všechny byly restaurovány v roce 2008.²³³ Na přední a zadní spodní části tabernáku jsou celkem čtyři akantové řezby a na jeho nástavci jsou po stranách dvě zlacené květinové ozdoby.

Snad když byl kostel postaven a stála i nová sakristie (nebo v průběhu 18. století), byla do jejího štítu namalována freska Tance smrti.²³⁴

V roce 1725 byla z odkazu faráře Beránka pořízena do kostela nová kazatelna za 100 zlatých.²³⁵ Do dnešní doby se dochovala většina její výzdoby, která byla přenesena

²³⁰ M. – lat. Manus (ruka).

²³¹ Srov. Zj 5,1–14.

²³² Chrismon (monogram Kristův) jsou přes sebe napsaná první dvě písmena (X a P – chí a rhó) z řeckého slova ΧΡΙΣΤΟΣ (Christos – (Kristus).

²³³ Ivana RAŠPLIČKOVÁ: Restaurátorská zpráva. Kostel Říčany. Relikviáře a Řezby. Braškov 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany).

²³⁴ Viz výše – 2.1.3 Barokní chrám.
TRNKA 1913, 309.

na novější kazatelnu z doby kolem roku 1800. Kazatelna [38] je umístěna na východní stěně na evangelijní straně lodi. Na poprsní byly tři desky s reliéfy církevních Otců, na dvířkách je reliéf Jana Nepomuckého (beatifikován 1721, kanonizován 1729),²³⁶ v podhledu stříšky, kterou nesou dva putti, je holubice Ducha sv. s paprsky, na stříšce byly sošky sv. Jana Křtitele²³⁷ s beránkem a evangelistů. Pod Janem Křtitelem je kartuše s reliéfem beránka s praporem a písmeny IDB. Na stříšce jsou také řezby vlajících závěsů.²³⁸

Na pravé části poprsně u oltáře je reliéf sv. Ambrože [39].²³⁹ Uprostřed je sedící postava světce, který naklání hlavu doprava. Je to starší muž s dlouhými vlnitými vousy, oblečený do alby na dolním okraji lemované, na ní má zlatě pruhovanou a stříbrně lemovanou štolu s křížkem na konci, přes ní je zapnutý pluviál. Na hlavě má stříbrnou mitru se zlatým lemováním a křížkem uprostřed, kolem hlavy nimbus. Na ruku má rukavice a na nohu stěvícce. V pravé ruce drží pero,²⁴⁰ v levé otevřenou knihu,²⁴¹ které připomínají jeho spisy. Za ním je berla se stříbrnou rukojetí. Sedí na sedadle u stolu,

²³⁵ TRNKA 1913, 246.

²³⁶ Sv. Jan Nepomucký se narodil kolem roku 1345 v Pomuku. Studoval práva v Padově, stal se generálním vikářem za arcibiskupa Jana z Jenštejna, s nímž měl spory král Václav IV., kvůli hájení církevních práv. Král chtěl omezit Jenštejnovu moc zřízením nového biskupství místo kladrubského kláštera, kde zemřel opat. Mniši si však zvolili nového a Jan z Pomuku tuto volbu potvrdil. Byl s dalšími dvěma duchovními zatčen a mučen, Jan nakonec mučení podlehl a jeho tělo bylo hozeno do Vltavy (1393).

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 227–230.

²³⁷ Sv. Jan Křtitel byl předchůdcem Páně, syn sv. Alžběty a Zacharijáše. Odešel do pouště, hlásal příchod Mesiáše, vyzýval k pokání a křtil u Jordánu. Když křtil a spatřil Ježíše, řekl: „Hle, beránek Boží.“ (Srov. J 1, 29,36.) Byl zatčen a nakonec, pro lest Herodovy manželky, sťat.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 312–315.

²³⁸ OULÍK 1997a, 363, POCHE 1980, 285.

²³⁹ Sv. Ambrož se narodil roku 339 v Trevíru, byl velmi vzdělaný a stal se konzulem v Miláně, kde byl pak zvolen biskupem. Pomáhal chudým a bojoval proti ariánství. Napsal mnoho různých spisů a hymnů, byl významným kazatelem a rádcem panovníků i duchovních. Mezi jeho žáky patřil sv. Augustin. Zemřel v Miláně roku 397.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 631–633.

²⁴⁰ Stříbrný husí brk.

²⁴¹ Také stříbrnou.

na němž je kalamář. U pravé nohy²⁴² stojí včelí úl, který odkazuje na jeho píli,²⁴³ nebo připomíná legendické vyprávění, podle něhož k jeho kolébce přiletěl roj včel, usadil se mu na tváři a ústech a po chvíli odletěl, jeho otec si to vyložil tak, že se Ambrož stane významným mužem.²⁴⁴ V pravém horním rohu jsou stříbrná oblaka, naproti nim vlevo je stříbrný, zlatě lemovaný závěs s uzlem. Další reliéf je na čelní straně poprsně. Je větší než první a jsou v něm zobrazeni sv. Augustin²⁴⁵ (vlevo) a Jeroným [40],²⁴⁶ kteří měli k sobě blízký vztah a vážili si sebe navzájem.²⁴⁷ Oba jsou otočeni k sobě a jsou zobrazeni jako staří muži s dlouhým vousem a nimbem okolo hlavy, dívají se nahoru k polnici mezi oblaky.²⁴⁸ Sv. Augustin je oblečen do alby (na dolním okraji lemované), přes ni má štolu (stejnou jako sv. Ambrož v předchozím reliéfu) a pluviál sepnutý u krku stříbrnou sponou. Na hlavě má mitru (stejnou jako sv. Ambrož), na rukou rukavice a na nohou střevíce. Za sebou má berlu se stříbrnou rukojetí. Sedí na sedadle u stolu, který je uprostřed reliéfu mezi oběma světci. Má stříbrnou desku a uprostřed ní ubrus se zlacenými třásněmi, uprostřed na kraji je kalamář. V levé ruce drží hořící srdce (stříbrné se zlatými plameny), symbol náboženské horlivosti.²⁴⁹ V pravé ruce má pero (jako sv. Ambrož), před ním je

²⁴² V levém dolním rohu.

²⁴³ SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 631.

²⁴⁴ Helena FLORENTOVÁ: Křesťanské nebe. Praha 1994, 64.

²⁴⁵ Sv. Augustin se narodil roku 354 v Numidii pohanskému otci a křesťanské matce sv. Monice. V mládí se věnoval studiu a zároveň propadal neřestem, přidal se k manichejcům. Nakonec se po poslechu Ambrožova kázání v Miláně obrátil a byl jím pokřtěn. Vrátil se do Afriky, kde nejprve žil řeholním způsobem života, později byl zvolen biskupem v Hippu. Byl nadaným kazatelem, bojovníkem proti herezím a plodným spisovatelem (Vyznání, O obci Boží, napsal i řeholi, jíž se dodnes řídí některé řády, mezi nimi i premonstráti). Zemřel v roce 430 v Hippu.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 446–448.

²⁴⁶ Sv. Jeroným se narodil v Dalmácii roku 347. Po studiích se vydal na poutní cesty a žil v mnišském společenství asketickým životem, nakonec se vrátil do Říma, kde byl tajemníkem papeže Damasa I. Z jeho pověření překládal bibli do latiny (Vulgata). Po papežově smrti se mohl stát jeho nástupcem, ale pro roztržky, které způsobovala jeho prudká povaha byl zvolen Siricius. Jeroným se skupinou vdov odjel do Betléma, kde založil kláštery. Napsal také mnoho dopisů, mezi jinými i sv. Augustinovi. Zemřel v Betlémě roku 420.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 507–508.

²⁴⁷ Viz pozn. 246.

²⁴⁸ Viz níže.

²⁴⁹ Helena FLORENTOVÁ: Křesťanské nebe. Praha 1994, 65.

na stole otevřená kniha. Tyto předměty upomínají na jeho spisy. Vpravo naproti je sv. Jeroným. Horní polovinu těla má nahou, spodní zakrývá plášť, jehož konec leží v záhybech na zemi pod jeho pravou nohou. Levou nohu má položenou na kameni, který symbolizuje jeho poustevnický život. Pravou rukou píše perem do knihy, která je položená na stole a připomíná Jeronýmův překlad bible. Levou ruku má zvednutou ke hrudi. Sedí na lvu, protože podle legendy přišel do betlémského kláštera lev, kterému Jeroným vytáhl z tlapy trn a zvíře pak u nich zůstalo a pomáhalo jim.²⁵⁰ Nahoře uprostřed celého výjevu jsou do půlkruhu oblaka, mezi nimiž je polnice. Sv. Jeroným měl totiž podle legendy sen, v němž stanul u Posledního soudu, kde byli andělé s polnicemi a potrestaly ho za to, že dával před biblí přednost klasickým autorům, po tomto snu se už naplno věnoval studiu bible.²⁵¹ Poslední reliéf byl na levé straně poprsně a byl na něm sv. Řehoř Veliký,²⁵² jeho podoba se nedochovala. Všechny jmenované části reliéfů jsou zlacené, kromě uváděných postříbřených prvků. Všechny reliéfy jsou napadeny dřevokazným hmyzem a zlacení je na některých místech setřelé. Na kratších bocích poprsně vedle desky s reliéfem sv. Augustina a Jeronýma jsou dvě girlandy ze čtyř květů pod sebou, pod reliéfy jsou na bocích poprsně postříbřené řezby obláčků. Na spodu poprsně je pozlacený hrozen.

Na dvířkách kazatelny je reliéf sv. Jana Nepomuckého [41]. Je zobrazen s hnědými vlasy a vousy, jak pokleká před křížem, který je v levé horní části dvířek, a k němuž má otočenou hlavu. Je oděn do černé kleriky, na níž má postříbřenou zřasenou albu. Na albě je pozlacená rocheta a modrá mozeta. Na nohou má zlaté stěvíce. V levé ruce, kterou má odtaženou od těla, drží pozlacený biret, pravou rukou, položenou na prsou, přidržuje zlatou palmovou ratolest. Kolem hlavy má zlatou svatozář s pěti hvězdami. Hledí na zlatý kříž s korpusem, který je před ním.

²⁵⁰ Helena FLORENTOVÁ: Křesťanské nebe. Praha 1994, 66.

²⁵¹ Slavomír RAVIK: O světcích a patronech. Praha 2006, 316, Isidor VONDRUŠKA: Životopisy svatých v pořadí dějin církevních. Část první. Praha 1930, 329.

²⁵² Sv. Řehoř Veliký se narodil v Římě kolem roku 540. Z domu svého otce udělal benediktinský klášter, v němž žil, působil jako vyslanec papeže a nakonec byl zvolen papežem. Vyslal misie do Anglie, podporoval chudé, byl významným teologickým spisovatelem (Morální teologie, Dialogy, Moralia, Liber regulae pastoralis). Celý život trpěl žaludeční chorobou. Zemřel v roce 604 v Římě.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 457–459.

Stříška kazatelny je zesponu podpírána dvěma letícími putti, kterým mezi nohama vlaje kus zřasené látky. V podhledu stříšky je na modrém poli stříbřená holubice Ducha sv., která s roztaženými křídly hledí dolů [38]. Za ní je pozlacený kotouč, z něhož vychází dvanáct paprsků. Vpravo u hlavy holubice je pod paprsky pozlacený střapec, stejný jako jsou na závěsu kolem stříšky.²⁵³ Po vnitřním obvodu stříšky je řezba červeného závěsu, který je u stěny okolo dvířek rozevlátý. Kolem stříšky tvoří oblouky, které jsou sepnuté mašlemi ve tvaru květů, z nichž visí šest pozlacených střapců. Na zvýšeném vrcholu stříšky je soška sv. Jana Křtitele [42]. Stojí v kontrapostu s nakročenu levou nohou. Levou ruku má pokrčenu vedle těla se sevřenu pěstí, držel v ní žerd' s praporcem. Pravou rukou ukazuje před sebe na beránka, který mu leží u nohou a vzhlíží k němu. Je zpodobněn jako mladý muž s hnědými vlasy a vousy, přes nahé tělo má červený našasený plášť se žlutým rubem, který mu zakrývá levé rameno, boky a pravou nohu. Kolem hlavy má svatozář tvořenu kovovou obručí tmavé barvy. Pod ním je v kartuši pozlacený ležící beránek s přivrácenu hlavou, který drží žerd' s praporcem, na němž je řecký kříž. Nad ním jsou pozlacená písmena IDB. Kartuše je zlatě lemovaná. Na okraji mřížky byly čtyři sošky evangelistů, které se však nedochovaly. Na spodní části stříšky jsou obláčky. Tělo kazatelny je novější než výše popsaná výzdoba a pochází z doby okolo roku 1800. Je dřevěná, polygonální, polychromování je stejné jako na hlavním oltáři a napodobuje mramor. Poprseň se směrem dolů zužuje a stříška směrem nahoru. Vršek je ozdoben kartušemi s pozlaceným lemováním. Dřevěné schodiště je z druhé strany zdi, na níž je kazatelna upevněna.²⁵⁴

Na epištolní straně byl oltář Panny Marie Pasovské tvořený baldachýnem (řezba) a obrazem Panny Marie Pasovské. Ve 2. čtvrtině 18. století nechal farář Kořil postavit oltář sv. Jana Nepomuckého v jihovýchodním konci lodi (kde byl pochován farář Beránek),²⁵⁵ který byl dřevěný, „metalírovaný“. V přízemí věže stál malý oltář sv. Petra a Pavla. Na evangelijní straně u kazatelny byl oltář Panny Marie Svatohorské. Stála na něm

²⁵³ Snad je to pozůstatek po řezbě celého závěsu.

²⁵⁴ Evidenční list movité kulturní památky 5154 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany).

²⁵⁵ TRNKA 1913, 247, 248.

zasklená socha Panny Marie Svatohorské v taftových (dykytových) šatech, kolem ní byly malé bílé záclonky se stříbrnými francly. Na oltáři se nacházely ještě tři stříbrné mince s ouškou (podobné tolarům), dvě malé stříbrné mince a stříbrný prsten s červeným kamenem.²⁵⁶ Na stěnách bylo celkem třináct obrazů – Zvěstování Panně Marii, Archanděl Gabriel (byly v červených pozlacených rámech), dva deskové obrazy – Sv. Petr a Sv. Pavel, tři obrazy byly zasklené – Nejsvětější Salvátor, Sv. Jan Nepomucký, Sv. Vojtěch, šest ostatních obrazů byly malby na plátno, které byly značně sešlé, takže v polovině 18. století se nedaly určit jejich náměty. V kostele se nacházely tři dřevěné sochy – Sv. Jan Nepomucký, Sv. Josef, Vzkříšení Páně. Na oltáři byl malý kříž.²⁵⁷

Pod kazatelnou se nachází jednoduchý náhrobek z roku 1772 [43]. Je to náhrobek Eleonory Češkové, matky faráře Josefa Češky, která toho roku v Říčanech zemřela. Je tvořen obdélným polem s vykrojenými rohy na východní stěně lodi pokryté umělým červeným mramorem. Vedle je stejné pole (Pravděpodobně bylo připravené pro náhrobek faráře Češky, který však z Říčan odešel.²⁵⁸ Snad mohlo jít o malou rodinnou hrobku.), které je však prázdné. V poli je vyrytý nápis (červené barvy):²⁵⁹

DNEXXXIMAJI

ELEONORA

C_ZESChKOWA · MA//

TER^ˇ_ZJOSEPhAFA

RAR^ˇZE · A: 177Z

V roce 1993 (říjen) během výměny kostelní dlažby byla přibližně jeden metr od severní zdi lodi objevena klenutá hrobka s ostatky. Patně patřila právě Eleonoře Češkové. Je dlouhá zhruba 4 metry, široká 1,5 metru a hluboká 1 metr. Byla vyzděna smíšeným zdivem, segmentová klenba je z cihelného zdiva. Není omítnutá. Hrobka je orientovaná ve směru

²⁵⁶ TRNKA 1913, 249.

²⁵⁷ TRNKA 1913, 249–250.

²⁵⁸ Viz Příloha č. 1.

²⁵⁹ POCHE 1980, 285, TRNKA 1913, 254–255.

východ – západ. Uvnitř je jednoduchá dřevěná rakev, částečně zborcená, s kosterními pozůstatky. Po ohledání byla opět překryta novou dlažbou.²⁶⁰

V kostele byl (dnes v přízemí věže) barokní oltář sv. Václava [19].²⁶¹ Oltář je tvořen tumbovou menzou, která je polychromovaná zelenou (ve středu) a hnědou barvou (na okrajích) imitující mramor. Mensa tvoří také Boží hrob. Na ní je tabernákl s křídlovými trojúhelníkovými řezbami po stranách., má zlacená dvířka s křížky. Na vrcholu je zlacená koruna, na dolních okrajích jsou zlacené řezby s rostlinným motivem. Na vrcholu svatostánku se nachází socha sv. Václava, jemuž je kaple zasvěcená. Stojí v kontrapostu, s pravou nohou nakročenou a tělem mírně prohnutým doprava. Kolem boků má zelenou suknicí, na sobě má postříbřené brnění s pozlaceným okrajem u pasu a kolem krku. Kolem ramen a boků má červený rozevlátý, nařasený plášť. Na hlavě má červenou knížecí čapku se zlatým lemem kolem hlavy a bílými oblouky. Čapka je rozdělena dvěma zlatými oblouky, na vrcholu je křížek. V levé ruce drží žerd' (hnědou), na vrcholu je bílý praporec s černou orlicí s červenou zbrojí. Pravou rukou drží o zem opřený štít, v jehož stříbrném poli je černá orlice. Po jeho pravici i levici jsou dva klečící andělé s bílými křídly, v nichž mají zlacené ostny. Anděl po pravici má světle hnědé kudrnaté vlasy, kolem boků mu dolů splývá modrý nařasený plášť. Sepnuté ruce se dotýkají levé tváře. Po levici sv. Václava je anděl se skloněnou hlavou a rukama zkříženými na prsou. Má tmavě hnědé vlnité vlasy. Přes levý loket mu kolem boků splývá nařasený růžový plášť převázaný zlatým provazcem s třapci na konci.

Na východní stěně kaple bylo dříve barokní sousoší Ukřižovaného Krista žehnajícího sv. Rochu²⁶² se sv. Šebestiánem,²⁶³ které provedl říčanský řezbář Jan Ulík

²⁶⁰ KROUPA 1994, 62–63, VÍT 1997, 21.

²⁶¹ OULÍK 1997a, 364.

²⁶² Sv. Roch se narodil kolem roku 1295 ve Francii. Rozdal chudým svůj majetek a stal se poutníkem. Na svých cestách vyléčil nemocné morem, nakonec však sám onemocněl. Podle legendy se mu zjevil anděl a pes mu přinášel chléb, takže se nakonec uzdravil. Ve svém rodném městě ho však nepoznali a uvěznil ho jako vyzvědače. Sv. Roch pokorně snášel příkoří a byl poznán teprve těsně před smrtí roku 1327.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 426–427.

²⁶³ Sv. Šebestián žil ve 3. století v Itálii. Podle legendy byl vojákem, který chtěl pomáhat křesťanům. Za Diokleciánova pronásledování byl zajat, přivázan ke kůlu a probodán šípy. Našla ho vdova Irena, která se

v 18. století.²⁶⁴ Postavy světců se nedochovaly, Kristus je nyní umístěn na západní stěně lodi u zpovědnice [44]. Na hnědém dřevěném kříži, na jehož vrcholu je bílá páska s písmeny INRI,²⁶⁵ je Kristus se zelenou trnovou korunou na hlavě, kolem boků má bederní roušku. Levou ruku a nohy má přibity ke kříži, pravou rukou žehná dolů přes sebe směrem doprava (z pohledu diváka), kde byl klečící sv. Roch s obvázanou rukou. Hlavu má skloněnou a otočenou za žehnající rukou. Po jeho pravici (vlevo z pohledu diváka) stál sv. Šebestián. Protože oba světci jsou patroni proti moru, bylo sousoší zhotoveno asi po skončení nějaké epidemie, snad v roce 1771.²⁶⁶

Z pozdního baroka pochází sochy sv. Maří Magdaleny²⁶⁷ a sv. Petra umístěné na zpovědnici [45].²⁶⁸ Jde o dřevěné skulptury světců – kajících. Vlevo je klečící sv. Maří Magdalena, tělem otočená do závěru kostela, hlavou se obrací za sebe. Ruce má složené na prsou. Ve tváři se zračí kající pohled. Má rozpuštěné vlnité vlasy, na sobě našasený šat. Předloktí jsou obnažená. Klečí na skále, o níž si opírá pravou ruku. Před ní je položená kniha, na níž leží lebka, symbol kajících. Na pravé straně je klečící sv. Petr, otočený do lodi za sebe. Ve tváři má stejný kající pohled jako sv. Maří Magdalena, ruce má sepnuté ve výši ramen. Také klečí na skále, o níž si opírá levou ruku. Na sobě má našasený šat a přes něj mu v záhybech splývá zřasený plášť. Před ním stojí na skále kohout, připomínka jeho zapření Krista.

o něj starala a on se nakonec uzdravil. Sv. Šebestián pak obvinil císaře z pronásledování křesťanů a ten ho nechal v roce 288 zbičovat k smrti.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 28–29.

²⁶⁴ Bydlel v domě č.p. 29.

Jan OULÍK: Říčanští výtvarníci. In: Kapitoly z dějin Říčan, 443, TRNKA 1913, 308–309.

²⁶⁵ Nápis je rozdělen tak, že nahoře je IN, pod tím RI.

²⁶⁶ PODLAHA 1907, 203, POCHE 1980, 285, TRNKA 1913, 308–309.

²⁶⁷ Sv. Maří Magdaléna byla Ježíšovou průvodkyní, z níž vyhnal sedm zlých duchů. Pocházela z Magdaly. Stála pod křížem, byla přítomna jeho pohřbu. Po zmrtvýchvstání se jí zjevil Kristus a pověřil ji, aby o tom zpravila učedníky. Podle legendy pak odjela do Francie, kde žila v pustině jako kajícnice.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 371–373.

²⁶⁸ OULÍK 1997a, 363, POCHE 1980, 285, TRNKA 1913, 308.

Z roku 1806 pochází mramorová křtitelnice pořízená farářem Marcociem [46].²⁶⁹ Je z červeného mramoru, víko se sousoším Křtu Páně²⁷⁰ je dřevěné. Ke křtitelnici patří i nástavec s řezbou Prvotního hříchu.²⁷¹ Samotná křtitelnice se skládá z kruhového podstavce, na němž je patka, na kterou dosedá kanelovaný dřík, u patky má slabou linku. Kanelura dosahuje do dvou třetin výšky dříku, nad ní jsou dvě profilované linky svírané krátkými svorkami. Od nich výše je dřík hladký. Je ukončen prstencem, na nějž přímo dosedá náběžník ukončený prstencem. Na něm je rozšiřující se žlábkovaná mísa ukončená prstencem. Na míse je dřevěné víko směrem vzhůru se zužující, tvořené oblounky s výžlabky.

Na vrcholu je sousoší Křtu Páně. Na zemi klečí Ježíš se zkříženýma rukama na prsou, hlavou lehce ukloněnou k levému rameni. Na sobě má plášť, který mu zakrývá boky a nohy, horní polovinu těla má nahou. Za ním stojí sv. Jan Křtitel, s hlavou lehce ukloněnou k pravému rameni, s pláštěm přes pravé rameno, boky a nohy. V pravé ruce drží mušli, z níž vylévá vodu na Kristovu hlavu, v levici drží hůl ukončenou křížem, z nějž vlaje nápisová páska, na níž stojí: EIHLE BERÁNEK BOŽÍ.²⁷² Oba jsou zobrazeni jako mladí svalnatí muži s hnědými vlasy a vousy. Jejich pláště jsou pozlacené. Na nástavci, který je na východní stěně lodi za křtitelnicí, je řezba Prvotního hříchu, nad ním je socha letícího cheruba s plamenným mečem a na stěně nad ním holubice Ducha sv.

Nástavec je dřevěný se stejnou polychromií jako kazatelna a hlavní oltář – imitující hnědý a zelený mramor. Je zakončen půlkruhovou stříškou s modrým podhledem. Uprostřed nástavce je oválný reliéf Prvotního hříchu. Ve středu roste strom (jabloň), jehož koruna vyplňuje horní třetinu reliéfu. Má hnědý kmen, zelenou listnatou korunu se zlatými plody (jablky). Kolem kmenu se ovíjí had, který se velkou hlavou (v poměru s tělem) obrací k Evě. Ta stojí vlevo, je zobrazená z profilu. Je nahá a má dlouhé vlasy spletené do copu. Stojí na skále v kontrastu, s pravou nohou nakročenu. Pravou ruku má

²⁶⁹ TRNKA 1913, 256.

²⁷⁰ Srov. Mt 3,13–17, Mk 1,9–11, L 3,21–22, J 1,21–34.

²⁷¹ Srov. Gn 3,1–6.

²⁷² Srov. J 1,29,36.

vztaženou k hadovi a drží v ní jablko. Za ní je štíhlý keř s velkými listy. Proti Evě sedí nahý Adam, levou nohu má pokrčenou, pravou nataženou. Zády a levou rukou se opírá o skálu, na níž sedí, pravici vztahuje k Evě. Obě postavy jsou pozlacené. V pozadí se nachází zelená tráva, za Adamem je listnatý strom. Zbytek vyplňuje modrá obloha. Řezba se nalézá v úzkém zlaceném oválném rámu, na vrcholu je velká zlacená skoba, na níž je pověšena zlacená řezba rozevláté mašle, uprostřed rámu nakrčenou, která jakoby drží girlandu z listů.²⁷³ Nad reliéfem je socha letícího cheruba s plamenným mečem.²⁷⁴ Má zlatá křídla a zlatý plášť. Levou rukou ukazuje pod sebe na Prvotní hřích a v napřažené pravé ruce má pozlacený plamenný meč. Na čele stříšky je dřevěná akantová řezba. Na vrcholu stříšky jsou postříbřené oblaka, po stranách andělčí hlavy s pozlacenými křídly, které se obrací nahoru nad oblaka, kde je na stěně postříbřená soška holubice Ducha sv., za níž je čtrnáct pozlacených paprsků uspořádaných do kruhu.²⁷⁵

Ve stejném roce jako křtitelnice (1806) byly zřízeny dva nové oltáře,²⁷⁶ neznámého zasvěcení. Na počátku 19. století byl v kostele mimo jiné oltář sv. Aloise,²⁷⁷ na němž byla socha Panny Marie, k níž věřící dávali památeční mince a šperky.²⁷⁸

V roce 1841 byl přemalován obraz na hlavním oltáři Janem Schlesingrem, kaplanem z Kostelce nad Černými Lesy, za 15 zlatých.²⁷⁹ Téhož roku byl zřízen oltář

²⁷³ J. Oulík podle stylu zpracování určil jako autora dílnu Jana Mezdřického z Českého Brodu a dobu zhotovení – konec 18. století.

OULÍK 1997a, 364.

²⁷⁴ Srov. Gn 3,24.

²⁷⁵ Evidenční list movité kulturní památky 5153 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany).

OULÍK 1997a, 363, PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 309.

²⁷⁶ TRNKA 1913, 256.

²⁷⁷ Sv. Alois Gonzaga se narodil v Itálii v roce 1568 jako syn mantovského hraběte. Vstoupil do jezuitského řádu, věnoval se studiu a péči o nemocné. Nakonec se sám nakazil (morem) a zemřel v roce 1591 v Římě.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 307–308.

²⁷⁸ Viz níže – 4.1.3 Liturgické užité umění v barokním chrámu.

²⁷⁹ PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 259.

sv. Jana Křtitele od Fiedlera z Prahy za 180 zlatých (na nový oltář přispěli říčanští měšťané – Jiří Kalina, V. Muška, B. Dobiášová, J. Riegel a J. Placek).²⁸⁰

Z 19. století pochází socha Ukřižovaného Krista, která byla ve 20. století doplněna o sochu Panny Marie a sv. Jana [48].²⁸¹ Na druhém pravém pilíři (u kaple) je zavěšen Ukřižovaný Kristus, pod ním stojí Panna Maria a sv. Jan.²⁸² Na dlouhém kříži je v horní části bílá destička, kde je dvouřádkový nápis *Jesus Nazaretus, / Rex Judaeorum*. Na kříži visí ukřižovaný Kristus s propadlými boky a zřetelnými žebry, nohy má mírně pokrčené. Na hlavě má zelenou trnovou korunu, za ní tři pozlacené paprsky tvořící svatozář. Kolem beder má roušku. Po pravici kříže stojí Panna Maria se zarmouceným pohledem na syna a sepnutýma rukama u boků. Je oblečená do červených šatů a modrého pláště se žlutým rubem, který jí pokrývá hlavu. Po levé straně kříže stojí sv. Jan, se sepnutýma rukama na prsou, který je tělem natočený ke kříži a dívá se na Krista. Má delší tmavě hnědé vlasy, na sobě zlatě lemovaný tmavě fialový plášť s tmavě zeleným rubem.

V roce 1887 nechala Marie Pachmajerová do nik v západním průčelí pořídit sochy sv. Petra a Pavla za 450 zlatých. Po dostavbě (1900) byly přesunuty na nároží nové věže [1].²⁸³ Jsou to dvě kamenné sochy s podstavci, na nichž se nachází pozlacené nápisy s jejich jmény (SV. PETR, SV. PAVEL). Napravo stojí sv. Petr, jehož pohled směřuje doleva. Má krátké kudrnaté vlasy a vousy, postava je vzpřímená v dlouhém splývavém šatu s drapérií, který má přepásán. Přes ramena má plášť, který si přidržuje levou rukou, na druhé straně ho má přehozený přes předloktí. V levé ruce drží dva velké pozlacené bronzové klíče, v pravé si přidržuje u boku knihu s pozlaceným bronzovým kováním. Na protější straně je sv. Pavel, jehož pohled směřuje ke sv. Petru. Má holou hlavu a dlouhé

²⁸⁰ TRNKA 1913, 259.

²⁸¹ Sv. Jan, bratr sv. Jakuba Staršího, byl rybářem, pak si ho Ježíš vyvolil za apoštola. Je označován jako Miláček Páně, je autorem čtvrtého evangelia a třech listů z Nového zákona. Podle tradice založil několik církevních obcí, které spravoval z Efesu. Během Domiciánova pronásledování křesťanů byl mučen, zůstal však nezraněn, nakonec byl poslán do vyhnanství na Patmos (kde měl napsat Apokalypsu). Nakonec se vrátil do Efesu a zemřel kolem roku 101.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 667–668.

²⁸² OULÍK 1997a, 364.

²⁸³ Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

OULÍK 1997a, 366, PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 260.

vousy. Na sobě má dlouhý, splývavý, zřasený šat a přes něj svrchní plášť s mísovitou drapérií před tělem, vytvořenou zvednutím levé ruky k hrudi a položením pravice na meč, který má před tělem opřený o zem. Meč je stejně jako Petrovy atributy pozlacený, bronzový. Obě skulptury byly v roce 2000 restaurovány.²⁸⁴

3.1.4 Výzdoba kostela po jeho novobarokní dostavbě

Když byl kostel v roce 1901 dostavěn, přistoupilo se k vybavení interiéru. Část výzdoby byla zachována, boční oltáře však byly spáleny a pořídily se nové.²⁸⁵ Po dostavbě byl v kostele hlavní oltář sv. Petra a Pavla se sochami sv. Víta a Václava a Nejsvětější Trojicí v nástavci, na evangelijní straně u vítězného oblouky stála kazatelna s reliéfy, na okraji stříšky byly sošky dvou evangelistů a sv. Pavla. Naproti stála mramorová křtitelnice na kamenném oktagonálním podstavci, který byl při výměně dlažby v 90. letech 20. století přenesen do kaple sv. Václava.²⁸⁶

Místo starých barokních oltářů²⁸⁷ se pořídily dva nové rokokové, které byly oba stejné. Po stranách se nacházely sochy. Na jednom oltáři stály dřevěné skulptury sv. Františka Xaverského²⁸⁸ a sv. Josefa. V kostele jsou dodnes (s jinými sochami), z oltáře se dochovala dřevěná polychromovaná (napodobující zelený a hnědý mramor) menza tumbového tvaru, nezdobená [52]. Je stejná jako menza druhého oltáře. V průběhu 20. století byla doplněna o nový podstavec, na kterém stojí tmavý dřevěný tabernákl, na čele zdobený řezbou girland a uprostřed hořícího srdce s křížkem, kolem něho je trnová koruna

²⁸⁴ Marcel HRON: Restaurátorská zpráva. Restaurátorský zákrok na kamenných sochách a prvcích fasády na kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech. Rokycany 2000 (uloženo v archivu Národního památkového ústavu středních Čech).

²⁸⁵ TRNKA 1913, 261, VÍT 1997, 21.

²⁸⁶ PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 307.

²⁸⁷ Viz výše.

²⁸⁸ Sv. František Xaverský se narodil ve Španělsku roku 1506. Patřil k vysoké šlechtě, během studií v Paříži se seznámil se sv. Ignácem z Loyoly. Patřil k zakladatelské generaci jezuitského řádu. Z pověření papeže a portugalského krále se vydal do Indie na misie. Působil v Japonsku, nakonec se vydal do Číny, kde zemřel v roce 1552.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 622–624.

a celé vyzařuje paprsky. Sv. František [49] je zobrazen jako starší muž s hnědými vlasy a vousy. Je oblečen do černé kleriky přepásané černým cingulem. Na krku má zavěšenou bílou štolu, kterou má posunutou k levému boku. Přes sebe má černý, zlatě lemovaný plášť. Na nohou má černé střevíce. Okolo hlavy je svatozář tvořená tmavou kovovou obručí. Pravou rukou žehná a levou si na hrudi přidržuje červenou knihu, na níž je zlatý křížek a nápis REGULA. Na podstavci pod jeho levou rukou je štítek s nápisem: Mayerische Kunztanzalt/ München. Stejný štítek s nápisem má i podstavec sochy sv. Josefa, pochází pravděpodobně oba ze stejné dílny a doby, z konce 19. století. Sv. Josef [50] má hnědé vlasy a vousy, je oblečený do fialového, zlatě lemovaného šatu, přes pravé rameno má hnědý, zlatě lemovaný plášť se zeleným rubem, přehozený přes pravou ruku, v níž drží lilii, symbol čistoty. Levou má položenou na srdci. Nad oltářní menzou byl zavěšen obraz nový sv. Aloise.²⁸⁹ Na druhém oltáři byly sochy sv. Cyrila a Metoděje.²⁹⁰ Celý oltář se zachoval a je v chrámu dodnes (jen se přemístil od vítězného oblouku pod třetí klenební pole na epištolní straně) [51]. Skládá se z tumbové menzy se zelenou polychromií a hnědými poli uprostřed, nátěr imituje mramor, na čele je pozlacený kříž a obdélná rozvilinová řezba. Na menze se nalézá dřevěné retábulum s pozlacenými poli a řezbami (kříže, girlandy...), zakončený třemi oblouky. Na oltáři stojí podstavec (na něm jsou pozlacená písmena IHS) s křížem s korpusem. Kristovo tělo je velmi prohnuté a bederní rouška rozevlátá. Pochází patrně ze stejné doby jako tabernákl na prvním oltáři. Na pravé straně se nachází socha sv. Cyrila. Je zobrazen jako starý muž s šedivými vlasy a vousy. Na sobě má albu žluté barvy, přes ni kolem krku modrou štolu se zlaceným okrajem zdobeným rostlinným motivem. Na vrchu má zelený ornát s červeným rubem

²⁸⁹ Podle literatury byl bez umělecké hodnoty.

PODLAHA 1907, 202–203, TRNKA 1913, 307.

²⁹⁰ Sv. Cyril (Konstantin) a Metoděj byli solunští bratři narození v 9. století. Sv. Metoděj byl správcem v Makedonii, který odešel do kláštera sv. Basila na Olympu, jeho mladší bratr vyučoval filosofii v Konstantinopoli a nakonec odešel za svým bratrem. Společně před svou cestou na Moravu v roce 863, byli na misiích u Černého moře, kde našli ostatky sv. Klimenta. Sv. Konstantin vytvořil písmo hlaholici, přeložil část Nového zákona a liturgické texty do slovanského jazyka, v němž také sloužili mše sv. podle východního ritu. Když v Římě hájili bohoslužby ve staroslověně, sv. Konstantin vstoupil do kláštera sv. Klimenta, přijal jméno Cyril a brzy zemřel (869). Sv. Metoděj byl vysvěcen na biskupa a byl jmenován arcibiskupem panonsko-moravským. Na zpáteční cestě byl zajat a později se musel jít ještě jednou hájit do Říma. Po svém duchovním působení zemřel na Moravě v roce 885.

Helena FLORENTOVÁ: Křesťanské nebe. Praha 1994 1994, 112–113.

a zlaceným okrajem, na nohou černé střevice. Oběma rukama drží před sebou hnědou knihu, o hrud' má opřený kříž. Sv. Metoděj nalevo je zobrazen jako biskup v černé klerice, přes ni má bílou rochetu se zdobeným krajkovým okrajem. Na ní má fialový ornát se zlatými křížky, lemem a rubem, na hlavě stříbrnou mitru s pozlaceným okrajem a křížkem uprostřed, na záda mu splývají fialové stuhy. V levé ruce drží berlu (s pozlaceným závitem), pravou si ukazuje na srdce. K oltáři patřil ještě nový obraz sv. Jana Nepomuckého, asi od stejného malíře jako obraz sv. Aloise.²⁹¹ Tyto oltáře se nacházely na evangelijní a epištolní straně u vítězného oblouku.²⁹²

Když se odstraňovaly staré oltáře, našly se pod oltářem sv. Jana Nepomuckého na epištolní straně dva renesanční náhrobky z let 1592 a 1599 a byly vsazeny do východní a západní stěny svatováclavské kaple.²⁹³

Třetí boční oltář, mariánský [47], byl postaven v pozdně barokním slohu na evangelijní stranu lodi mezi druhým a třetím pilířem, proti svatováclavské kapli, kde je dodnes.²⁹⁴ Je dřevěný se zelenou polychromií imitující mramor. Skládá se z menzy tumbového tvaru, tabernáklu s kopií Pražského Jezulátka a retábula se sochou Panny Marie Immaculaty (Neposkvrněné). Tabernákl je obdélného půdorysu, v popředí jsou dva tordované sloupy s pozlacenými patkami a korintskými hlavicemi. Nesou neúplné kladí, na němž je segmentový fronton, zdobený zlacením. Tympanon je vyplněn zlacenou akantovou řezbou. Pod frontonem jsou dvě zlacené akantové řezby ve tvaru cviklů. Po stranách retábula jsou pilastry ukončené korintskou hlavicí. Celé retábulum je zakončeno baldachýnem z pozlacené řezby, na vrcholu je nad akantovou rozvilinou, zakončenou volutami, červená knížecí čapka se dvěma zkříženými zlatými páskami a křížkem na vrcholu. Tabernákl tvoří podstavec pod sochou Panny Marie. Je zobrazena jako mladá žena s rozpuštěnými světle hnědými vlasy a sepjatýma rukama, která stojí na sféře obtočené hadem, symbolem d'ábla, jemuž levou nohou drtí hlavu, pravou nohu má

²⁹¹ Viz pozn. 289.

²⁹² PODLAHA 1907, 202–203, POCHE 1980, 285, TRNKA 1913, 307.

²⁹³ Viz výše.

PODLAHA 1907, 203, TRNKA 1913, 308.

²⁹⁴ OULÍK 1997a, 364.

postavenou na pozlaceném půlměsíci. U hlavy hada je jablko, připomínka prvotního hříchu. Panna Maria je oděna do světle žlutého spodního šatu a modrého pláště s rubem stejné barvy jako spodní roucho. Plášť je zlatě lemovaný. Na hlavě má stříbrnou liliovitou korunu posetou malými kousky českého granátu. Za ní je dvacet tři paprsků. Ve dvacátém století bylo retábulum doplněno o stříbrné řezby. V tabernáklu vyloženém bílou látkou je kopie Pražského Jezulátka. Je to dřevěná malovaná soška Ježíška, který pravou rukou žehná a v levé drží zlaté jablko. Na hlavě se žlutými kudrnatými vlasy má zlatou korunu posetou modrými a červenými kameny a perlami, na vrcholu ukončenou křížkem. Na sobě má zlaté šatičky s červeným rubem a bílými krajkovými rukávy. Kolem krku mu na řetízku visí kříž. Šatičky jsou zdobeny rozvilinami a perlami. Stojí na zeleném podstavci zdobeném bílými rostlinnými motivy, uprostřed je na bílých páskách připevněno sedm červených pečetí.^{295, 296}

Naproti mariánskému oltáři, v přízemí věže, kam byly umístěny náhrobky, bylo barokní sousoší Ukřižovaného Krista žehnajícího sv. Rochu se sv. Šebestiánem.²⁹⁷ Pod kruchtou byla zpovědnice, na níž se nacházely pozdně barokní sochy sv. Maří Magdaleny a sv. Petra, jak je tomu dodnes. Na počátku 20. století byly opravovány.²⁹⁸

Na vnějším štítu sakristie byla malba Tance smrti z 18. století.²⁹⁹ V roce 1928 byl kostel nově omítnut³⁰⁰ a malba byla zabitena.³⁰¹

V roce 1936 byla namalována Františkem Štorcem křížová cesta.³⁰² Skládá se ze čtrnácti malých obrazů, v pozlacených obdélných rámech, umístěných na pilířích.

²⁹⁵ Viz pozn. 231.

²⁹⁶ TRNKA 1913, 307.

²⁹⁷ Viz výše.

²⁹⁸ PODLAHA 1907, 203, TRNKA 1913, 308.

²⁹⁹ TRNKA 1913, 309.

³⁰⁰ Souhlas s opravou malby v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech z 30. června 1928 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

³⁰¹ NOSEK 1938, 134.

³⁰² OULÍK 1997a, 364, OULÍK 1997b, 447.

Nad každým obrazem je v modrém oblouku číslo zastavení, na vrcholu křížek. Kristus má na sobě bílý spodní šat, přes něj červený plášť. Na hnědých vlasech má zelenou trnovou korunu. Ostatní postavy³⁰³ mají barevná roucha a pláště, vojáci přilby a kopí. Pozadí tvoří antické město, okolo je zelená tráva a kamení. Obrazy jsou signovány Štorc., na prvním je Štorc./ 1936.

O dva roky později, v roce 1938, byla vyzdobena půlkruhová vitrajová okna malbou. Jde o šest oken (tři na evangelijní straně lodi, dvě na epištolní a jedno v kapli). Jsou na nich novozákonní scény a výjevy ze života svatých, dole na nápisových páskách jsou uvedena jména dárců a rok. Na oknech uprostřed lodi je napsána i firma zhotovitelů – V. Staněk – J. Šebek, Praha II.³⁰⁴ Na oknu u kazatelny je (patrně) Modlící se sv. Vilém z Akvitánie.³⁰⁵ Na levé straně klečí modlící se světec pod křížem, pod nímž je lebka a odložené brnění. V pozadí je vesnice. Pod výjevem je na nápisové pásce: VĚNUJE VILÉM TYLŠ S CHOTÍ MARIÍ L. P. 1938. Nad mariánským oltářem je okno s Žehnajícím sv. Václavem. Po pravé straně stojí sv. Václav ve zbroji a plášti, v pravé ruce má štít s orlicí, v levé žerď s praporcem. Nalevo stojí mladý muž, před světce pokleká dívka. Jsou oblečeni do venkovských šatů. V pozadí je kostel. Na spodu okna je na pásce: VĚNUJE Dr VÁCLAV ČERNÝ NOTÁŘ S CHOTÍ VĚNCE-SLAVOU L. P. 1938. Nad oltářem Srdce Ježíšova se nachází Orající sv. Prokop.³⁰⁶ Uprostřed stojí světec, který oře pluhem, do nějž je zapřažen ďábel (s křídly a rohy). V pozadí je říčanský kostel. Na spodní nápisové pásce stojí: VĚNUJE HOSPO-DÁŘSKÁ OKRES-NÍ ZÁLOŽNA V ŘÍČANECH L. P. 1938. Na epištolní straně lodi, nad křtitelnicí, je Pokoušení Krista

³⁰³ Pilát, Panna Maria, Šimon z Cyrény, Veronika, ženy, sv. Jan, sv. Maří Magdalena...

³⁰⁴ OULÍK 1997a, 364.

³⁰⁵ Sv. Vilém z Akvitánie, vnuk Karla Martela, se narodil kolem roku 745. Byl vojevůdcem ve službě Karla Velikého, později založil klášter v Gellone a vstoupil do něj jako laický bratr. Zemřel v roce 812. SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 256–257.

³⁰⁶ Sv. Prokop se narodil v Chotouni kolem roku 970, stal se knězem, možná i břevnovským benediktinským mnichem. Po čase odešel k Sázavě a žil jako poustevník. Během lovu se s ním setkal kníže Oldřich, který v roce 1032 založil v Sázavě benediktinský klášter se staroslověnskou liturgií a Prokop se v něm stal opatem. Zemřel v roce 1053. SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 335–336.

na poušti.³⁰⁷ Po pravé straně stojí Ježíš, za ním je ďábel (s křídly) a gestem pravé ruky ho navádí, aby se vrhl dolů, v pozadí je jeruzalémský chrám na chrámové hoře. Pod výjevem se na nápisové pásce píše: VĚNUJE FRANTIŠKA ŠTAUBMANOVÁ L. P 1938. V kapli sv. Václava je na okně namalovaná Pieta. Pod křížem (na němž je pověšen pruh látky) leží mrtvé Kristovo tělo, vlevo klečí Panna Maria s bolestným výrazem ve tváři a sepnutýma rukama u pravého ramene. Za ním klečí sv. Jan, je skloněný a pravou rukou si zakrývá obličej. Na zemi leží trnová koruna a tři hřeby. Nápis na pásce zní: VĚNUJE FRANT. KOLÁŘ S CHOTÍ ANNOU L. P. 1938. Nad oltářem se sochami sv. Cyrila a Metoděje jsou na oknech namalováni oba světci, jen v opačném pořadí. Vpravo stojí sv. Metoděj ve zdobném ornátu s palliem, na hlavě má čapku. V levé ruce drží berlu a v pravé knihu. Vlevo stojí sv. Cyril v ornátu (méně zdobený než Metodějův), přes nějž má štolu. V levé ruce drží kříž, o který se opírá, v pravé domečkový relikviář (s ostatky sv. Klimenta). V pozadí se na skále rozkládá hradiště. Pod nimi je nápis na pásce: VĚNUJE OKRESNÍ ZÁLOŽNA V ŘÍČANECH LÉTA PÁNĚ 1938.

Na klenáku oblouku pod kruchtou se nachází odlitek Srdce Ježíšova. Je zpodobněno jako hořící růžové srdce s křížkem, kolem něhož je trnová koruna, na pozadí je jedenáct zlatých paprsků.

V roce 1946 byl doplněn mariánský oltář o stříbrné tepané ozdoby s rostlinnými a geometrickými motivy [47]. Ve dvou kartuších je zaznamenána doba zhotovení: L. P. 1976. (vlevo) *Za Josefa Ježka/ arcib. vikáře a děkana v Říčanech* (vpravo). Z roku 1950 je kovová mašle na tabernáklu, kde stojí: *Vzpomínku/ na 50 let práce!/ Jan Adá Hanuš/ Blažena Hanušová.*

3.2 Současná podoba výzdoby kostela

³⁰⁷ Srov. L 4,9–12.

Od poloviny 20. století byl kostel dovybavován díly místních umělců. V předsíni je na levé straně obraz sv. Antonína z Padovy³⁰⁸ od Františka Štorce (autor křížové cesty), který ho namaloval podle padovského oltářního obrazu v roce 1942. V levé části klečí sv. Antonín a levou rukou objímá Ježíška na pravé straně, na něhož hledí. Na hlavě má tozuru, na sobě hnědý hábit s provazcovitým cingulem, v pravé ruce lilii. Ježíšek sedí na kameni pokrytém látkou, kolem boků má roušku, vedle je položená kniha. Pravou ruku má pozvednutou nad hlavou sv. Antonína, levou k němu vztahuje. V pozadí jsou stromy. V pravém dolním rohu je nápis: L. P. 1942/ DLE SNÍMKU OLTÁŘNÍHO/ OBRAZU V PADUA V ITÁLII =/ MALOVAL FR. ŠTORC – ŘÍČANY. Proti němu je kříž s korpusem z konce 19., nebo počátku 20. století.

Ve třetí čtvrtině 20. století byly do kostela přidány nové obrazy, tři velké jsou kopii obrazů Emanuela Dítě od Zdeňka Uhlíře.³⁰⁹ Nad oltářem se sochami sv. Cyrila a Metoděje je obraz sv. Anežky České [56]³¹⁰ z roku 1965. Světičky v pravé části je oblečená do hábitu klarisek, kolem hlavy má čelenku. Dává obklad starému, nemocnému muži, sedícímu na posteli ve středu výjevu. Druhá klariska klečí u postele nemocného, zády k divákovi. U ní je postaven velký džbán a mísa. Na stolku u sv. Anežky pozlacená nádobka. Děj se odehrává v otevřené architektuře, po pravé straně jsou antické sloupy. Nad tímto výjevem je obloha, na níž se vznáší anděl, který drží model kostela. V pravém dolním rohu je nápis: Dle obrazu prof. Em. Dítěte/ Z. Uhlíř 1965. Na epištolní straně lodi (kde dříve byl oltář sv. Jana Nepomuckého) je obraz sv. Kateřiny Sienské [54], z roku

³⁰⁸ Sv. Antonín z Padovy se narodil roku 1195 v Portugalsku jako Fernandez. Byl vzdělán, vstoupil do řádu augustiniánů kanovníků a byl vysvěcen na kněze. Po tom, co se zúčastnil pohřbu zabitých františkánských misionářů, vstoupil do františkánského řádu a odjel na misie do Maroka. Byl však nemocný, a tak odjel do Itálie. Tam se stal jedním z nejlepších kazatelů. Nakonec se usadil v Padově. Zemřel v roce 1231.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 290–293.

³⁰⁹ OULÍK 1997a, 364.

³¹⁰ Sv. Anežka Česká se narodila roku 1211 jako dcera Přemysla Otakara I. a Konstancie Uherské. Byla několikrát zasnoubena s různými evropskými panovníky, nakonec však založila Na Františku klášter klarisek a minoritů, do něhož v roce 1234 vstoupila. Založila také špitál a bratrstvo, z něhož se stal řád křížovníků s červenou hvězdou. Dopisovala si se sv. Klárou. Žila asketickým životem a smiřovala svého bratra Václava I. s jeho synem Přemyslem Otakarem. Oba je přežila a zemřela v roce 1282 během doby, kdy zemi spravoval Ota V. Braniborský, poručník jejího prasynovce Václava (II.).

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 85–86.

1974.³¹¹ Uprostřed je světice oblečená do dominikánského hábitu. Na hlavě má trnovou korunu. V levé ruce drží džbán, pravou podává chlapci chléb. Po její pravici jsou postavy chudých lidí – chlapec s dědečkem, žebračka, starý muž, který sedí na lavici a jí polévku, v pozadí žena s dítětem v náručí, za kterou stojí další žena. Po levici sv. Kateřiny je stůl s chleby a džbány, do nichž nalévá vodu anděl. V popředí je povalený džbán a košík. Děj je umístěn do místnosti, do níž v pozadí z levé strany proniká světlo a ozařuje postavu světice, která má kolem hlavy bílou svatozář. V levém dolním rohu je napsáno: Z. Uhlíř 1974/ Dle obrazu prof. Em. Dítěte. Naproti u kazatelny je obraz sv. Vincence Ferrerského [55]³¹² ze stejného roku jako předchozí. Uprostřed stojí na kamenných stupních sv. Vincenc v řeholním dominikánském oděvu. Je zobrazen jak káže, pravou ruku má zvednutou a v levé drží otevřenou knihu. Kolem něj jsou postavy muslimů, kteří hledí na sv. Vincence a do knihy, jsou zamyšlení. V popředí je klanící se muž v turbanu s nahou horní polovinou těla, vedle něj jsou odložené zbraně. Za sv. Vincencem je duchovní nesoucí kříž. V pozadí jsou sloupy a oblaka, v nichž se zjevuje anděl troubící na polnici. V levém dolním rohu stojí: Z. Uhlíř 1974/ kopie obr./ prof. Em. Dítěte. Naproti obrazu Sv. Anežky je zobrazeno Ukřižování [57]. Téměř celé plátno zabírá kříž s mrtvým tělem Krista. Je zobrazen zblízka, takže se ani celý kříž do výjevu nevejde. Střed vyplňuje bílé tělo se zakrvavenou bederní rouškou, na hlavě má trnovou korunu. Nad ní je tabulka s nápisem. U nohou, na dolním okraji obrazu, se k tělu vztahují sepnuté ruce. Celý výjev je zahalen do tmy, v levé horní části je zatmělé slunce a vpravo hvězdy. Ve spodní části je červená linka. Na pilířích mezi třetím a čtvrtým klenebním polem jsou dva malé obrazy z počátku 50. let, které namaloval František Salvátor Novák. Kostelu je pak věnovala jeho

³¹¹ Sv. Kateřina Sienská se narodila roku 1347 v Sieně, vstoupila do dominikánského řádu a stala se terciářkou. Pomáhala nemocným, chudým a odsouzencům. Stala se rádkyní panovníků a duchovních, usilovala, aby se papež Urban VI. vrátil do Říma, (prosazovala jeho uznání během papežského schizmatu) a na jeho přání tam i přesídlila. Přijala stigmata, nadiktovala mnoho dopisů s tematikou mystické teologie. Zemřela v roce 1380 v Římě.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 188–190.

³¹² Sv. Vincenc Ferrerský se narodil ve Valencii kolem roku 1350. Stal se dominikánem a zpovědníkem avignonského vzdoropapeže Benedikta XIII. Byl vlivným kazatelem, který putoval po Francii. Po zvolení papeže Martina V. v roce 1417 (ukončení schizmatu) se odvrátil od Benedikta XIII. a pokračoval v kázáních. Zemřel roku 1419 ve Francii.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 142–143.

dcera.³¹³ Na epištolní straně Hlava Krista [58] – tvář Krista s bolestným výrazem, s delšími hnědými vlasy, na níž je trnová koruna, z čela mu po tváři tečou pramínky krve a z očí slzy, nad ní (řádek) a pod ní (dva řádky a signatura) je nápis: · POPULE MUES QUID FECI –TIBI/ · RESPONDE ·MIHI·³¹⁴ 1952./ Pinx: F. S. Novák. Na protějším pilíři je Panna Maria Růžencová [59]. Má bílý závoj a pod ním světlé vlasy, červený, zlatě lemovaný šat, na čele má zlatou čelenku s modrým kamenem a nad hlavou jí září hvězda. Vlevo dole je signatura F. S. Novák 1951. Pod kruchtou naproti zповědnici je kopie Murillova obrazu Nanebevzetí Panny Marie (Assumpta) [60]. Uprostřed stojí na oblaku Panna Maria s rozpuštěnými hnědými vlasy, v bílém šatu podkasaném růžovou páskou, na němž vlaje modrý plášť, který jí splývá přes levé rameno, rub je hnědý. Kolem krku má žlutý šál. Kolem hlavy se nachází deset hvězd. Levá ruka je dlaní otočená k divákovi, pravou zvedá vzhůru, kam směřuje její pohled. Kolem ní jsou žlutá oblaka, okolo postavy nejsvětější, v pravém dolním rohu jsou tmavá. Kolem ní se nachází ve skupinách okřídlené andělčí hlavičky, u jejích nohou malí andělé, jímž nohy zakrývají oblaka. Pod ní je skupina pěti malých andělů, které mají kolem boků růžový a modrý pruh látky. V pravém dolním rohu je nápis: *Dle originálu Bartolomé Esteban Murilo/ Leningradská Státní Galerie 1660–1670.*

V roce 1984 během oprav fasád byly do štítu sakristie namalovány erby rodů, které nechaly kostel stavět nebo přestavovat, a znak města Říčany.³¹⁵

Na konci 20. století byly do kostela přidány sochy z konce 19. století – sv. Jana Nepomuckého, sv. Augustína, Srdce Ježíšova, sv. Judy Tadeáše³¹⁶ a sv. Antonína z Padovy. A ke všem sochám, které se umístily na pilíře, byly zhotoveny dřevěné konzoly s polychromií imitující hnědý mramor. Na třetím pravém pilíři v lodi je socha sv. Jana

³¹³ OULÍK 1997b, 447.

³¹⁴ Lide můj, co jsem ti udělal? Odpověz mi.
Srov. Mich 6, 3.

³¹⁵ Viz výše – 2.1.4 Novobarokní dostavba.
Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

³¹⁶ Sv. Juda Tadeáš, bratr sv. Jakuba Mladšího, byl apoštolem. Je mu připisována jedna epištola z Nového zákona. Podle legendy pak působil jako misionář v Sýrii, Persii a Mezopotámii, kde ho mágové zabili kyjem.
SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 555–556.

Nepomuckého. Je to postava muže ve středních letech s hnědými vlasy a vousy. Má na sobě černou kleriku, přes ni bílou rochetu zdobenou na dolním okraji výšivkou, na ní má modrou mozetu. V levé ruce, kterou odtahuje od těla, drží černý biret. Pravou, položenou na hrudi, drží kříž s korpusem, k němuž má obrácenou hlavu se zamyšleným pohledem. Kolem hlavy má svatozář tvořenou kovovou obručí s pěti zlatými hvězdami. Na třetím levém pilíři je socha sv. Augustina [53]. Má na sobě bílou albu, modrou dalmatiku se zlaceným spodním okrajem s rostlinným motivem, přes ni má zelený ornát, zlatě lemovaný, s okrovým rubem. Protože sv. Augustin pozvedá ruce, na ornátu se tvoří mírné záhyby. Na hlavě má bílou mitru se zlatým lemem a svislým pruhem uprostřed, vzadu visí bílé stuhy. Kolem hlavy je svatozář. V levé ruce drží modrou knihu a o paži opírá berlu z pozlaceným zatočením na vrchu, v pravici pozvednuté před sebou má zlaté hořící srdce. Na bočním oltáři pod třetím klenebním polem na evangelijní straně je, pod obrazem Ukřižování, rokokový oltář se sochami Srdce Ježíšova, sv. Judy Tadeáše a sv. Antonína z Padovy [52]. Na tabernáklu oltáře je socha Srdce Ježíšova, která stojí na dřevěném polychromovaném podstavci imitujícím růžový mramor s nápisy. Na čelní straně jsou tři řádky: Přijďte Ke mně všichni/ Památce rodiny Zimové/ věnováno r. 1900. Na pravé straně z pohledu diváka je na podstavci: FVBUK Prah, na zadní straně: Láskou K Lásce! Socha Srdce Ježíšova má podobu postavy Krista s hnědými vlnitými vlasy v bílém spodním rouchu, přes levé rameno mu splývá červený, zlatě lemovaný plášť, se zlatým rubem, modře lemovaný. Levou rukou drží na hrudi zlaté srdce s paprsky, pravou má vztaženou před sebe. Na rukou má stigmata. Po jeho pravé ruce je socha sv. Judy Tadeáše. Na podstavci je štítek s textem, který uvádí autora: BŘETISLAV KAFKA/ sochař/ ČERVENÝ KOSTELEČ. Má světle hnědé kudrnaté vlasy, spodní roucho bílé, zeleně lemované, přes pravé rameno mu splývá červený plášť se žlutým rubem. V levé ruce drží pozlacený kyj opřený o zem (odkaz na jeho umučení), pravou drží pozlacený znak s hlavou Krista, na vrcholu je okřídlená andělčí hlavička. Tento atribut odkazuje na legendu, že Juda uzdravil edesského krále Abgara, který vlastnil mandylion.³¹⁷ Kolem hlavy má svatozář. Po Kristově levé ruce je socha sv. Antonína z Padovy,

³¹⁷ Jan ROYT: Slovní biblické ikonografie. Praha 2007, 106.

na podstavci je také štítek zaznamenávající jméno autora: FERDINAND STUFLESSER/ Bildhauer & Altarbauer/ STULRICH-Gröden, Tirol. (Austria). Má tmavě hnědé vlasy a tonzuru, kolem hlavy má stejnou svatozář jako sv. Juda Tadeáš. Je oblečen do františkánského hábitu. Na nohou má opánky. V pravé ruce drží lilii, symbol čistoty, v levé otevřenou knihu, na níž sedí Ježíšek v bílých šatičkách. Má světlé kudrnaté vlasy. Pravou rukou žehná, levou přidržuje modré jablko se zlatými pásky, které je položené na knize.

Na tabernákl hlavního oltáře byl připevněn kovový reliéf Staroboleslavského palladia.³¹⁸

Do kostela patří ještě novodobá výzdoba, která se používá jen v některých liturgických obdobích. Na Vánoce je na svatováclavský oltář umístěn betlém z poloviny 20. století. Skládá se z dřevěných polychromovaných sošek sv. Rodiny v chýši, Třech králů, pastýřů a zvířat. Pozadí tvoří dřevěná malovaná deska, na níž je zobrazen Betlém. Na Velký pátek a Bílou sobotu je v kapli Boží hrob. V otevřené menze je socha mrtvého Krista. Na Velikonoce je na hlavní oltář stavěna dřevěná polychromovaná soška Vítězného Krista.

³¹⁸ V roce 2010 byl kolem ambonu pověšen meďugorský růženec. Viz níže – 4.2 Liturgické užité umění v současném kostele.

4 Liturgické užité umění v kostele sv. Petra a Pavla

Kostel je posvěcená budova, která je zasvěcená Bohu. Slaví se zde mše sv. a další liturgické obřady a pobožnosti. K nim jsou zapotřebí různé liturgické předměty a roucha. Protože se však tyto předměty velmi často používají, z dřívějších dob se jich zachovalo jen málo. Proto se opět první historická část bude věnovat hlavně výčtu liturgických předmětů (včetně knih) podle dochovaných inventářů, pokud se některá dochovala (případně jejich popisy), budou také popsána. Ve druhé části budou vyjmenovány a popsány předměty, která se nyní používají při liturgii.

4.1 Liturgické užité umění od postavení kostela do současnosti

4.1.1 Liturgické užité umění v gotickém chrámu

Nejstarší inventář, podle něhož se dozvídáme o liturgických předmětech, je z roku 1380. Z něj víme, že v kostele byla dřevěná křtitelnice, tři pozlacené stříbrné kalichy, dva slavnostní a dva všední ornáty a hedvábný zelený závoj postní.³¹⁹

4.1.2 Liturgické užité umění v kostele po jeho renesanční přestavbě

Nejstarší ukázkou renesančního užitého umění, která se dochovala do dnešních dnů, je zvon z roku 1517 [61].³²⁰ Není to sice původní zvon, který byl v roce 1620 zrekvírován, ale patří mezi doklady českého renesančního zvonařství. Je to menší zvon³²¹ se šesti

³¹⁹ Z liturgických knih byl v kostele starý misál, kniha s ranními kněžskými hodinkami s notami, knihy o svatých bez lekcí, dva staré žaltáře a graduál.
TRNKA 1913, 28.

³²⁰ J. Oulík uvádí, že by měl pocházet z roku 1830, ale toto datum přejal od A. Podlahy a G. Trnky (PODLAHA 1907, 203, TRNKA 1913, 309), kteří zmiňují jiný zvon (viz níže). Tento zvon z roku 1517 nepopisují, protože v Říčanech ještě nebyl. Rok slítí zvonu je uveden i na nápisu – viz níže.
Jan OULÍK: Říčanské zvony. In: Říčanský zpravodaj 12, 1986, 8.

³²¹ Průměr 61,5 cm, hloubka 47 cm, tloušťka věnce 5 cm. Hmotnost 200 kg.

osmibokými uchy na koruně. Na čelní straně je drobný pletenec. Plášť je hladký, bez ozdob. U koruny je pás s nápisem gotickou minuskulou, který začíná od reliéfu třičtvrtěnní lilie: Anno + Domini f Millesimo f ccccc f Xvii + ista f Campana f conflata f est f Permagistrum f andream.³²² U věnce jsou dva profily. Jak je z nápisu zřejmé, byl slit v roce 1517 mistrem Ondřejem. Na vnitřním plášti je číslo 20/8/1220 namalované zelenou barvou, které získal při rekvizici za 2. světové války. Tu však přečkal a později se dostal na věž říčanského kostela.³²³

Když byl na konci 16. století přestavován kostel, byla v něm i nová okna, z nichž se jedno pod jižní oratoří dochovalo do dnešních dnů i s původní mříží. Je to jednoduchá kovová mříž s třemi svislými a čtyřmi vodorovnými pruty [4].³²⁴

Krátce po tom, co Říčany koupil Karel kníže Lichtenštejn a farářem se po dvě stě čtyřech letech stal katolický kněz Matěj Novatius, byly slity další dva zvony v pozdně renesančním stylu.³²⁵ Největší zvon³²⁶ - Petr [62] - byl slit v roce 1628 Tomášem Fryčem z Roudnice, v jehož tvorbě doznívá zvonařská tradice mistra Brikcího z Cinperka. Je zavěšen na koruně se šesti uchy, patkami a odsazením. Koruna je zdobena květinovým motivem (reliéf kytice v květináči). Na jejím horním okraji je oblounek, vedle něj reliéf Vraždění nevíňatek,³²⁷ za ním je další oblounek, rozvilina, oblounek a akant střídající se

Miroslav ENDERLA: Kostel sv. Petra a Pavla Říčany. Statický a dynamický posudek působení zvonů na zdivo věže z června 2005. Praha 2005 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany). <http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

³²² Léta Páně 1517 byl tento zvon slit mistrem Ondřejem.

³²³ Evidenční list movité kulturní památky 5158 (kopie uložena v archivu Římskokatolické farnosti Říčany). OULÍK 1986, 8.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

³²⁴ Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984.

OULÍK 1997a, 361.

³²⁵ Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.

³²⁶ Průměr 116,1 cm, hloubka 88,5 cm, tloušťka věnce cca 9,5 cm. Hmotnost 1100 kg.

Miroslav ENDERLA: Kostel sv. Petra a Pavla Říčany. Statický a dynamický posudek působení zvonů na zdivo věže z června 2005. Praha 2005.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

³²⁷ Srov. Mt 2,16.

s liliovitým ornamentem. Poslední dva jmenované motivy jsou zavěšeny na perlovci skládajícím se z jedné dlouhé a dvou krátkých perel. Na plášti je rozvilinový rámeček, v horní části uprostřed je medailón s poprsím postavy, který je nesen polopostavou anděla. Po kratších stranách obdélného rámečku jsou okřídlené andělčí hlavičky s volutami (kolmo k rámečku). V rámečku je následující text,³²⁸ který zaznamenává rok slití zvonu, jméno zvonaře a říčanské vrchnosti.

LETHA, 1,6,Z8. SLYT GEST TENTO ZWON KECZTI ACHWA
LE PANV BOHV WSSEMOHAVCYMV KZADVSSY A KZALOZIENI
S. PETRA W MIESTYS RZYCZANECH ODEMNIIE THOMASSE
FRYCZE ZWONARZE MIESSTIENINA MIESTA RAVDNICZE NAD
LABEM ZA SPRAWY HEGTMANA PANSTWI AVRZYNIIEWE//
SKEHO SLOWVTNEHO PANA PAWLA ENTRYCHA ZCERADICZ
MIESSTIENINA STAREHO MIESTA PRASKEHO ZA PVRKRABI//
HO P, GYRZYKA PAWLYKA RZYCZANSKEHO ZA PVRGMISTRA
IANA ZLVWY PRYMASA PAWLA ROSSTEKA ZA STARSSYHO KO//
STELNIKA ZADVSSNIHO MELYCHARA IANCZARA KOSTELECKY°

Pod nápisem je reliéf Panny Marie Assumpty, která stojí na půlměsíci a na pravé ruce drží dítě. Po stranách jsou (vždy po dvou) reliéfy evangelistů. Úplně vpravo sedící postava evangelisty Marka, za nímž je ležící lev s přivrácenou hlavou. Mezi ním a Pannou Marií je sedící postava evangelisty Lukáše, za nímž leží býk. Po pravici Panny Marie se nachází reliéf stojící postavy evangelisty Matouše, vedle něhož stojí okřídlená lidská bytost. Vedle něj, úplně vlevo, je sedící postava evangelisty Jana, za nímž je orel.³²⁹ Na druhé straně se nachází vysoký reliéf Ukřižování s Pannou Marií po pravé straně kříže a sv. Janem po levé. Kříž složený z rozvilinových pásků stojí na pahorku, na němž je lebka a vedle ní hnáty.³³⁰

³²⁸ Zaznamenávají ho však částečně chybně.

TRNKA 1913, 239.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

³²⁹ Viz pozn. 193, 194, 196, 197 a 198.

³³⁰ Ježíš byl ukřižován na místě, které se nazývalo Golgota – Lebka.

Srov. Mt 27,33, Mk 15,22, L 23,33, J 19,17.

Panna Maria má u pravého ramene sepnuté ruce k modlitbě, sv. Jan u levého. Věncem je profilovaný. Má ostrou linku, pod ní jsou dva oblouny oddělené žlábkem, ostrá linka, na perlovci střídavě zavěšený akant a liliovitý motiv. Pod oblouny věnce mezi oblounky je rozvilinový ornament.³³¹

Menší zvon³³² – Pavel [63] – je dílem téhož zvonaře a je o rok mladší. Koruna se šesti uchy s ostře profilovanými patkami je zdobena rozvilinovým ornamentem. Na čepci je linka, oblounek, rozvilinový ornament se sedící ženou hrající na housle, oblounek, opět ostrá linka, pod tím se na perlovci střídá akant a liliovitý ornament. Na plášti je rozvilinový rámeček, nad ním je hlavička anděla a voluty. Nápis v rámečku zní:

LETHA, 1,6,Z9. SLYT GEST TENTO ZWON KE//
CZTI A CHWALE PANV BOHV WSSEMOHAVCYMV
PANNIE MARY WSSEM BOZYM SWATYM, K ZADV//
SSY A OSSADIE MIESTECZKA RZYCZAN, ODEMNI
THOMASSE FRYCZE ZWONARZE MIESSTIENINA
MIESTA RAVDNICZE NAD LABEM, TOHO CZASV
ZA AVRZEDNIKA SLOWVTTNEHO PANA PAWLA EN//
TRYCHA ZCERADICZ · ZA PRYMASA P. TROGANA
KOLOWRATSKYHO.

Před a za posledním slovem (KOLOWRATSKYHO) je rozvilina. Pod nápisem se nachází znak města Říčany zobrazený jako velká kruhová pečeť. Uprostřed jsou dvě věže s vysokými kuželovými střechami, mezi nimi je brána s vytaženou mříží a s cimbuřím, nad níž je štítek – erb Smiřických. Kolem je opis sevřený tenkými linkami. Znak je

³³¹ Evidenční list movité kulturní památky 5159 (kopie uložena v archivu Římskokatolické farnosti Říčany).

OULÍK 1986, 8, OULÍK 1997a, 364, VÍT 1997, 20, František VRBA: Říčanské zvony. In: Říčanský kurýr 12, 1996, 3.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

³³² Průměr 86,5 cm, hloubka 67,75cm, tloušťka věnce 6,8cm. Hmotnost 520 kg.

Miroslav ENDERLA: Kostel sv. Petra a Pavla Říčany. Statický a dynamický posudek působení zvonů na zdivo věže z června 2005. Praha 2005.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

v kruhu z vavřínového věnce.³³³ Na protější straně je také vysoký reliéf Ukřižování s Pannou Marií po pravé straně kříže a sv. Janem po levé (stejně zobrazení jako na zvonu Petr).³³⁴ Věvec je oddělen linkou, dvěma oblouny se žlábkem, pod nimi je zavěšený akant. Pod oblounou věnce je mezi oblounky rozvilinový ornament.³³⁵

Oba tyto zvony – Petr a Pavel – byly zachráněny památkovým úřadem před rekvizicí během 1. světové války.³³⁶ Za 2. světové války však rekvírování neunikl zvon Pavel, po válce byl ale nalezen v Praze Na Maninách a vrácen na věž říčanského kostela.³³⁷

O liturgických nádobách se dozvídáme většinou jen pokud byly pořízeny nové nebo naopak ukradeny – pokud to bylo zaznamenáno.³³⁸ Roku 1653 vyšlo nařízení Karla Eusebia knížete Lichtenštejna, že ve všech kostelech na jeho panství musí stále hořet před Nejsvětější svátostí věčné světlo, takže patrně v té době se v říčanském kostele nacházela věčná lampa.³³⁹

V roce 1666 nechal farář Jan Ignác Straka pořídit novou cínovou křtitelnicí [64].³⁴⁰
³⁴¹ Ta se dochovala do dnešní doby.³⁴² Je to cínová nádoba kotlíkového tvaru,³⁴³ má

³³³ Je to nejstarší nearchivní zobrazení říčanského městského znaku. OULÍK 1986, 8.

³³⁴ Viz výše.

³³⁵ Evidenční list movité kulturní památky 5160 (kopie uložena v archivu Římskokatolické farnosti Říčany).

OULÍK 1986, 8, OULÍK 1997a, 364, VÍT 1997, 20, VRBA 1996, 3.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany> vyhledáno 7. 3. 2011.

³³⁶ VRBA 1996, 3.

³³⁷ OULÍK 1986, 8, OULÍK 1997a, 364.

³³⁸ Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.

³³⁹ PODLAHA 1907, 206, TRNKA 1913, 241.

³⁴⁰ Viz níže nápis na nádobě.

³⁴¹ G. Trnka uvádí, že byla dřevěná a v poznámce je napsáno, že v Das Sociale Wirken der katholischen Kirche od J. Schindlera je asi omylem zaznamenaná cínová křtitelnice. Do dnešní doby se však dochovala cínová křtitelnice z roku 1666 a Trnka o ní patrně nevěděl. Proč však uvádí jako materiál dřevo, není jasné a sám to nijak nerozvádí.

NOSEK 1938, 134, OULÍK 1997a, 366, SCHINDLER 1902, 225, TRNKA 1913, 243.

vypuklé dno a horní i dolní okraj je profilovaný několika linkami a výžlabky (zuzujícími se směrem do středu nádoby). Zbytek pláště je hladký, v horní polovině je krátký třířádkový rytý nápis:

ZASPRĀWI

P. IOANNE SAI GNATIVC SA STRAKI

GIRZIKA. POKORNIHO.KOSTELNIKA

16

66

Mezi číslicemi 16 a 66 je malý jednoduchý květinový ornament. Po obou kratších stranách nápisu je také vyrytá vlnovka. Na protější straně je pod horním okrajem očko petlice.³⁴⁴

Do roku 1669 byl v kostele stříbrný kalich (který byl ukraden).³⁴⁵ Další farář Jan Adam Povolil nechal v roce 1677 udělat pro říčanský kostel stříbrnou monstranci.³⁴⁶ Kolem roku 1700 odkázal pan Salomen 40 zlatých na nové varhany. Ty byly postaveny v roce 1702 kutnohorským varhaníkem.³⁴⁷

4.1.3 Liturgické užité umění v barokním chrámu

Do přestavěného kostela byl pořízen nový hlavní oltář, u jehož zadní stěny proti dveřím do sakristie bylo uděláno jednoduché kamenné sakrárium ve tvaru kvádrů. Po stranách hlavního oltáře se nacházejí dva totožné relikviáře sv. Donáta a Firmina [34,

³⁴² V roce 2008 byla restaurována.

Michal EISLER: Restaurování cínového kotlíku křtitelnice z kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany).

³⁴³ Výška 18 cm, horní průměr 28 cm.

Michal EISLER: Restaurování cínového kotlíku křtitelnice z kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2009.

³⁴⁴ Michal EISLER: Restaurování cínového kotlíku křtitelnice z kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2009.

³⁴⁵ Možným důvodem krádeže právě tohoto kalicha mohlo být kromě materiálu jeho umělecké provedení a zlodějům snad připadal nejhodnotnější nádobou, která se dala odnést.
TRNKA 1913, 243.

³⁴⁶ NOSEK 1938, 134, SCHINDLER 1902, 225, TRNKA 1913, 243.

³⁴⁷ NOSEK 1938, 134, TRNKA 1913, 243, VÍT 1997, 21.

35].³⁴⁸ Jsou to zlacené dřevěné relikviáře monstrancového tvaru.³⁴⁹ Kolem ostatků je akantová řezba, na vrcholu a po stranách zakončena vinnými hrozny. Uprostřed relikviáře jsou ostatky sv. Donáta a Firmina, přes něž je položena nápisová páska a kolem nich je ozdobný zlatostříbrný věnec z látkových ozdob.

Po roce 1700 byl zhotoven stříbrný, pozlacený kalich. Skládá se z šestiboké laločnaté nohy, která je zdobena tepaným dekorem – voluty, květy, andělčí hlavy. Na dřívku je nodus zdobený kartušemi s volutami a andělčími hlavičkami. Zvonovitá kupa je do tří čtvrtin své výšky zdobena plastickým páskovým ornamentem a andělčími hlavičkami.³⁵⁰ Nyní je uložen v depozitáři Arcibiskupství pražského.

V roce 1720 byl za faráře Beránka, prvního faráře obnovené říčanské farnosti, pořízen další zvon – Stanislav.³⁵¹ Byl to malý zvon a byl zavěšen do jižní věže.³⁵² Už po dvaceti dvou letech byly varhany (z roku 1702) vyměněny za nové. Beránek přispěl na nové varhany, které byly postaveny v roce 1724 hradeckým varhaníkem za 105 zlatých.³⁵³ Když umíral (1725), učinil také odkaz 100 zlatých na novou kazatelnu. Tato kazatelna (ozdoby z ní) je v kostele dodnes. Skládá se z poprsně a stříšky. Na bocích poprsně jsou reliéfy církevních Otců (sv. Ambrož, Augustin a Jeroným, Řehoř Veliký), na dvířkách je reliéf sv. Jana Nepomuckého, na stříšce je soška sv. Jana Křtitele, který ukazuje na beránka pod sebou, a na okrajích byly sošky evangelistů. Na čele stříšky jsou v kartuši písmena IDB a beránek s korouhví – připomínka Jana Daniela Beránka, díky

³⁴⁸ Viz výše – 3.1.3 Výzdoba barokního chrámu.
OULÍK 1997a, 363.

³⁴⁹ Ivana RAŠPLIČKOVÁ: Restaurátorská zpráva. Kostel Říčany. Relikviáře a Řezby. Braškov 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany).

³⁵⁰ Evidenční list movité kulturní památky 5155 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany).

³⁵¹ Sv. Stanislav se narodil v Krakově kolem roku 1030, stal se krakovským biskupem. Měl spory s králem Boleslavem II. kvůli králově nevěře a upírání církevního majetku. Nakonec Boleslava exkomunikoval a král ho v roce 1079 v kostele sv. Michaela během mše sv. zabil.
SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 151.

³⁵² Viz níže.
TRNKA 1913, 248, 250, 255.

³⁵³ NOSEK 1938, 134, TRNKA 1913, 246.

němuž byla kazatelna zhotovena. Samotná kazatelna se nezachovala, ale její výzdoba byla přenesena na novou z doby kolem roku 1800.³⁵⁴

Farář Ignác Antonín Pečený zakoupil do kostela dvoje housle.³⁵⁵ V roce 1729 byl na sanktusník zavěšen malý zvon Vavřinec.^{356, 357} Farář Kořil (1732–1761) se staral o výzdobu kostela a liturgické užité umění, sepsal také inventář, díky němuž se dozvídáme, co všechno kolem poloviny 18. století v kostele bylo.³⁵⁸ Stála tam křtitelnice, která pocházela z Březí, dřevěná štafírovaná kazatelna se soškami čtyř evangelistů a sv. Jana Křtitele na stříšce, jež byla pořízena z odkazu faráře Beránka. Na hlavním oltáři byl dřevěný tabernákl nabarvený na modro. V kostele byl zmíněný pozlacený kalich s patenou, mosazné ciborium, které bylo částečně pozlacené a částečně postříbřené. Také tam byla stříbrná pozlacená monstrance.³⁵⁹ V chrámu se nalézaly dvě nádoby na svícenou vodu – kotlíček (snad kropenka, nebo aspensorium) a v sakristii štrandlík. Z liturgických rouch se v říčanském kostele nacházel modrozelený ornát, dva černé a jeden červenobíle pruhovaný. Štoly byly staré a zašlé, a tak Kořil koupil roku 1733 šest bílých s kvítky, které byly červeně lemované. Ke dvěma starým modrým komžím a dvěma rochetám, zakoupil dvě červené komže se dvěma rochetami. Koupil nejméně čtyři antependia malovaná na plátně. Zapsal i starý soukenný příkrov. Z hudebních nástrojů byly na kůru varhany z roku 1724, čtyři polní trouby, dva měděné bubny s jedním párem paliček. Tyto nástroje

³⁵⁴ Viz výše – 3.1.3 Výzdoba barokního chrámu.
Evidenční list movité kulturní památky 5154.
OULÍK 1997a, 363, PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 243, 309.

³⁵⁵ TRNKA 1913, 250.

³⁵⁶ Viz pozn. 364.
TRNKA 1913, 250.

³⁵⁷ Sv. Vavřinec se podle legend narodil kolem roku 230 ve Španělsku, odkud přišel do Říma. Tam se stal arcijáhnem papeže Sixta II., který ho před svou mučednickou smrtí pověřil rozdělením majetku mezi chudé. Vavřinec tak učinil a rozzlobený císař Valerián ho za to nechal umučit (po několika mučeních byl upálen na roštu).

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 413–415.

³⁵⁸ Z liturgického užitého umění. Výzdoba – viz výše – 3.1.3 Výzdoba barokního chrámu.

³⁵⁹ Pravděpodobně z roku 1677 – viz výše.

získal darem od věřících. (Kromě nich tam ještě byly housle od faráře Pečeného.³⁶⁰³⁶¹) Zvony byly čtyři – Petr (1628) a Pavel (1629),³⁶² Stanislav (1720) a Vavřinec (1729). Dva velké zvony byly na jižní věži, malý zvon Stanislav stál u hlavního oltáře, protože byl asi puklý,³⁶³ a malý zvon Vavřinec byl pravděpodobně na sanktusníku.³⁶⁴ V roce 1747 nechal Kořil přelít zvon Stanislav. Na novém zvonu byl nápis: TRANSFVNDI ME FECERVNT SVMPTVS ECCLESIAE RŽICŽAN. IN HON: DEI ET S. STANISLAI. SVB CAPITANEATV PRAE: GEN: D: IOAN: HORALEK. REC. ECCL: V. EX: W: FERD: KORŽIL DECANO RŽICŽAN: 1747.^{365, 366}

Také farář František Jan Wolf pečoval o vybavení kostela. Roku 1776 opět praskl už přelitý zvon Stanislav,³⁶⁷ který visel na jižní věži. Byl slit v Praze znovu (již potřetí). Na staronovém zvonu byl nápis:

POST ANNOS XXIX ME RUPTAM DENUO SVMPTVS ECCLESIAE
TRANSFVDERVNT ET PARARVNT IN HONOREM DEI ET SS:

³⁶⁰ Viz výše.

³⁶¹ Na kůru stála i dřevěná almara.
TRNKA 1913, 250.

³⁶² Viz výše.

³⁶³ Viz níže.

³⁶⁴ G. Trnka z Kořilovy kroniky opsal, že se nacházel na kostelní věžce. Protože jižní věž nebyla malá a u prvních dvou velkých zvonů toto neuvádí, předpokládám, že Vavřinec byl zavěšen na sanktusníku a zvonilo se na něj při pozdvihování.
TRNKA 1913, 250.

³⁶⁵ Dali mne přelítí nákladem kostela říčanského ke cti Boží a sv. Stanislava za hejtmana veledůstojného pána Jana Horálka, ředitele kostela vel. Ferdinanda Kořila, děkana říčanského 1747.

G. Trnka píše nejdříve, že přelit byl zvon Vavřinec, ale dále zmiňuje Stanislava (jaký byl na něm nápis, který i přepsal, viz výše, a že stál u oltáře. První zmínka o Vavřinci je zřejmě chybná a přelit byl Stanislav.
TRNKA 1913, 248, 250.

³⁶⁶ V inventáři uvádí také liturgické knihy – dva velké misály (starý a nový, oba sešlé), české evangelium (snad evangelistář) a starý český kancionál.
TRNKA 1913, 248, 250.

³⁶⁷ Viz výše.

DONATI ET LEONARDI³⁶⁸ SVB DIRECTORIO PRAEN: AC GEN: DOM:
IOAN: LUDO: CLAVIER. RECTORE ECCLESIAE V: D: FRANCIS:
IOAN: WOLFF CURATO RŽICŽAN:³⁶⁹

Téhož roku (1776) žádal farář Wolf knížete o příspěvek na nové varhany, čemuž bylo vyhověno a František Josef kníže Lichtenštejn na ně přispěl 300 zlatými. Byly postaveny následujícího roku. (Byly to už třetí varhany během sedmdesáti čtyř let – 1702, 1724, 1776.³⁷⁰) Sám Wolf přidal na sochařské práce 25 zlatých. K varhanám byly zakoupeny také nové hudební nástroje.³⁷¹

V roce 1800 věnoval mlynář Vicher na nově vyzdvižený kůr dva lesní rohy v ceně 16 zlatých. Před tabernákl zakoupil stříbrnou lampu za 160 zlatých [65].³⁷² Před svatostánkem visí dodnes. Je to stříbrná lampa, uprostřed nejširší. Malé kruhové dno je zdobeno tepaným listovým ornamentem, nad ním je vystupující hrana zdobená žlábkováním. Ve spodní části těla lampy je slabá tepaná linka, v nejširším místě je dekorativní široký pás. Jsou v něm vedle sebe tepané stylizované květy růže. Na plášti lampy mezi dvěma dekoračními pásky je čtyřřádkový nápis:

Matěj Wicher Minařz

Ržitsšanský tuto Lampu

obětoval.

Leta Paně 1800.

³⁶⁸ Sv. Leonard (Linhart) se narodil v 5. století ve Francii do šlechtické rodiny a byl pokřtěn sv. Remigiem. Na začátku 6. století se rozhodl stát se poustevníkem a usadil v lese u Nobiliaku, kam za ním přicházeli lidé žádající o radu. Podle legendy také dosáhl u krále propuštění mnoha zajatců.

SCHAUBER/SCHINDLER 1995, 571–573.

³⁶⁹ Po 29 letech mne prasklého dali znovu přelíti nákladem kostela a upravili mne ke cti Boží a sv. Donáta a Leonarda za hejtmana urozeného a vznešeného pana Jana Ludvíka Klavíra, ředitele kostela Františka Wolfa, faráře říčanského.

³⁷⁰ Viz výše.

³⁷¹ NOSEK 1938, 134, TRNKA 1913, 255.

³⁷² TRNKA 1913, 256.

Směrem vzhůru se lampa zužuje a tvoří krk, na jehož vrcholu je „miska“ s pilovitým okrajem, zdobená tepaným listovím. Ke krku a tělu lampy jsou připevněna tři držadla, tvořená dvěma úzkými proužky kovu.

Roku 1806 nechal farář Marcocius pořídit novou mramorovou křtitelnicí, v kostele je dodnes [46].³⁷³ Původně stála na kamenném podstavci oktagonálního půdorysu, během pokládání nové mramorové podlahy v 90. letech 20. století byl podstavec přenesen do kaple sv. Václava. Skládá se z nohy – podstavec kruhového půdorysu a kanelový dřík – na níž je rozšiřující se žlábkovaná mísa se stupňovitým víkem, na kterém je sousoší Křest Páně. Ke křtitelnici patří i nástavec za ní (na východní zdi lodi vedle presbytáře). Je na něm v reliéfu Prvotní hřích, nad ním je socha letícího anděla s plamenným mečem a nad celým nástavcem je holubice Ducha sv. obklopená paprsky, k níž vzhlíží po stranách dvě okřídlené andělčí hlavy v oblacích.³⁷⁴

O některých dalších liturgických nádobách víme díky povinnému puncování zlatých a stříbrných předmětů a následném zabavování těch, které byly bez puncu. Roku 1817 byly říčanskému kostelu sv. Petra a Pavla zabaveny komisařem kouřimského kraje Ritterem tři stříbrné kalichy, stříbrná monstrance³⁷⁵ a stříbrná lampa.³⁷⁶ Po dvou letech byly na podanou prosbu³⁷⁷ z císařova rozkazu 23. června 1819 opět vráceny 29. června 1818 – svátek sv. Petra a Pavla, pout'.³⁷⁸

Na soše Panny Marie na oltáři sv. Aloise byly mince a šperky – pamětní mince s ouškem, na reversu byl nápis „Scta Maria“, pamětní mince, na aversu byl reliéf cara Alexandra I., josefínský tolar z roku 1782 od Josefa Vocela, dukát Marie Terezie z roku

³⁷³ TRNKA 1913, 256.

³⁷⁴ Viz výše – 3.1.3 Výzdoba barokního chrámu.
OULÍK 1997a, 363, PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 309.

³⁷⁵ Patrně to byla již zmíněná monstrance z roku 1677, zaznamenaná i v Kořilově inventáři z 18. století – viz výše.

³⁷⁶ Pravděpodobně lampa, kterou kostelu věnoval mlynář Vicher v roce 1800 – viz výše.

³⁷⁷ Dr. Mudrochem.
NOSEK 1938, 135–136, TRNKA 1913, 256, 258.

³⁷⁸ Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.
NOSEK 1938, 135–136, TRNKA 1913, 256, 258.

1741 od Rozálie Kalinové, postříbřený měděný šesták z roku 1800, pozlacený dvacetník z roku 1818 od Josefa Eise z Říčán, tři dvacetníky, řetízek se zámkem, šňůra granátů a modrá rouška.³⁷⁹ V roce 1821 byly Hieronymem Vrabcem z Pravonína u Vlašimi opraveny varhany z roku 1776.³⁸⁰ Roku 1830 byl na věž dán nový malý zvon.³⁸¹ Dva roky před dostavbou, v roce 1898, byly odstraněny varhany, které už byly rozbité, a nahradily se dočasně novým, malým strojem.³⁸²

4.1.4 Liturgické užité umění v kostele po jeho novobarokní dostavbě

Z doby postavení západní věže roku 1900 se dochovala dřevěná hlavice největšího zvonu – Petra, ale zvon na ní už zavěšen není.³⁸³ Když byl dostavěný kostel v roce 1901 vybavován, byly do zdi věže vsazeny kamenné kropenky, doplněna křtitelnice a na kůr se pořídily nové varhany za 2 646 korun (měly příjemný, ale slabý zvuk). Také se sladily zvony (za 500 korun).³⁸⁴

Na nově postavené věži byly tehdy čtyři zvony – Petr (1628), Pavel (1629), zvon z roku 1830 a čtvrtý z roku 1758 od zvonaře Františka Francka.³⁸⁵ Kdy se tento zvon dostal do říčanského kostela není známo. Byl to malý zvon, jehož koruna byla zdůrazněna jednoduchými profily. Na plášti byl nápis (špatně čitelný), končil: ... TENTO ZVON ULIL FRANT. FRANCK 1758. Směrem k hraně byl široce rozšířen.³⁸⁶

³⁷⁹ TRNKA 1913, 258.

³⁸⁰ TRNKA 1913, 258.

³⁸¹ TRNKA 1913, 259.

³⁸² TRNKA 1913, 261.

³⁸³ <http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

³⁸⁴ TRNKA 1913, 261, VÍT 1997, 21.

³⁸⁵ PODLAHA 1907, 203, TRNKA 1913, 309.

³⁸⁶ Evidenční list movité kulturní památky 5161 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany).

V letech 1902 a 1904 se pořídily do kostela lavice.³⁸⁷ Nejdříve byly zhotoveny dva přední bloky po třech lavicích, o dva roky později dva zadní bloky po pěti lavicích. Všechny lavice jsou dubové, natřené tmavým lakem. Byly vyrobeny Antonínem Vocelem, na což upomíná vyřezávaný jednořádkový nápis na předním čele první lavice na evangelijní straně u kazatelny:

*Lavice tyto zhotovil Antonín Voceľ mistr truhlářský v Říčanech,
L. P. 1902 – 25 ledna.*

Na čele protější lavice na epištolní straně u křtitelnice je následující jednořádkový nápis, který spolu s nápisy na bočních přepážkách v první a druhé lavici připomíná právo, které v té době mělo v kostele Živnostenské společenstvo č. 4:

*Majetek Živnostenského Společenstva čís. 4 v Říčanech L. P. 1902. 25
ledna.*

Na čelech čtyř přepážek je vyryto:

*Při veřejných slavnostech výhradně jen
pro členy živnostenského společenstva čísla 4*

Na obecní příspěvek na tyto lavice a na rok vyhotovení zadního bloku upomíná poslední vyřezaný jednořádkový nápis – na zadním čele poslední lavice na evangelijní straně:

L. P. 1904. ³⁸⁸ Příspěním, slavné městské rady Říčanské.

Na předních čelech prvních lavic a na zadních posledních lavic jsou vždy tři vyřezané symetrické lineární ornamenty ve čtvercových rámech, na vnitřních a vnějších bocích všech lavic, které jsou na vrcholu zakončeny volutou, jsou vyřezané jednoduché rostlinné ornamenty, které vyplňují celé boky.

V roce 1929 probíhaly oslavy svatováclavského milénia, na novou věž říčanského kostela byl zavěšen nejmenší zvon – Václav [66].³⁸⁸ Je to malý zvon³⁸⁹ pravděpodobně

³⁸⁷ Roku 1903 na ně přispěla obec 400 korunami.
OULÍK 1997a, 364, TRNKA 1913, 333.

³⁸⁸ J. Oulík opět podle A. Podlahy a G. Trnky opisuje datum 1758, viz výše, ale ani tento zvon ještě v roce 1907 na říčanské věži nebyl.
NOSEK 1938, 134, OULÍK 1986, 8, PODLAHA 1907, 203, TRNKA 1913, 309.

³⁸⁹ Průměr 34,7 cm, hloubka 24,8 cm, tloušťka věnce 2,5 cm, hmotnost 30 kg.

z druhé čtvrtiny 19. století od Karla Bellmanna. Koruna má šest uchou zdobených dvojicí dých, je zdobena fabionem a linkou. Na horním okraji je hrana, pod ní linka, mezera, linka. Na plášti je reliéf sv. Václava. Stojí na podstavci, na sobě má brnění a přes něj plášť. Pravou rukou drží u pravé nohy štít kartušového tvaru, v pozvednuté levé ruce drží dlouho žerd' s praporcem, který je částečně omotán kolem žerdi a zbytek vlaje za postavou. Na dolní části pláště jsou dvě linky, na věnci jedna.³⁹⁰

V roce 1934 byly opraveny varhany, přeladily se na normální ladění (předtím byly o čtvrt tónu níže) a byl zaveden pohon měchů tichým motorem.³⁹¹ Do podkruchtí se pořídila zpovědnice v novogotickém stylu [45]. Je dřevěná, tříosá, zhruba obdélného půdorysu, prostřední část mírně předstupuje. Všechny troje dveře jsou ve spodní třetině dřevěné, zbytek je prosklený. Nad krajními dveřmi je zpovědnice ukončena zubořezem a římsou, která je po vnějších stranách nesena pilastry zakončenými zdobenými volutami. Střední část má nad dveřmi tympanon ohraničený lomeným obloukem, který po obou stranách nesou pilastry se sokly zdobenými diamantováním. V tympanonu je slepá kružba trojlístu, na vrcholu archivoly je kříž. Nad bočními dveřmi jsou umístěné pozdně barokní sochy z 18. století sv. Maří Magdaleny a sv. Petra jako patronů kajícníků.³⁹²

V 50. letech 20. století byly do kostela přemístěny varhany z kaple učitelského ústavu v Panské ulici v Praze. Byly postaveny kolem roku 1930 firmou Frýdl-Pomahač, měly 2 manuály, 12 rejstříků, výpustkové vzdušnice a výpustnou pneumatickou trakturu, což nezaručovalo jejich spolehlivou funkci, protože byly náchylné k poruchám vznikajícím vlivem změn počasí a vlhkosti.³⁹³

Míroslav ENDERLA: Kostel sv. Petra a Pavla Říčany. Statický a dynamický posudek působení zvonů na zdivo věže z června 2005. Praha 2005.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

³⁹⁰ <http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

³⁹¹ NOSEK 1938, 134.

³⁹² Viz výše – 3.1.3 Výzdoba barokního chrámu.

OULÍK 1997a, 363, PODLAHA 1907, 203, TRNKA 1913, 308.

³⁹³ FISCHER 2011, 33.

4.2 Liturgické užití umění v současném kostele

V 90. letech 20. století během pokládání nové dlažby byl také do kostela umístěn vedle kazatelny nový ambon z pískovce a obětní stůl ze stejného materiálu [32]. Ve čtvrté čtvrtině 20. století byl z věže sundán zvon z roku 1758 a opět pověšen zvon Václav.³⁹⁴ V současné době jsou na kostelní věži čtyři zvony – z roku 1517, Petr z roku 1628, Pavel z roku 1629 a Václav z roku 1929.³⁹⁵ V roce 2005 byla provedena úprava zavěšení zvonů (sanace zvonové stolice).³⁹⁶ O rok dříve – 2004 – byla mezi lodí kostela a předstíň vsazena mříž.³⁹⁷ Na jejím vrcholu je symbolické zobrazení Nejsvětější Trojice,³⁹⁸ pod ním je holubice Ducha sv. a pod ní sedm kapek s křížky uprostřed – symbol sedmi darů Ducha sv. Uprostřed mříže jsou pod sebou písmena A a Ω, mezi nimi je kříž na reliéfu okenní kružby. Liturgická roucha jsou nová, stejně jako většina nádob. Za hlavním oltářem je kamenné sakrárium, pod jižní oratoří je v okně renesanční mříž, na hlavním oltáři jsou po stranách postaveny relikviáře sv. Donáta a Firmina, před tabernáklem visí věčné světlo z roku 1800, na konci evangelijní strany lodi u presbytáře je kazatelna z doby kolem roku 1800 s výzdobou z roku 1725 ze starší kazatelny, naproti ní je křtitelnice z roku 1800 s nástavcem, v kapli sv. Václava je kamenný podstavec křtitelnice, pod kruchtou se

³⁹⁴ Viz výše.

³⁹⁵ Slit ve druhé čtvrtině 19. století.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

³⁹⁶ Protože se nacházelo v havarijním stavu (způsobené špatnou opravou v 80. letech 20. století, kdy byly do zdí věže zabetonované železné traverzy, na něž se zvony nově zavěšely, a to způsobilo, že se do zdiva přenášely vibrace způsobené bitím zvonů, navíc se zvony začaly uvolňovat a také je bylo třeba otočit, kvůli vytlučení) a hrozilo, že se začne trhat zdivo věže.

Míroslav ENDERLA: Kostel sv. Petra a Pavla Říčany. Statický a dynamický posudek působení zvonů na zdivo věže z června 2005. Praha 2005, Petr Rudolf MANOUŠEK: Protokol o prohlídce zvonů farního kostela obec Říčany u Prahy z 26. srpna 2005. Praha 2005, Sdělení k ohlášení udržovacích prací. Úprava zavěšení zvonů Říčany, kostel sv. Petra a Pavla z 16. června 2005. Říčany, Leoš UDATNÝ: Projekt Úpravy v zavěšení zvonů ve věži. Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z dubna 2005. Chýnice 2005.

PANGRÁCOVÁ 2005, nepag., VÍT 2005, 26.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011

³⁹⁷ Osazení bezpečnostní mříže do kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko z 21. května 2004.

³⁹⁸ Trojúhelník, z něhož vychází na čtyři strany paprsky.

nachází zpovědnice v novogotickém stylu, v předsíni jsou ve zdi zasazené kropenky z dostavby chrámu, do kostela patří i křtitelnice z roku 1666.³⁹⁹ V roce 2010 byla doplněna výzdoba kostela také o růženec z kamene z Međugorje, který je zavěšen na ambonu . Je zakončen křížem⁴⁰⁰ a medailonem s reliéfem Međugorjského zjevení. Od roku 2010 se staví nové varhany. Z části jsou z varhan z kostela v Humpolci, které byly postaveny v roce 1881 firmou bratří Riegrů v Krnově. Mají dva manuály, pedál a devatenáct rejstříků (původně dvanáct, pak byly upravovány na čtrnáct). Současná dispozice je navržena v duchu pozdního baroka a raného romantismu. Mají kuželkové vzdušnice a mechanickou trakturu. Nejviditelnější součástí je novogotická skříň zdobená zlacením. Skládá se z pilířů zakončených fiálami a kytkami a spojovaných lomenými oblouky, svrchu je ukončena zubořezem.⁴⁰¹

³⁹⁹ Viz výše.

⁴⁰⁰ Na něm je reliéf s Nejsvětější Trojicí typu Trůnu milosti.

⁴⁰¹ FISCHER 2011, 33.

Závěr

Tato práce se snažila, jak již bylo zmíněno v úvodu, uceleně představit říčanský kostel sv. Petra a Pavla z historického, uměleckohistorického a částečně i náboženského hlediska. Je třeba však také připomenout, že vzhledem k rozsahu problematiky a s přihlédnutím k časovým možnostem není toto téma naprosto vyčerpáno.

V první části jsem se věnovala dějinám kostela, v nichž je zmiňován postupný stavební vývoj, proměna výzdoby a bohoslužebných předmětů, také někteří jeho patroni a významní duchovní správci a důležité události, které se v kostele, případně farnosti odehrávaly. S touto kapitolou také souvisí přílohy, kde je uveden seznam duchovních správců a dějiny fary.

Další kapitola se už zabývala architekturou kostela a její proměnou během přestaveb. Současná podoba je ovlivněna novobarokní dostavbou proběhnuvší v roce 1900, loď však zůstala barokní z roku 1719 a presbytář renesanční z konce 16. století. Kaple z poloviny 14. století je pozůstatkem po věži původního gotického kostela ze 3. čtvrtiny 13. století, z něhož se ještě dochovaly fragmenty v jižní zdi. Je třeba uvést, že přestože prošel těmito přestavbami, ve své nynější podobě působí jednotným dojmem, který však nezakrývá jednotlivé stavební fáze. Budova kostela významně utváří podobu náměstí i celého města a je jeho přirozenou dominantou, která dotváří celkový charakter obce.

V části o výzdobě, která je nejdelší, jsem se snažila představit celou uměleckou výzdobu interiéru kostela. Nenachází se v něm sice žádná díla velkých mistrů, přesto však není bez hodnoty, několik artefaktů patří mezi kulturní památky a velmi dobře koresponduje s dějinami kostela i města. K nejvýznamnějším dílům patří gotické fresky v boční kapli z doby kolem roku 1400, renesanční náhrobky z konce 16. století, hlavní oltář sv. Petra a Pavla s oltářním obrazem světců a sochami sv. Víta a Václava a sousoším Nejsvětější Trojice z doby barokní přestavby kostela, barokní oltář sv. Václava a pozůstatek sousoší, z něhož zbyl žehnající ukřižovaný Kristus, sochy sv. Maří Magdaleny a sv. Petra na zповědnicí, barokní náhrobek, klasicistní kazatelna s barokní dekorací a klasicistní křtitelnice. Hlavní náplní této kapitoly byly popisy všech uměleckých děl a přiblížení jejich ikonografie a to i (ve stručnosti) těch, které jsou mladší a umělecky

méně hodnotnější, protože dotváří celkovou podobu chrámu a odráží se v nich zbožnost předků.

V posledním oddílu jsem psala o liturgickém užitém umění v jednotlivých obdobích a popsala jsem to, které se v něm nachází dodnes. K nejvýznamnějším patří renesanční zvony, barokní kalich a klasicistní lampa. Některé předměty, které jsou zdobené sochařskou výzdobou a tvoří významnou a trvalou součást interiéru kostela, jsem zařadila (jak už bylo zmíněno) do kapitoly o výzdobě. Žádný z dochovaných předmětů není nákladně zdoben ani nepatří k vrcholům uměleckého řemesla, přesto však mají svou uměleckou a historickou hodnotu a stejně jako architektura, sochařská a malířská a díla odráží dobovou situaci a zbožnost říčanské farnosti.

Seznam použitých zkratek

Ez — kniha proroka Ezechiela

FISCHER 2011 — Petr FISCHER: Říčanské varhany v kostele sv. Petra a Pavla.

In: Říčanský kurýr 3, 2011, 33

FLORENTOVÁ 1994 — Helena FLORENTOVÁ: Křesťanské nebe. Praha 1994

Gn — Genesis

HONC 1997a — Jaroslav HONC: Arcibiskupství Praha a děkanát Říčany.

In: Kapitoly z dějin Říčan, 33–45

HONC 1997b — Jaroslav HONC: Dělení dědictví rodu Smiřických

mezi Valdštejnem a knížetem Lichtenštejnem. In: Kapitoly z dějin Říčan, 129–149

HONC 1997c — Jaroslav HONC: Odchod pražanů z Říčan a panování rytířů

Trčků. In: Kapitoly z dějin Říčan, 65–78

HONC 1997d — Jaroslav HONC: Pražané v Říčanech a vyhnání pana Diviše,

majitele Říčan, roku 1420. In: Kapitoly z dějin Říčan, 47–63

HONC 1997e — Jaroslav HONC: Sloučení Říčan, Uhříněvsi a Koloděj českým

pánem Jaroslavem Smiřickým ze Smiřic 1572–90. In: Kapitoly z dějin Říčan, 93–110

HONC 1997f — Jaroslav HONC: Zakladatel hradu a města Říčan, vladkové

ze Všechrom a páni z Říčan. In: Kapitoly z dějin Říčan, 23–32

HONCOVÁ 1997a — Jaroslava HONCOVÁ: Marie Terezie, vévodkyně Savojská

a její Říčany. In: Kapitoly z dějin Říčan, 197–209

HONCOVÁ 1997b — Jaroslava HONCOVÁ: Obnova hrdelního soudu v Říčanech

a jeho působení v letech 1667–1765. In: Kapitoly z dějin Říčan, 173–186

HONCOVÁ 1997c — Jaroslava HONCOVÁ: Zkáza Říčan za třicetileté války

a jejich obnova. In: Kapitoly z dějin Říčan, 151–161

HYNEK 2007 — Aleš HYNEK: Středověké nástěnné malby v hradní kapli

v Bečově nad Teplou. Ikonografie obrazu Umučení 10.000

rytířů (nepublikovaná diplomová práce na Filosofické fakultě
Univerzity Karlovy v Praze). Praha 2007

J — evangelium podle Jana

KROUPA 1994 — Pavel KROUPA: Nález hrobky v kostele sv. Petra a Pavla
v Říčanech (okr. Praha-východ). In: Památky středních Čech
8, 1994, 62–63

KROUPA/KROUPOVÁ 1997 — Pavel KROUPA / Jaroslava KROUPOVÁ:
Gotické nástěnné malby v kostele sv. Petra
a Pavla v Říčanech u Prahy. In: Říčanský kurýr
5, 1997, 3–8

L — evangelium podle Lukáše

lat. — latinsky

LC I/1 — František Antonín TINGL (ed.): Liber primus confirmationum
ad beneficia ecclesiastica pragensem per archidioecesim nunc prima
vice typis editus, inchoans ab anno 1354 usque 1362 cum licentia
reverendissimi ordinariatus pragensis I/1. Praha 1867

LC I/2 — Josef EMLER (ed.): Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica
pragensem per archidioecesim. Libri primi pars altera ab anno 1363
usque ad annum 1369. Praha 1874

LC V— František Antonín TINGL (ed.): Libri quinti confirmationum ad beneficia
ecclesiastica per archidioecesin pragenam nunc prima vice in vulgus
prolati annus 1390. Praha 1865

LC VI — Josef EMLER (ed.): Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica
pragensem per archidioecesim. Liber sextus ab anno 1399 asque
ad annum 1410. Praha 1883

LC VII — Josef EMLER (ed.): Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica
pragensem per archidioecesim. Liber septimus ab anno 1410 usque
ad annum 1419. Praha 1886

- MHB I — Klement BOROVIČ (ed.): Jednání a dopisy konsistoře katolické i utrakvistické. I. díl. Akta konsistoře utrakvistické (=Monumenta historiae Bohemica. Staré paměti dějin českých V). Praha 1868
- Mich — kniha proroka Micheáše
- Mk — evangelium podle Marka
- Mt — evangelium podle Matouše
- nepag. — nestránkováno
- NOSEK 1938 — Jaroslav NOSEK: Říčany. In: Popis obcí školního okresu říčanského. Říčany 1938, 132–143
- OULÍK 1983 — Jan OULÍK: Renesanční náhrobky v říčanském kostele. In: Říčanský zpravodaj 4, 1983, 7–9
- OULÍK 1986 — Jan OULÍK: Říčanské zvony. In: Říčanský zpravodaj 12, 1986, 7–8
- OULÍK 1997a — Jan OULÍK: Říčanské památky. In: Kapitoly z dějin Říčan, 357–370
- OULÍK 1997b — Jan OULÍK: Říčanství výtvarníci. In: Kapitoly z dějin Říčan, 443–451
- PANGRÁCOVÁ 2005 — Miloslava PANGRÁCOVÁ: Zvony. In: Zvon 5, 2005, nepag.
- PEKÁREK 1997 — Bohumil PEKÁREK: Nehodili flintu do žita. In: Kapitoly z dějin Říčan, 345–355
- PODLAHA 1907 — Antonín PODLAHA: Posvátná místa království Českého. Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém. Řada první: Acidieceze pražská. Díl I. Vikariáty: Českobrodský, Černokostelecký, Mnichovický a Prosecký. Praha 1907
- POCHE 1980 — Emanuel POCHE: Umělecké památky Čech. P/Š. 3. svazek. Praha 1980
- pozn. — poznámka

- SCHAUBER/SCHINDLER 1995 — Vera SCHAUBER / Hans Michael SCHINDLER: Rok se svatými. Kostelní Vydří 1995
- SCHINDLER 1902 — Josef SCHINDLER: Das Sociale Wirken der katholischen Kirche in der Prager Erzdiöcese (Königreich Böhmen) (=Das Sociale Wirken der katholischen Kirche in Österreich 10). Wien 1902
- SLANINA 2008 — Ondřej SLANINA: Kostel Sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy (nepublikovaná ročníková práce na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze). Praha 2008
- Srov. — Srovnej
sv. — svatý
- TARZIA 2010 — Antonio TARZIA (ed.): Svatí na každý den. Říjen, listopad, prosinec. Kostelní Vydří 2010
- TRNKA 1913 — Gustav TRNKA: Město Říčany v minulosti i přítomnosti. Říčany 1913, 23, 137, 139–141
- VÍT 1997 — Jan VÍT: Kostel sv. Petra a Pavla. In: Říčanský kurýr 2, 1997, 20–21
- VÍT 2005 — Ivan VÍT: Zmrzačené říčanské zvony. In: Říčanský kurýr 2, 2005, 26
- VRBA 2000 — František VRBA: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech. In: Říčanský kurýr 10, 2000, 9–11
- VŠETEČKOVÁ 1999 — Zuzana VŠETEČKOVÁ: Středověká nástěnná malba ve středních Čechách. Průzkumy památek – příloha, 1999. Praha 1999, 7, 154–160
- Zj — kniha Zjevení svatého apoštola Jana

Seznam pramenů a literatury

Prameny

III. Liber baptizatorum Říčany (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

IV. Kniha pokřtěných Říčany od r. 1981 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Klement BOROVIČ (ed.): Jednání a dopisy konsistoře katolické i utrakvistické. I. díl. Akta konsistoře utrakvistické (=Monumenta historiae Bohemica. Staré paměti dějin českých V). Praha 1868

Jiří ČERNOHORSKÝ: Restaurátorská zpráva 3/ 2001. Kompletní restaurování prosklení oken jižní strany kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2001 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Jiří ČERNOHORSKÝ: Restaurátorská zpráva 5/ 2001. Kompletní restaurování prosklení oken severní strany kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2001 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Dopis patronátního úřadu v Uhříněvsi z 13. listopadu 1912 farnímu úřadu v Říčanech o návrhu na postoupení stavební plochy městu Říčany a jejich zaplacení postavení konírny. Uhříněves 1912 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Dopis Patronátního úřadu v Uhříněvsi z 20. března 1900 Městskému úřadu v Říčanech. Uhříněves 1900 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Dopis Patronátního úřadu v Uhříněvsi z 3. srpna 1900 Městskému úřadu v Říčanech. Uhříněves 1900 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Dotaz Odboru školství a kultury Okresního národního výboru Praha-východ z 19. července 1962 Městskému národnímu výboru. Praha 1962 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Michal EISLER: Restaurování cínového kotlíku křtitelnice z kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Josef EMLER (ed.): Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica pragensem per archidioecesim. Libri primi pars altera ab anno 1363 usque ad annum 1369. Praha 1874

Josef EMLER (ed.): Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica pragensem per archidioecesim. Liber sextus ab anno 1399 asque ad annum 1410. Praha 1883

Josef EMLER (ed.): Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica pragensem per archidioecesim. Liber septimus ab anno 1410 usque ad annum 1419. Praha 1886

Miroslav ENDERLA: Kostel sv. Petra a Pavla Říčany. Statický a dynamický posudek působení zvonů na zdivo věže z června 2005. Praha 2005 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Evidenční list movité kulturní památky 5152 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Evidenční list movité kulturní památky 5153 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Evidenční list movité kulturní památky 5154 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Evidenční list movité kulturní památky 5155 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Evidenční list movité kulturní památky 5158 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Evidenční list movité kulturní památky 5159 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Evidenční list movité kulturní památky 5160 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Evidenční list movité kulturní památky 5161 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Marcel HRON: Restaurátorská zpráva. Restaurátorský zákrok na kamenných sochách a prvcích fasády na kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech. Rokycany 2000 (uloženo v archivu Národního památkového ústavu středních Čech)

Marcel HRON: Restaurátorská zpráva. Restaurátorský zákrok na železném kříži, jeho soklu a rekonstrukce znaku nad vchodem do závěru kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Rokycany 2001 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Katalog Pražské arcidiecéze. Praha 2004

Kolaudační rozhodnutí. Stavební úpravy kostela sv. Petra a Pavla Říčany, Masarykovo nám. č.p. 70 z 11. září 2002. Říčany 2002 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Zdeněk LOUDA: Návrh na stavební úpravy budovy ř. k. děkanství – Říčany. ONV: Praha-východ, Arcidiecéze pražská, Vikariát: Říčany z 15. března 1983 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

František MAKEŠ / Jiří TOROŇ: Restaurátorská zpráva o práci na objevených gotických malbách v kostele Petra a Pavla v Říčanech. Praha 1968 (uloženo v archivu Národního památkového ústavu středních Čech)

Petr Rudolf MANOUŠEK: Protokol o prohlídce zvonů farního kostela obec Říčany u Prahy z 26. srpna 2005. Praha 2005 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Vilém MEDŘICKÝ: Výchozí zpráva o revizi elektrického zařízení z června 1994. Říčany 1994 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Nahlášení oprav a žádost o jejich povolení P. Josefem Kazdou. Žádost o povolení k postavení lešení z 25. dubna 1983. Říčany 1983 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Ladislav NOVÁČEK: Zpráva k rekonstrukci děkanského kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech z 30. května 1963. Praha 1963 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Obnova omítek, výmalby a nástěnných maleb kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko z 22. října 2004. Říčany 2004 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Obnova vnějšího pláště kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko ze 7. března 2000. Praha 2000 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Odpověď Komise pro výstavbu a vodní hospodářství Městského národního výboru v Říčanech z 21. srpna 1962 na dotaz Odboru školství a kultury Okresního národního výboru Praha-východ Městskému národnímu výboru z 19. července 1962. Říčany 1962 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Osazení bezpečnostní mříže do kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko z 21. května 2004. Říčany 2004 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Oznámení Karla Lehovce o opravě omítky farní budovy z 24. července 1926. Říčany 1926 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Oznámení P. Josefa Ježka o opravě sochy Panny Marie na náměstí v Říčanech z 7. srpna 1957. Říčany 1957 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Oznámení P. Josefa Ježka o potřebě opravy kostela v Říčanech z 19. června 1948. Říčany 1948 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Oznámení P. Miroslava Cútha o opravách v kostele v Říčanech z 10. srpna 1995. Říčany 1995 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Dorothea PECHOVÁ: Laboratorní zpráva. Kostel u Říčan. Rozbor omítek. Restaurátor: ak. mal. Jan Chejn. Praha 1998 (uloženo v archivu Národního památkového ústavu středních Čech)

Povolení k přístavbě chrámu Páně v Říčanech z 12. dubna 1900. Říčany 1900 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Prohlášení ze 7. února 1949 o postoupení farních pozemků. Říčany 1949 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Protokol. Kolaudace opěrné zdi při zahradě děkanství na parc. čk.52 při čp. 70 podél Podhrázského rybníka z 5. listopadu 1941. Říčany 1941 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Ivana RAŠPLIČKOVÁ: Restaurátorská zpráva. Kostel Říčany. Relikviáře a řezby. Braškov 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Ivana RAŠPLIČKOVÁ: Restaurátorská zpráva. Oltář v jižní kapli v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech. Braškov 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Ivana RAŠPLIČKOVÁ: Zpráva o opravě. Kostel Říčany. Klekátko, dřevěný kříž a řezby z mens postranních oltářů. Braškov 2009 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Revers na poskytnutí půjčky filiálního kostela v Tehově děkanství v Říčanech z roku 1938. (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Jindřich RINEŠ: Statický posudek krovu nad lodí a presbytářem kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech, s návrhem nezbytných konstrukčních úprav. Praha 1997 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Jindřich RINEŠ: Technická zpráva k realizačnímu projektu obnovy krovu nad lodí a presbytářem kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Praha 1998 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Rozhodnutí. Stavební povolení solárního systému Říčany, Masarykovo nám. č.p. 70 z 28. března 2006. Říčany 2006 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Rozhodnutí. Závazné stanovisko k opravě exteriéru kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech, opravě střechy (malé opravy krovu, výměně krytiny), opravě fasády včetně výplní otvorů, obnově odvodnění a hromosvodu z 24. dubna 1998. Praha 1998 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Rozhodnutí o Odvlhčení zdiva a výměna dlažby v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy, okres Praha-východ z 10. srpna 1993. Praha 1993 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Rozhodnutí o prodloužení lhůty dokončení stavby do 12/ 1999 z 18. listopadu 1998. Říčany 1998 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Rozhodnutí Představenstva obce Města Říčan o přenechání obecního pozemku na dostavbu kostela z 2. dubna 1900. Říčany 1900 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Rozpis prací a dodávek č. 1 Josefa Sojky na provedení opravy a zajištění českých kleneb v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z 28. června 1961. Říčany 1961 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Rozpočet výloh na odbourání části hospodářského stavení a ohradní zdi s vraty, jakož i znovuzřízení této pro uzavření dvora farní budovy v Říčanech z 12. listopadu 1912 od Aloise Jenšovského. Uhřetěves 1912 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Rozpočet výloh na znovuzřízení opěrné zdi na hranici podhradského rybníka a zahrady děkanství v Říčanech z roku 1941. Říčany 1941 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Sdělení k ohlášení drobné stavby. Výměna krytiny a klempířských prvků Říčany, Masarykovo nám. 70 z 16. května 2001. Říčany 2001 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Sdělení k ohlášení udržovacích prací. Úprava zavěšení zvonů Říčany, kostel sv. Petra a Pavla z 16. června 2005. Říčany 2005 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Sdělení k ohlášení udržovacích prací z 26. března 1998. Říčany 1998 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Sdělení opravy utržených říms na farní budově, Masarykovo náměstí č.p. 70, Říčany ze 17. října 2007. Říčany 2007 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Sdělení P. Vojtěcha Linharta o rozboření ohradní zdi farské zahrady majitelem domu čp. 69 v Říčanech ze 14. února 1971. Říčany 1971 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Josef SOJKA: Technická zpráva. Opravy kleneb a pasů v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z 1. července 1961. Říčany 1961 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Souhlas s opravou malby v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech z 30. června 1928 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Souhlas s užíváním stavby hospodářské objekty říčanské fary (oprava krovů, střešní krytiny, klempířských prvků, okenních výplní a fasády) z 15. listopadu 2010. Říčany 2010 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Souhlas se stavebními úpravami kostela sv. Petra a Pavla Říčany č.p. 70, Masarykovo náměstí 23 z 12. března 2008. Říčany 2008 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Souhlas se zrenovováním sochy Panny Marie z 21. srpna 1957. Říčany 1957 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Stavební povolení na stavební úpravy kostela sv. Petra a Pavla na pozemku stp.č. 1 v k.ú. Říčany z 12. července 2000. Říčany 2000 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Stavební povolení. Stavba plynové přípojky a vnitřní instalace plynu k objektu č.p. 70 Masarykovo nám. v Říčanech z 18. června 1993. Říčany 1993 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Stavební povolení. Stavba přípojky kanalizační k č.p. 70, Masarykovo nám z 18. června 1993. Říčany. Říčany 1993 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Stavební úpravy okolí kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko z 29. září 2003. Říčany 2003 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Vladimír STESKAL: Restaurátorská zpráva. Kostela sv. Petra a Pavla Říčany. Památka: plošná výmalba, zlacení a ilusivní mramorování. Umístění: loď kostela. Hostivice 2005 (uloženo v archivu Národního památkového ústavu středních Čech)

František Antonín TINGL (ed.): Liber primus confirmationum ad beneficia ecclesiastica pragensem per archidioecesim nunc prima vice typis editus, inchoans ab anno 1354 usque 1362 cum licentia reverendissimi ordinariatus pragensis I/1. Praha 1867

František Antonín TINGL (ed.): Libri quinti confirmationum ad beneficia ecclesiastica per archidioecsin pragenam nunc prima vice in vulgus prolati annus 1390. Praha 1865

Leoš UDATNÝ: Projekt Rekonstrukce průčelí Říčany – Kostel sv. Petra a Pavla. Chýnice 1999 (uloženo v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Leoš UDATNÝ: Projekt Úpravy v zavěšení zvonů ve věži. Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z dubna 2005. Chýnice 2005 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Úprava po výkopech na náměstí RA v Říčanech. Žádost ze 17. 2. 1970. Říčany 1970 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Vladimír VESELÝ: Technická zpráva k projektu elektroinstalace osvětlení věže kostela Říčany z 20. března 1994. Říčany 1994 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Vyřízení žádosti děkana Karla Čeřovského z 26. června 1928 městskou radou z 30. června 1928. Říčany 1928 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984 (kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany)

Zadání opravy podezdívky u čp. 70 z 2. května 1941. Říčany 1941 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Zápis provedený za účelem provedené kollaudace provedených prací v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech dne 3. listopadu 1964. Říčany 1964 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Zápis sepsaný dne 13. června 1961 na MěstNV v Říčanech. Říčany 1961 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Zpráva C. k. okresního hejtmanství v Žižkově z 25. června 1914 městskému úřadu v Říčanech o kolaudaci stavebních úprav fary z 2. července 1914. Žižkov 1914 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Zpráva Městské rady v Říčanech farnímu úřadu v Říčanech o přijetí nákladu za postoupení stavební plochy a stavebního nákladu z 28. prosinec 1912. Říčany 1912 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Zpráva pro výstavbu a vodní hospodářství z 5. června 1963. Říčany 1963 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Žádost děkana Karla Čeřovského o povolení stavby lešení v kostele za účelem výmalby z 26. června 1928. Říčany 1928 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Žádost P. Josefa Kazdy o stavební povolení z 21. října 1983. Ústřední vytápění budovy (kanceláře, služební byt, Městská lidová knihovna). Říčany 1983 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany)

Literatura

Jan BALEKA: Výtvarné umění. Výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika). Praha 1997

Pavel BEDRNÍČEK: Příběhy pražských svatyní. Praha 2002

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Ekumenický překlad. 3., doplněné a přepracované vydání, Praha 1985

Josef BRANIŠ: Legenda o 10.000 rytířích. In: Památky archeologické a místopisné XVII, 1896, 361–363

Antonín DOLENSKÝ / Gustav PALLAS / František ŠIMEK / Vojtěch ZELINKA: Nová legenda zlatá. Obrazová antologie z legendární tvorby prostonárodní a umělé, domácí i cizí. Praha 1927

Tomáš DURDÍK: Zříceniny hradů, tvrzí a zámků. Střední Čechy. Praha 2000

Petr FISCHER: Říčanské varhany v kostele sv. Petra a Pavla. In: Říčanský kurýr 3, 2011, 33

Helena FLORENTOVÁ: Křesťanské nebe. Praha 1994

Jaroslav HONC: Arcibiskupství Praha a děkanát Říčany. In: Kapitoly z dějin Říčan, 33–45

Jaroslav HONC: Dělení dědictví rodu Smiřických mezi Valdštejnem a knížetem Lichtenštejnem. In: Kapitoly z dějin Říčan, 129–149

Jaroslav HONC: Odchod pražanů z Říčan a panování rytířů Trčků. In: Kapitoly z dějin Říčan. 65–78

Jaroslav HONC: Pražané v Říčanech a vyhnání pana Diviše, majitele Říčan, roku 1420. In: Kapitoly z dějin Říčan, 47–63

Jaroslav HONC: Rytíři Vostrovcové z Kralovic a jejich Říčany. In: Kapitoly z dějin Říčan, 79–92

Jaroslav HONC: Sloučení Říčan, Uhříněvsi a Koloděj českým pánem Jaroslavem Smiřickým ze Smiřic 1572–90. In: Kapitoly z dějin Říčan, 93–110

Jaroslav HONC: Zakladatel hradu a města Říčan, vladykové ze Všechrom a páni z Říčan. In: Kapitoly z dějin Říčan, 23–32

Jaroslava HONCOVÁ: Literatura a prameny. In: Kapitoly z dějin Říčán, 1997, 381–384

Jaroslava HONCOVÁ: Marie Terezie, vévodkyně Savojská a její Říčany. In: Kapitoly z dějin Říčán, 197–209

Jaroslava HONCOVÁ: Městská správa v Říčanech za feudalismu. In: Kapitoly z dějin Říčán, 163–171

Jaroslava HONCOVÁ: Obnova hrdelního soudu v Říčanech a jeho působení v letech 1667–1765. In: Kapitoly z dějin Říčán, 173–186

Jaroslava HONCOVÁ: První pozemková reforma na Říčansku. In: Kapitoly z dějin Říčán, 319–329

Jaroslava HONCOVÁ: Zkáza Říčán za třicetileté války a jejich obnova. In: Kapitoly z dějin Říčán, 151–161

Aleš HYNEK: Středověké nástěnné malby v hradní kapli v Bečově nad Teplou. Ikonografie obrazu Umučení 10.000 rytířů (nepublikovaná diplomová práce na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze). Praha 2007

Pavel KROUPA: Nález hrobky v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech (okr. Praha-východ). In: Památky středních Čech 8, 1994, 62–63

Pavel KROUPA / Jaroslava KROUPOVÁ: Gotické nástěnné malby v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. In: Říčanský kurýr 5, 1997, 3–8

Jaroslav NOSEK: Říčany. In: Popis obcí školního okresu říčanského. Říčany 1938, 132–143

Jan OULÍK: Renesanční náhrobky v říčanském kostele. In: Říčanský zpravodaj 4, 1983, 7–9

Jan OULÍK: Říčanské zvony. In: Říčanský zpravodaj 12, 1986, 7–8

Jan OULÍK: Říčanská privilegia a městský znak. In: Kapitoly z dějin Říčán, 113–119

Jan OULÍK: Říčanské památky. In: Kapitoly z dějin Říčán, 357–370

Jan OULÍK: Říčanstí výtvarníci. In: Kapitoly z dějin Říčán, 443–451

Miloslava PANGRÁCOVÁ: Zvony. In: Zvon 5, 2005, nepag.

Bohumil PEKÁREK: Nehodili flintu do žita. In: Kapitoly z dějin Říčán, 345–355

Antonín PODLAHA: Posvátná místa království Českého. Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém. Řada první: Acidiecese pražská. Díl I. Vikariáty: Českobrodský, Černokostelecký, Mnichovický a Prosecký. Praha 1907

Emanuel POCHE: Umělecké památky Čech. P/Š. 3. svazek. Praha 1980

Slavomír RAVIK: O světcích a patronech. Praha 2006

Jan ROYT: Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století. Praha 1999

Jan ROYT: Slovní biblické ikonografie. Praha 2007

Vera SCHAUBER / Hans Michael SCHINDLER: Rok se svatými. Kostelní Vydří 1995

Josef SCHINDLER: Das Sociale Wirken der katholischen Kirche in der Prager Erzdiöcese (Königreich Böhmen) (=Das Sociale Wirken der katholischen Kirche in Österreich 10). Wien 1902

Ondřej SLANINA: Kostel Sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy (nepublikovaná ročníková práce na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze). Praha 2008

Eduard ŠKODA: Pražské svatyně. Kostely, kaple, synagogy, církevní sbory a modlitebny od úsvitu křesťanství na práh 21. století. Praha 2002

Antonio TARZIA (ed.): Svatí na každý den. Říjen, listopad, prosinec. Kostelní Vydří 2010

Gustav TRNKA: Město Říčany v minulosti i přítomnosti. Říčany 1913

Jan VÍT: Kostel sv. Petra a Pavla. In: Říčanský kurýr 2, 1997, 20–21

Ivan VÍT: Zmrzačené říčanské zvony. In: Říčanský kurýr 2, 2005, 26

Jan VÍT TRČKA: Vznik a rozvoj Vlastivědného muzea v Říčanech. In: Kapitoly z dějin Říčan, 453–464

Isidor VONDRUŠKA: Životopisy svatých v pořadí dějin církevních. Část první. Praha 1930

František VRBA: Říčanské zvony. In: Říčanský kurýr 12, 1996, 3

František VRBA: Věž kostela sv. Petra a Pavla. In: Říčanský kurýr 5, 1998, 4–5

František VRBA: Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech. In: Říčanský kurýr 10, 2000, 9–11

Zuzana VŠETEČKOVÁ: Středověká nástěnná malba ve středních Čechách.
Průzkumy památek – příloha, 1999. Praha 1999, 7, 154–160

Přílohy

Příloha č. 1: Seznam duchovních správců kostela sv. Petra a Pavla⁴⁰²

od postavení kostela a vzniku říčanského děkanství do husitských válek a zániku děkanství (1420)⁴⁰³

2. polovina 13.–1. polovina 14. století ⁴⁰⁴ kolem roku 1345	děkani, jejichž jména nejsou známa Heřman z Říčan ⁴⁰⁵
do roku 1359 ⁴⁰⁶	Oldřich z Říčan
do roku 1361 ⁴⁰⁷	Ondřej z Říčan
1361 ⁴⁰⁸ –1362 ⁴⁰⁹	Henzlín
1362 ⁴¹⁰ –1367 ⁴¹¹	Michal

⁴⁰² Uvedená jména patří říčanským děkanům, plebánům, farářům a administrátorům, v závorce jsou zaznamenáni oltářníci, kaplani, farní vikáři a výpomocní duchovní. Pokud jsou v poznámkách uvedeny bližší informace o kněžích, pak jen ty, které se týkají říčanského kostela.

⁴⁰³ NOSEK 1938, 134–135, PODLAHA 1907, 198–200, TRNKA 1913, 28–31.

⁴⁰⁴ Od postavení kostela a vzniku fary (děkanství) do roku 1345, z něhož existuje první zmínka o říčanském knězi, jež je znám jménem.

⁴⁰⁵ Syn Diviše.
TRNKA 1913, 28.

⁴⁰⁶ LC I/1, 85.

⁴⁰⁷ LC I/1, 143.

⁴⁰⁸ LC I/1, 143.

⁴⁰⁹ V roce 1362 směnil místo s vysokomýtským plebánem Michalem.
LC I/1, 188.
PODLAHA 1907, 198–199, TRNKA 1913, 28.

⁴¹⁰ Viz pozn. 409.

⁴¹¹ Zemřel.

1367–1392	Otík ⁴¹² (1380 – tři kněží – Martin, ⁴¹³ Mikuláš – kolem 1392)
od roku 1392 ^{414, 415}	Václav ⁴¹⁶ (Vít z Chodova 1400 ⁴¹⁷ – 1404, ⁴¹⁸ Martin z Mnichovic 1404 ⁴¹⁹ – 1413)
do roku 1414 ^{420, 421}	Miroslav (Martin z Mnichovic 1404– 1413, ⁴²² Jindřich Kříž 1413 ⁴²³ –1414, ⁴²⁴ Martin z Mnichovic 1414 ⁴²⁵ –1417)

LC I/2, 83.

NOSEK 1938, 134, TRNKA 1913, 28.

⁴¹² Kanovník vyšehradský, roku 1392 se vzdal říčanského děkanství.

LC I/2, 83, LC V, 139.

NOSEK 1938, 134, PODLAHA 1907, 199, TRNKA 1913, 28.

⁴¹³ Narodil se v Říčanech a byl nejmladším ze tří kněží, kteří byli roku 1380 v Říčanech, byl také ředitelem školy.

NOSEK 1938, 134, TRNKA 1913, 28.

⁴¹⁴ LC V, 139.

⁴¹⁵ P. Václav se připomíná v Říčanech ještě v roce 1406 s kaplanem Martinem z Mnichovic ve sporu s otickým farářem Miroslavem z Úročnic.

PODLAHA 1907, 199, TRNKA 1913, 29.

⁴¹⁶ Byl synem Jana z Otíc.

LC V, 139.

NOSEK 1938, 134, PODLAHA 1907, 199, TRNKA 1913, 29.

⁴¹⁷ V roce 1400 byl v kostele zřízen oltář sv. 10 000 vojáků a při něm místo oltářníka.

LC VI, 37.

PODLAHA 1907, 199, TRNKA 1913, 30.

⁴¹⁸ LC VI, 119.

⁴¹⁹ LC VI, 119.

PODLAHA 1907, 199, TRNKA 1913, 30.

⁴²⁰ Viz pozn. 415.

⁴²¹ Zemřel v Říčanech roku 1414.

LC VII, 118.

NOSEK 1938, 134, PODLAHA 1907, 199, TRNKA 1913, 31.

⁴²² V roce 1413 rezignoval na své místo otický farář Miroslav. Kaplan Martin zažádal o jeho místo a stal se otickým plebánem.

LC VII, 79.

1414⁴²⁶–1415⁴²⁷

Petr z Bělé (Martin z Mnichovic 1414–1417)

1415⁴²⁸–1416⁴²⁹

Petr z Říčana (Martin z Mnichovic 1414–1417)

1416⁴³⁰–1418⁴³¹

Antonín z Vikáně (Martin z Mnichovic 1414–1417,⁴³² Mikuláš z Hostouně 1417⁴³³–1420)

TRNKA 1913, 30.

⁴²³ LC VII, 80.

PODLAHA 1907, 199, TRNKA 1913, 30.

⁴²⁴ Viz pozn. 425.

⁴²⁵ Kněz Martin byl v Otčích (viz pozn. 422) nespokojený, požádal po dohodě s kaplanem Jindřichem Křížem o své původní místo oltářníka v Říčanech a bylo mu vyhověno.

LC VII, 123.

PODLAHA 1907, 199, TRNKA 1913, 30–31.

⁴²⁶ LC VII, 118.

PODLAHA 1907, 199–200.

⁴²⁷ Plebán Petr zemřel v Říčanech roku 1415.

LC VII, 173.

PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 31.

⁴²⁸ LC VII, 173.

PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 31.

⁴²⁹ Rezignoval na své místo.

LC VII, 187.

PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 31.

⁴³⁰ LC VII., 87.

PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 31.

⁴³¹ Komutoval s plebánem Šimonem z Popovic.

LC VII, 264.

NOSEK 1938, 134, TRNKA 1913, 31.

⁴³² Zemřel.

LC VII, 223.

TRNKA 1913, 30–31.

⁴³³ LC VII, 223.

PODLAHA 1907, 199, TRNKA 1913, 31.

1418⁴³⁴–1420⁴³⁵

Šimon z Popovic (Mikuláš z Hostouně
1417–1420)

od období po husitských válkách do rekatolizace (1624) ⁴³⁶

nekatoličtí duchovní (utrakvisté, luteráni, kalvinisté)

kolem roku 1534⁴³⁷

Jan

kolem roku 1539⁴³⁸

Jiřík

kolem roku 1550

Jakub

kolem roku 1573⁴³⁹

Stanislav

kolem roku 1578

Jan

před rokem 1611

Petr⁴⁴⁰

1611–1614

Adam Procházka Kouřimský (vulgo Špacír)⁴⁴¹

⁴³⁴ Viz pozn. 431.

⁴³⁵ Oba byli pravděpodobně upáleni práčaty 6. prosince 1420 spolu s dalšími sedmi knězi, s nimiž se skrývali na hradě (a dvěma, které husité cestou do Říčan zajali), přestože pražané slíbili, že se nikomu, kdo je na hradě, nic nestane, a přesto, že kněží slibovali, že se přidají k tábořským kněžům. Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.

NOSEK 1938, 134–135, PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 31, 44–47.

⁴³⁶ NOSEK 1938, 135, PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 237–238.

⁴³⁷ Měl se ujmout fary u sv. Mikuláše v Praze, ale neučinil tak.

MHB I, 92–93.

PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 237.

⁴³⁸ Uhříněveský duchovní na něj žaloval, že zasahuje do správy jeho farnosti.

MHB I, 129.

PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 237.

⁴³⁹ 6. května byl uvězněn pro neřádné chování.

TRNKA 1913, 237.

⁴⁴⁰ Petr byl kalvinista a nechtěl, aby v kostele hořely svíce. Zdůvodňoval to tím, že slunce svítí dostatečně, a proto není potřeba ve dne ničím svítit. Bůh ho za to potrestal slepotou, takže musel mít kaplana.

PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 238, VÍT 1997, 20.

⁴⁴¹ 24. dubna 1614 pronesl v Kostelci nad Černými Lesy řeč nad zemřelým Albrechtem ze Smiřic.

PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 73, 238.

kolem roku 1617

Vavřinec⁴⁴²

do roku 1624

7 luterských a kalvínských kněží⁴⁴³

**od rekatolizace (1624) – převzetí říčanské farnosti uhříněveskou farností⁴⁴⁴ –
do samostatné říčanské farnosti (1707)⁴⁴⁵**

od této doby katoličtí kněží

1624–1635

Matěj Novatius⁴⁴⁶

za třicetileté války byla farnost opuštěna, byly do ní posíláni misionáři (jezuité)

1635–1638

neobsazena

1638–1639

Matěj Novatius⁴⁴⁷

1639–1651

neobsazena

1651

Jan⁴⁴⁸

⁴⁴² Byl ustanoven duchovním správcem pro Říčany a Královice, v nichž sídlil. V lednu 1617 prý v noci vstal (byl asi náměsíčný) a lidé ho našli v rybníku v Kolodějích, odkud ho dovedli zpět na faru.

TRNKA 1913, 238.

⁴⁴³ Farář Kořil, který o nich roku 1736 psal do kroniky, zaznamenal, že je opominul, protože neudělali nic dobrého, ale spíše svým chováním pohoršovali.

TRNKA 1913, 238.

⁴⁴⁴ V roce 1623 byli Říčany prodány Karlovi knížeti z Lichtenštejna a o rok později byl dosazen první katolický kněz po dvě stě čtyřech letech. Pro nedostatek kněží byli Říčany spravovány knězi z Uhříněvsi. Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.

HONC 1997b, 144–148, HONCOVÁ 1997c, 151, 153, NOSEK 1938, 140, PODLAHA 1907, 206, TRNKA 1913, 73–74, 105–107, 239.

⁴⁴⁵ HONCOVÁ 1997c, 153, NOSEK 1938, 135, PODLAHA 1907, 206–207, TRNKA 1913, 239–243.

⁴⁴⁶ Byl původně protestantským duchovním, ale ve stáří konvertoval ke katolické víře a stal katolickým knězem. Sídlil v Uhříněvsi a odtud spravoval všechny obce uhříněveského panství. V letech 1628 a 1629 byly pořízeny dva zvony – Petra a Pavel. V roce 1635 odešel do Vožice.

HONCOVÁ 1997c, 151, 153, NOSEK 1938, 134, 135, PODLAHA 1907, 203, 206, TRNKA 1913, 239, VÍT 1997, 20.

⁴⁴⁷ Na žádost věřících se vrátil zpět, ale po roce (roku 1639 bylo vojsky generála Banéra vydrancováno a vypáleno okolí Prahy – i Říčany, viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla, nebyla ušetřena ani Uhříněves včetně fary) natrvalo odešel do Budyně, kde zemřel.

HONCOVÁ 1997c, 153, PODLAHA 1907, 206, TRNKA 1913, 240.

1652–1658	Jan Václav Slaviboj ⁴⁴⁹
1658–1660 ⁴⁵⁰	Matěj Bolelucky
1660–1664	Václav Pankrácius Vichaeus ⁴⁵¹
1664–1674/6 ⁴⁵²	Jan Ignác Straka ⁴⁵³
1674/6 ⁴⁵⁴ –1682 ⁴⁵⁵	Jan Adam Povolil ⁴⁵⁶

⁴⁴⁸ Farář Jan se narodil v Čenkovicích, byl doktorem Písma svatého a v roce 1651 přišel z Uher do Říčan, kde však zůstal pouze 6 nebo 7 měsíců, protože fara byla po třicetileté válce zpustlá a nedalo se v ní bydlet, takže musel využívat pohostinnosti říčanských obyvatel („sousedů“). Protože se za tu dobu nepřistoupilo k opravě fary, odešel.

HONCOVÁ 1997c, 153, PODLAHA 1907, 206, TRNKA 1913, 240.

⁴⁴⁹ Před příchodem do Říčan byl farářem v Mnichovicích. Roku 1653 se opravil kostel a fara, takže v ní mohl farář bydlet, i když byla opravena nedbale. Téhož roku byla prováděna reformace za přítomnosti 25 dragounů a kníže Lichtenštejn nařídil, aby ve všech kostelech v panství stále hořela lampa před Nejsvětější svátostí. Farář Slaviboj založil matriční knihu, začal psát pamětní knihu a znovu obdělávat farní pole. Zemřel roku 1658 a byl pohřben v Říčanech. Po jeho smrti, když byla rozdělována jeho pozůstalost (a placeny dluhy), bylo dáno říčanskému kostelu 15 zlatých a knihy. Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.

HONCOVÁ 1997c, 153, NOSEK 1938, 135, 140, PODLAHA 1907, 206–207, TRNKA 1913, 114, 241–242, VÍT 1997, 20–21.

⁴⁵⁰ Odešel do Strakonice.

TRNKA 1913, 242.

⁴⁵¹ Byl v Říčanech nespokojený a žádal o jakékoli volné místo. V roce 1660 vysvětil kapli sv. Martina v Roztoklatech a o dva roky později kostel v Tuklatech a zámeckou kapli ve Škvorci. Roku 1664 odešel do Hořic.

TRNKA 1913, 242.

⁴⁵² A. Podlaha a G. Trnka uvádějí, že zemřel v Říčanech v roce 1674 a nad jeho tělem byl tři dny zpíván čtyřmi kantory žaltář. J. Honcová uvádí, že Farář Jan Ignác Straka zemřel v lednu 1676. Protože umíral bez poslední vůle, farská kuchařka mu ukradla peníze, šperky a povlečení, schovala je u sousedky Mariany Vocelové, která je ukryla ve mlýně. Když farář Straka zemřel, vzala kuchařka ukradené věci a odstěhovala se. M. Vocelová byla třikrát vyslýchána, ale nikdo nevěděl, kam se kuchařka odstěhovala. Farářův nástupce Povolil nic zpět nezískal.

HONCOVÁ 1997b, 176, PODLAHA 1907, 207, TRNKA 1913, 243.

⁴⁵³ V roce 1666 byla pořízena cínová křtitelnice. Na počátku roku 1669 se vloupali do kostela a na faru zloději a ukradli mimo jiné stříbrný kalich. V roce 1672 sídlil v Uhříněvsi a vedl odtud spor s knížetem o louky u Přestavlk. Měl na starosti také farnost Popovičky a Hradešín.

OULÍK 1997a, 366, SCHINDLER 1902, 225, TRNKA 1913, 118, 204–205, 243.

⁴⁵⁴ Viz pozn. 452.

⁴⁵⁵ Byl přemístěn do Prahy.

TRNKA 1913, 243.

⁴⁵⁶ Narodil se v Domažlicích. V roce 1677 byla pořízena stříbrná monstrance.

NOSEK 1938, 134, SCHINDLER 1902, 225, TRNKA 1913, 243.

1682–1683	Jan Antonín Ignác Nepauer ⁴⁵⁷
1683–1691	Vít Antonín Straka ⁴⁵⁸
1691–1707	František Bedřich Želecký ze Želetic ⁴⁵⁹

od samostatné říčanské farnosti (1707)⁴⁶⁰ do povýšení na děkanství (1928)⁴⁶¹

1707–1725	Jan Daniel Beránek ⁴⁶² (František Fíze od roku 1719 ⁴⁶³)
1725–1732	Ignác Antonín Pečeny ⁴⁶⁴

⁴⁵⁷ Farář Nepauer pocházel z Poličky, byl učený, veselý a přátelský. Zemřel v Kostelci nad Černými Lesy, kam odešel z Říčan.

TRNKA 1913, 243.

⁴⁵⁸ Narodil se v Kumžaku u Jindřichova Hradce. Sídlil na uhříněveské faře, kde zemřel, a byl pochován v tamním kostel Všech svatých.

TRNKA 1913, 243.

⁴⁵⁹ Sídlil v Uhříněvsi. 16. května 1695 žádali říčanští obyvatelé s městskou radou knížete Lichtenštejna, aby přiměl Želeckého, aby trvale dosadil na říčanskou faru kaplana. Farář jim vyhověl, ale říčanští pak žádali o samostatnou farnost, v čemž jim bylo také vyhověno. V roce 1702 byly postaveny nové varhany. Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.

NOSEK 1938, 135, TRNKA 1913, 243–244, VÍT 1997, 21.

⁴⁶⁰ 10. října 1707 byla erekční listinou Jana Adama Ondřeje knížete z Lichteštejnu oddělena říčanská fara od Uhříněvsi spolu s kostely v Oticích, Jažlovicích, Kunicích, Tehově a byl k ní přidán kostel ve Slušticích s kostelem v Březi.

HONCOVÁ 1997c, 157, NOSEK 1938, 134, 140, PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 120, 243–244.

⁴⁶¹ NOSEK 1938, 135–136, PODLAHA 1907, 200–201, TRNKA 1913, 243–261.

⁴⁶² Narodil se v Beznu u Mladé Boleslavi. Byl kaplanem v Tuklatech a do Říčan byl dosazen na všeobecnou žádost obyvatel. V roce 1708 založil matriky. Díky němu byl přestavěn kostel (žádost 1713, přestavba 1719) a nově vybaven (v roce 1720 byl vyzdvižen malý zvon Stanislav, před smrtí učinil odkazy na pořízení kazatelny a varhan). Byla také opravena (1709) a pak i znovu postavena fara (1722). Farář Beránek byl mezi lidmi oblíbený, říčanští obyvatelé mezi sebou vybrali peníze, aby mohl mít kaplana (dříve si bral z Prahy na svátky výpomocného duchovního). Zemřel roku 1725 v Říčanech a byl pohřben v kostele na epištolní straně lodi u presbytáře. Před smrtí založil mešní nadaci 200 zlatých rýnských za svou duši. Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla.

NOSEK 1938, 134, 135, 140, OULÍK 1997a, 363, PODLAHA 1907, 200, 202, SCHINDLER 1902, 225, TRNKA 1913, 120, 244–248, 347, VÍT 1997, 21.

⁴⁶³ Z Prahy.

TRNKA 1913, 120, 244.

⁴⁶⁴ Narodil se v Poličce, byl kaplanem v Tuklatech, kde byl farářem jeho bratr. Staral se o zahradu, upravil farní knihy. Do kostela nechal pořídit čtvrtý malý zvon Vavřinec (1729) a zakoupil dvoje housle.

1732–1761	Václav Ferdinand Kořil ⁴⁶⁵ (Václav Borecký 1760–1772)
1761–1774 ⁴⁶⁶	Josef Češka ⁴⁶⁷ (Václav Borecký 1760–1772, Julius Heřman 1772, ⁴⁶⁸ Vojtěch Malina od roku 1772)
1775 ⁴⁶⁹ –1789 ⁴⁷⁰	František Jan Wolf ⁴⁷¹

Většinu doby, kterou strávil v Říčanech, byl velmi nemocný. Zemřel v roce 1732 a byl pohřben v kostele u kazatelny.

NOSEK 1938, 135, TRNKA 1913, 247, 250.

⁴⁶⁵ Narodil se v Mladé Boleslavi a byl téměř deset let kaplanem v Kostelci nad Černými lesy. Získal od věřících pro kostel hudební nástroje („bubny a trouby“), dal postavit oltář sv. Jana Nepomuckého a koupil nejméně čtyři antependia. Sepsal inventář kostela. Zaznamenal do farní kroniky, kterou začal psát, válečné útrapy roku 1741 i následné vysoké daně, které stejně vyčerpávaly obyvatele, dále napsal o pruském plenění Říčán a fary v roce 1757. Roku 1741 povolal misionáře. Měl u sebe také kaplana (žádala o něj obec, která mu také na něj přispívala). V roce 1744 nechal postavit novou kostnici, hřbitov pro nepokřtěné děti, opravit hřbitovní zeď a vybít kostel. O tři roky později dal přelít zvon Stanislav) a rozlámaný kalich. Roku 1754 byly odděleny od Říčán Sluštice a místo nich přidělen Mukařov. Byly za něj zřízeny další dvě nadání (první zřídil Beránek, aby se z ní vyplácelo za sloužení mší sv. za jeho duši) – v roce 1756 zřídil nadaci Vavřinec Janoušek 50 zlatých, aby se z nich sloužili mše za jeho zesnulého otce, o rok později nadace 100 zlatých rýnských za zesnulého Tomáše Vojtěcha Budila, stavitele a primase Říčán, a 100 zlatých rýnských za zesulé členy rodiny jeho manželky a po její smrti za ni. Roku 1759 byla umístěna pod hradem (Pod Lipami) socha sv. Jana Nepomuckého (nyní stojí za kostelem). Téhož roku získal říčanský kostel od vévodkyně Savojské donací 700 zlatých. Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla, 3.1.3 Výzdoba barokního chrámu, 4.1.3 Liturgické užité umění v barokním chrámu.

HONCOVÁ 1997a, 203, NOSEK 1938, 135, PODLAHA 1907, 200–201, TRNKA 1913, 134, 136, 177, 248–252.

⁴⁶⁶ Směnil faru s farářem Františkem Janem Wolfem z Popoviček.

NOSEK 1938, 135, TRNKA 1913, 255.

⁴⁶⁷ Pocházel z Vysokého Mýta. Byl svárlivé povahy. Roku 1762 psal vévodkyni Savojské proti polesnému, následující rok si u ní dopisem stěžoval na učitele, že svou funkci vykonává nepořádně a nedbá na jeho napomínání. Při vyšetřování se však za učitele postavila městská rada i vrchnostenský úřad a ukázalo se, že farářova hospodyně měla neshody s učitelovou ženou. Faráři Čěškovi vévodkyně poslala vysoký dekret, v němž ho varovala, aby příště nepsal štvavé přípisy. V kostele pod kazatelnou je náhrobek jeho matky, který má vedle sebe druhý s prázdným polem – snad to měl být náhrobek Češky, který však z Říčán odešel (viz pozn. 466) a nebyl tam pohřben. Viz výše – 1 Dějiny kostela sv. Petra a Pavla, 3.1.3 Výzdoba barokního chrámu.

HONCOVÁ 1997a, 205–206, NOSEK 1938, 135, OULÍK 1997a, 364, TRNKA 1913, 219–221, 250–255.

⁴⁶⁸ Po dvou měsících kaplanství v Říčanech zemřel.

TRNKA 1913, 255.

⁴⁶⁹ Viz pozn. 466.

⁴⁷⁰ Odešel do Lstiboře.

1789–1800	František Braum ⁴⁷² (Antonín Šembera 1797–1798)
1800–1805	Josef Dobíhal ⁴⁷³
1805–1816	Josef Jan Křtitel Marcocius ⁴⁷⁴
1816–1819	Antonín Sturm ⁴⁷⁵
1819–1827	Antonín Nademlejnský ⁴⁷⁶

PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 255.

⁴⁷¹ Narodil se v Kutné Hoře. Byl důstojný a rozvázný. Během selských bouří (v noci 22. července 1775) přitáhli sedláci do Říččan a nutili obyvatelstvo, aby se k nim přidalo. Během toho utekl voděradský rychtář na faru. Vzbouřenci naléhali na faráře, aby jim rychtáře vydal, ale on jim z okna domlouval, aby se vrátili domů, nechal zavřít vrata a rychtáře pustil tajně zahradou. V roce 1776 opět praskl zvon Stanislav (v roce 1747 přelit) a byl znovu ulit. Téhož roku zažádal Františka Josefa knížete Lichtenštejna o příspěvek na varhany a dostal od něj 300 zlatých, o rok později byly postaveny. Farář Wolf přidal na sochařské práce varhan 25 zlatých. Zároveň byly k varhanám na kůr zakoupeny nové hudební nástroje. Viz výše – 4.1.3 Liturgické užité umění v barokním chrámu. Roku 1787 byly zřízeny lokálie v Jažlovicích a o rok dříve v Mukařově, místo nich byly k říčanské faře připojeny Lipany (s Kuřím). V roce 1789 odešel do Lstiboře.

NOSEK 1938, 135, PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 154, 255.

⁴⁷² Roku 1789 byl kunický kostel přidělen k Popovicím. V roce 1797 se opravila kostelní střecha novým šindelem. V letech 1795 – 1800 byly opraveny kostely říčanské farnosti (tehovský, lipanský) – v roce 1800 říčanský (za přispění Aloise Josefa knížete z Lichtenštejna). Kostel se zaklenul a byl vyzdvížen kůr. Farář Braum odešel do Přistoupimi.

PODLAHA 1907, 188, TRNKA 1913, 255–256.

⁴⁷³ Narodil se v Uhlířských Janovicích. V době, kdy byl v Říčanech, pořídila se nová křtitelnice a mlynář Vicher věnoval opravenému kostelu stříbrnou lampu a dva lesní rohy. Roku 1801 byl v Říčanech slavnostně přivítán pražský arcibiskup Vilém Florentin kníže Salm. Během napoleonských válek v roce 1801 se na faře na čas ubytoval ruský velitel Petr Grekof. Roku 1804, když se František I. stal císařem, měl farář Dobíhal kázání o císařském prohlášení (to bylo přečteno ještě předtím, než se slavnostní průvod vydal do kostela), po něm následoval ambrosiánský chvalo zpěv. Dobíhal odešel do Kostelce nad Černými Lesy, kde po roce zemřel.

OULÍK 1997a, 363, PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 159, 256.

⁴⁷⁴ Pocházel z Českého Brodu. Když přišel na faru, našel hospodářské budovy se zahradou ve zpuštěném stavu, takže je o rok později začal z vlastních prostředků opravovat (nechal zahradu oplotit, postavit dřevník, u fary udělat okap, zasázel stromy do zahrady) a zveleboval je až do svého odchodu do Uhříněvsi. Z více než 875 zlatých, které za úpravy zaplatil, mu bylo později (1816 v Uhříněvsi) proplaceno jen 208 zlatých 12 krejcarů a tři čtvrtě denáru. Roku 1806 byla pořízena nová křtitelnice a dva oltáře. V roce 1807 bylo nařízeno, že všechny zlaté a stříbrné předměty musí mít punc a určeno, kolik se má platit. Za liturgické předměty z říčanského kostela a filiálních kostelů zaplatil celkem 111 zlatých 49 krejcarů v bankocedulích, ale ne všechny nádoby byly opuncovány.

NOSEK 1938, 135–136, PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 256–258.

⁴⁷⁵ Roku 1817 (25. ledna) zabavil kouřimský komisař říčanskému kostelu tři stříbrné kalichy, stříbrnou monstranci a stříbrnou lampu, protože neměly punc. Byla podána žádost (dr. Mudrochem) k císaři Františku I. o vrácení.

PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 258.

1827–1829	Jan Kinzl ⁴⁷⁷
1829–1850	Jan Rautenkranz ⁴⁷⁸
1850	František Wagenknecht ⁴⁷⁹
1851–1875	Alois Klášterský ⁴⁸⁰
1876–1910	Martin Dominik Velický ⁴⁸¹ (J. Honěk, ⁴⁸² J. Procházka, ⁴⁸³ Josef Smath ⁴⁸⁴)

⁴⁷⁶ Narodil se v Pyšelicích. Na počátku jeho působení v Říčanech byly na císařský rozkaz zabavené liturgické předměty k velké radosti věřících vráceny na svátek sv. Petra a Pavla 1819. V roce 1821 se opravily varhany a o rok později byla střecha kostela pokryta šindelem.

NOSEK 1938, 136, PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 258.

⁴⁷⁷ Narodil se v Plzni a do Říčan přišel z Tuklat.

TRNKA 1913, 258.

⁴⁷⁸ Narodil se v Hradci Králové. V roce 1830 byl dán na věž nový malý zvon. Roku 1841 byl opraven hlavní oltář a zřízen oltář sv. Jana Křtitele. Během jeho působení v Říčanech byl zrušen hřbitov (1833) a stržena hřbitovní zeď (1844). V roce 1850 odešel do Vyšerovic, kde po několika měsících zemřel na cholera (po sedmihodinové nemoci).

TRNKA 1913, 258–259.

⁴⁷⁹ Po tříměsíčním působení v Říčanech zemřel na cholera (po třídní nemoci).

TRNKA 1913, 260.

⁴⁸⁰ Narodil se v Labském Kostelci. Při příchodu do Říčan byl slavnostně uvítán celou národní gardou (sto mužů). Roku 1858 byly v kostele prováděny stavební úpravy –stržena část věže, neboť hrozilo, že spadne, přízemí bylo vyklizeno a prolomil se v něm vchod, kostel byl nově vydlážděn (na dlažbu přispěla na žádost faráře Klášterského obec). V roce 1863 bylo na faru stavěno poschodí. Stavba trvala od 1. června do 1. listopadu. V té době bydlel farář v radničním hostinci a kaplan v domě naproti škole. Roku 1864 měl proslov při položení základního kamene nové radnice. V roce 1868 byly na místě bývalého hřbitova vysázeny stromy. Zemřel roku 1875.

OULÍK 1997a, 361, PODLAHA 1907, 202, TRNKA 1913, 260, 316, 317, 320, 321, 347, VÍT 1997, 21.

⁴⁸¹ Byl také knížecím arcibiskupským notářem, prvním předsedou Svato-Josefské jednoty, v letech 1900 – 1910 zastával funkci předsedy Odštěpeného spolku Červeného kříže v Říčanech, za což byl odměněn zlatým záslužným křížem s korunou. Psal teologické spisy (Quo anno Dominus noster mortuus sit, Domněnky o roku narození a smrti Páně, Narození Páně neudálo se r. 752, jak Riess tvrdí, S. Maria Magdalena nec peccatrix nec soror Lazari). Roku 1883 byl kolem kostela zřízen park (na nějž přispěla obec). V roce 1887 nechala Marie Pachmajerová vytesat sochy sv. Petra a Pavla, které byly umístěny do průčelí chrámu. Roku 1900 byl rozšířen a vybaven kostel. Přispěl na měděné oplechování věže 1232 korunami. Brzy (1902 a 1904) byly do kostela něj pořízeny nové lavice (za přispění obce roku 1903). V roce 1905 získal titul děkana.

Povolení k přístavbě chrámu Páně v Říčanech z 12. dubna 1900. Říčany 1900.

NOSEK 1938, 136, OULÍK 1997a, 362, 364, PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 260–261, 333, 335, 347, 360–361, VÍT 1997, 201.

⁴⁸² Po odchodu z Říčan byl až do smrti farářem ve Lstiboři.

TRNKA 1913, 261.

⁴⁸³ Po odchodu byl katechetou v Praze.

1910–1918	Josef Řeháček ⁴⁸⁵ (Josef Ježek, ⁴⁸⁶ Josef Petrtýl)
1919–1928	Karel Čeřovský ⁴⁸⁷ (1919–1933)

od povýšení říčanské farnosti na děkanství (1928)⁴⁸⁸ do jeho zrušení (1994)⁴⁸⁹

1928–1933	Karel Čeřovský ⁴⁹⁰ (1919–1933)
1933–1943	Josef Ježek ⁴⁹¹ (Jaroslav Faix)

TRNKA 1913, 261.

⁴⁸⁴ Stal se farářem v Uhlířských Janovicích.
TRNKA 1913, 261.

⁴⁸⁵ Předtím byl kaplanem v Tuklatech. Zastával funkci knížecího arcibiskupského notáře. Byl předsedou, Svato-Josefské jednoty a Místní organizace křesťansko-sociální. V roce 1914 byla stržena část stáří přecházející do náměstí, místo nich na dolním konci stáří u stodoly postaveny nové, stejně velké. Také byla stržena a znovu postavena ohradní zeď s vraty, která přecházela do náměstí.

Dopis patronátního úřadu v Uhříněvsi z 13. listopadu 1912 farnímu úřadu v Říčanech o návrhu na postoupení stavební plochy městu Říčany a jejich zaplacení postavení konírny. Uhříněves 1912, Rozpočet výloh na odbourání části hospodářského stavení a ohradní zdi s vraty, jakož i znovuzřízení této pro uzavření dvora farní budovy v Říčanech z 12. listopadu 1912 od Aloise Jenšovského. Uhříněves 1912, Zpráva C. k. okresního hejmanství v Žižkově z 25. června 1914 městskému úřadu v Říčanech o kolaudaci stavebních úprav fary z 2. července 1914. Žižkov 1914, Zpráva Městské rady v Říčanech farnímu úřadu v Říčanech o přijetí nákladu za postoupení stavební plochy a stavebního nákladu z 28. prosince 1912. Říčany 1912.

TRNKA 1913, 261, 347, 360–361.

⁴⁸⁶ Odešel do Plaňan. Později se do Říčan vrátil jako děkan.
NOSEK 1938, 136, TRNKA 1913, 261.

⁴⁸⁷ V roce 1926 byla fara nově omítnuta v šedé barvě, o dva roky později se vymaloval kostel.

Oznámení Karla Lehovce o opravě omítky farní budovy z 24. července 1926. Říčany 1926 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Vyřízení žádosti děkana Karla Čeřovského z 26. června 1928 městskou radou z 30. června 1928. Říčany 1928, Žádost děkana Karla Čeřovského o povolení stavby lešení v kostele za účelem výmalby z 26. června 1928. Říčany 1928.

⁴⁸⁸ Roku 1928 byla říčanská fara povýšena na děkanství.
NOSEK 1938, 136.

⁴⁸⁹ III. Liber baptizatorum Říčany, IV. Kniha pokřtěných Říčany od r. 1981.
NOSEK 1938, 136.

<http://www.ricany.cz/farnost/search.php?rsvelikost=sab&rstext=all-phpRS-all&rstema=11>, vyhledáno 9. 2. 2011, <http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 9. 2. 2011.
Vzpomínky současníků.

⁴⁹⁰ U příležitosti svatováclavského milénia (1929) byl na věž zavěšen nový zvon Václav.
NOSEK 1938, 134.

1943–1945	Jaroslav Faix
1945–1959	Josef Ježek (Jaroslav Faix, Oldřich Gengela)
1959–1973	Vojtěch Linhart ⁴⁹² (Josef Ježek)

⁴⁹¹ Kostel byl vyzdoben malovanou křížovou cestou (1936) a vitrajemi (1938). V roce 1936 spadla opěrná zídka farní zahrady do rybníka, roku 1941 se postavila nová. Téhož roku byly také opraveny podezdívky zahrádky před farní budovou. V průběhu 2. světové války přišlo na děkana Ježka udání, že ve svých kázáních projevuje protiněmecké smýšlení. V pátek 20. srpna 1943 byl zatčen a vyslýchán na gestapu v Pečkově paláci. Do 29. září byl internován v klášteře v Zásmukách. Potom byl znovu vyslýchán na gestapu a do 20. října vězněn na Pankráci, kdy byl převezen do koncentračního tábora Terezín. V neděli 20. února 1944 byl převezen do koncentračního tábora Dachau, kde byli vězněni také další kněží, mezi nimi i Josef Beran, budoucí arcibiskup pražský a kardinál, s nímž se právě tam Ježek spřátelil. 29. dubna 1945 osvobodila koncentrační tábor americká vojska. V pondělí 21. května 1945 byl spolu s ostatními osvobozenými českými vězni odvezen Američany do Plzně. Odtud odjel vlakem do Říčany a opět se ujal svého úřadu říčanského děkana. 1. září 1945 byl povýšen na vikáře mnichovického vikariátu (do nějž tehdy Říčany patřily) a 4. května 1947 byl jmenován kanovníkem vyšehradským. O rok později byla opravována omítka a střecha kostela. Roku 1949 postoupila fara městu zahrádku před farní budovou ke zřízení chodníku. Na vlastní náklady nechal opravit sochu Panny Marie (v roce 1957). Zemřel v roce 1963 (23. června) v Říčanech.

Oznámení P. Josefa Ježka o opravě sochy Panny Marie na náměstí v Říčanech z 7. srpna 1957. Říčany 1957 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Oznámení P. Josefa Ježka o potřebě opravy kostela v Říčanech z 19. června 1948. Říčany 1948, Prohlášení ze 7. února 1949 o postoupení farních pozemků. Říčany 1949 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Protokol. Kolaudace opěrné zdi při zahradě děkanství na parc. čk.52 při čp. 70 podél Podhrázkého rybníka z 5. listopadu 1941. Říčany 1941 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Revers na poskytnutí půjčky filiálního kostela v Tehově děkanství v Říčanech z roku 1938. (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Rozpočet výloh na znovuzřízení opěrné zdi na hranici podhrázkého rybníka a zahrady děkanství v Říčanech z roku 1941. Říčany 1941 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Souhlas se zrenovováním sochy Panny Marie z 21. srpna 1957. Říčany 1957 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Zadání opravy podezdívky u čp. 70 z 2. května 1941. Říčany 1941 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

OULÍK 1997a, 364, PEKÁREK 1997, 352.

⁴⁹² Kostel se nacházel v havarijním stavu a byl uzavřen. Všechny bohoslužby a obřady se konaly na faře. V letech 1961–1964 byly zajištěny klesající klenební pasy a praskající klenební pole, zároveň byly opravovány omítky a při tom se objevily gotické fresky v bývalé jižní věži. O několik let později (1966–1968) byly fresky restaurovány. V roce 1971 byla zbořena ohradní zeď mezi farní zahradou a zahradou domu č.p. 69, (zbořil ji jeho majitel).

František MAKEŠ / Jiří TOROŇ: Restaurátorská zpráva o práci na objevených gotických malbách v kostele Petra a Pavla v Říčanech. Praha 1968, Ladislav NOVÁČEK: Zpráva k rekonstrukci děkansského kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech z 30. května 1963. Praha 1963, Odpověď Komise pro výstavbu a vodní hospodářství Městského národního výboru v Říčanech z 21. srpna 1962 na dotaz Odboru školství a kultury Okresního národního výboru Praha-východ Městskému národnímu výboru z 19. července 1962. Říčany 1962, Rozpis prací a dodávek č. 1 Josefa Sojky na provedení opravy a zajištění českých kleneb v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z 28. června 1961. Říčany 1961, Sdělení P. Vojtěcha Linharta o rozboření ohradní zdi farské zahrady majitelem domu čp. 69 v Říčanech ze 14. února 1971. Říčany 1971 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Josef SOJKA: Technická zpráva. Opravy kleneb a pasů v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z 1. července 1961. Říčany 1961, Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984, Zápis provedený za účelem provedené kollaudace provedených prací v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech dne 3. listopadu 1964. Říčany 1964, Zápis sepsaný dne 13. června 1961 na MěstNV v Říčanech. Říčany 1961.

KROUPA/KROUPOVÁ 1997, 3, VŠETEČKOVÁ 1999, 160.

1973	Arnošt Šíma ⁴⁹³
1973–1982	Václav Servus
1983–1989	Ludolf Josef Kazda O.Praem. ⁴⁹⁴ (Miroslav Uhlíř 1988–1989, Milan Hanuš O.Praem. 1989)
1990–1994	Miroslav Cúth ⁴⁹⁵ (1990–1995) (Mons. Karel Vrána ⁴⁹⁶ 1992–2004)

⁴⁹³ Prozatímní duchovní správce.

⁴⁹⁴ V roce 1983 byla fara upravována – zavedeno ústřední topení a opravila se jižní fasáda. V letech 1983–1984 proběhla oprava fasád kostela, během níž byl celkový vzhled zjednodušen a částečně byly zdůrazněny jeho gotické prvky.

Zdeněk LOUDA: Návrh na stavební úpravy budovy ř. k. děkanství – Říčany. ONV: Praha-východ, Arcidiecéze pražská, Vikariát: Říčany z 15. března 1983 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Nahlášení oprav a žádost o jejich povolení P. Josefem Kazdou. Žádost o povolení k postavení lešení z 25. dubna 1983. Říčany 1983, Výsledek stavebně-historického výzkumu v roce 1984, Žádost P. Josefa Kazdy o stavební povolení z 21. října 1983. Ústřední vytápění budovy (kanceláře, služební byt, Městská lidová knihovna). Říčany 1983 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁴⁹⁵ Byl okrskovým vikářem (do roku 1994). Roku 1993 byla na faře postavena plynová a kanalizační přípojka. V letech 1993 a 1995 se v lodi a presbytáři kostela položila mramorová dlažba. V roce 1994 bylo nainstalováno osvětlení věže kostela. Následujícího roku odešel do farnosti Karlín.

Vilém MEDŘICKÝ: Výchozí zpráva o revizi elektrického zařízení z června 1994. Říčany 1994, Oznámení P. Miroslava Cútha o opravách v kostele v Říčanech z 10. srpna 1995. Říčany 1995, Rozhodnutí o Odvlhčení zdiva a výměna dlažby v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy, okres Praha-východ z 10. srpna 1993. Praha 1993, Stavební povolení. Stavba plynové přípojky a vnitřní instalace plynu k objektu č.p. 70 Masarykovo nám. v Říčanech z 18. června 1993. Říčany 1993 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Stavební povolení. Stavba přípojky kanalizační k č.p. 70, Masarykovo nám z 18. června 1993. Říčany. Říčany 1993 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Vladimír VESELÝ: Technická zpráva k projektu elektroinstalace osvětlení věže kostela Říčany z 20. března 1994. Říčany 1994.

OULÍK 1997a, 362, VÍT 1997, 21.

⁴⁹⁶ Narodil se roku 1925 v Zahrádce u Ledče nad Sázavou. Teologii a filosofii vystudoval v Římě na Lateránské univerzitě, dále studoval také v Salcburku. Stal se zakládajícím členem české Křesťanské akademie, založil český exilový teologický časopis Studie. Přednášel na několika univerzitách, byl rektorem české papežské koleje Nepomucenum v Římě. V roce 1967 ho papež Pavel VI. jmenoval monsignorem, roku 1980 Jan Pavel II. prelátem. Od roku 1992, kdy se vrátil do vlasti, působil v Říčanech jako výpomocný duchovní. Zemřel 11. prosince 2004.

<http://www.ricany.cz/farnost/view.php?navezclanku=mons-karel-vrana&cislocclanku=2003110002>, vyhledáno 20. 3. 2011.

od zrušení děkanství (1994) do převzetí farnosti strahovskými premonstráty (2005)⁴⁹⁷

1994–1995	Miroslav Cúth (1990–1995) (Mons. Karel Vrána 1992–2004, František Přitasil ⁴⁹⁸ 1995–1997)
1995–1996	Marek Koniuk (Mons. Karel Vrána 1992–2004, František Přitasil 1995–1997)
1996	František Přitasil
1996–2002	Paweł Adam Dębek ⁴⁹⁹ (Mons. Karel Vrána 1992–2004, František Přitasil

⁴⁹⁷ IV. Kniha pokřtěných Říčany od r. 1981. <http://www.ricany.cz/farnost/search.php?rsvelikost=sab&rstext=all-phpRS-all&rstema=11>, vyhledáno 9. 2. 2011, <http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 9. 2. 2011. Vzpomínky současníků.

⁴⁹⁸ Dříve působil v Říčanech jako jáhen.

⁴⁹⁹ Narodil se v Polsku, kde v roce 1985 vstoupil do Kongregace kněží mariánů (slavné sliby složil roku 1993). Do Říčan přišel z Vlašimi, kde byl kaplanem. V roce 1998 byla opravena jižní fasáda (do náměstí) fary. Zahájil celkovou rekonstrukci kostela. V letech 1998–1999 byla opravena střecha a krovy a v letech 2000–2002 obnoveny vnější fasády do stavu z roku 1900, zrekonstruována okna, znak a kříž nad vchodem do sakristie a celý kostel byl odvlhčen. V roce 2001 byla provedena nouzová oprava zvonicích strojů a vyměnila se střešní krytina na farní budově. V létě roku 2002 odešel do Štěchovic.

Jiří ČERNOHORSKÝ: Restaurátorská zpráva 3/ 2001. Kompletní restaurování prosklení oken jižní strany kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2001, Jiří ČERNOHORSKÝ: Restaurátorská zpráva 5/ 2001. Kompletní restaurování prosklení oken severní strany kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2001, Marcel HRON: Restaurátorská zpráva. Restaurátorský zákrok na kamenných sochách a prvcích fasády na kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech. Rokycany 2000, Marcel HRON: Restaurátorská zpráva. Restaurátorský zákrok na železném kříži, jeho soklu a rekonstrukce znaku nad vchodem do závěru kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Rokycany 2001, Kolaudační rozhodnutí. Stavební úpravy kostela sv. Petra a Pavla Říčany, Masarykovo nám. č.p. 70 z 11. září 2002. Říčany 2002, Obnova vnějšího pláště kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko ze 7. března 2000. Praha 2000, Jindřich RINEŠ: Statický posudek krovu nad lodí a presbytářem kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech, s návrhem nezbytných konstrukčních úprav. Praha 1997, Jindřich RINEŠ: Technická zpráva k realizačnímu projektu obnovy krovu nad lodí a presbytářem kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Praha 1998, Rozhodnutí o prodloužení lhůty dokončení stavby do 12/ 1999 z 18. listopadu 1998. Říčany 1998, Sdělení k ohlášení drobné stavby. Výměna krytiny a klempířských prvků Říčany, Masarykovo nám. 70 z 16. května 2001. Říčany 2001, Sdělení k ohlášení udržovacích prací z 26. března 1998. Říčany 1998 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Stavební povolení na stavební úpravy kostela sv. Petra a Pavla na pozemku stp.č. 1 v k.ú. Říčany z 12. července 2000. Říčany 2000, Leoš UDATNÝ: Projekt Rekonstrukce průčelí Říčany – Kostel sv. Petra a Pavla. Chýnice 1999.

1995–1997, Zbigniew Grzyb⁵⁰⁰ 1999,
Marek Halas 1999–2001, Pavel Budský
2001–2003)
2002–2005 Petr Bouška⁵⁰¹ (Mons. Karel Vrána
1992–2004, Pavel Budský 2001–2003,
Zdzisław Ciesielski 2003–2004)

**od převzetí říčanské farnosti premonstráty ze strahovského kláštera (2005)⁵⁰²
do současnosti (2011)⁵⁰³**

2005–2009 Lukáš Stanislav Buchta O.Praem.⁵⁰⁴
(Pius Zdeněk Vágner O.Praem.⁵⁰⁵ 2005–
2009)

<http://www.ricany.cz/farnost/view.php?navezclanku=p-thmgr-pawel-adam-debek&cislocclanku=2004110001>, vyhledáno 19. 3. 2011.

⁵⁰⁰ Do Řičan přišel v roce 1997 jako bohoslovec, o rok později byl vysvěcen na jáhna a roku 1999 na kněze.

⁵⁰¹ Narodil se v Praze. Do Řičan přišel z Berouna, kde byl kaplanem. Roku 2003 bylo upraveno okolí kostela, v letech 2004–2005 obnoveny vnitřní omítky a dveře do vstupu lodi. V roce 2005 se provedla úprava zavěšení zvonů. Odešel do farnosti Smíchov.

Miroslav ENDERLA: Kostel sv. Petra a Pavla Řičany. Statický a dynamický posudek působení zvonů na zdivo věže z června 2005. Praha 2005, Petr Rudolf MANOUŠEK: Protokol o prohlídce zvonů farního kostela obec Řičany u Prahy z 26. srpna 2005. Praha 2005, Obnova omítek, výmalby a nástěnných maleb kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko z 22. října 2004. Řičany 2004, Osazení bezpečnostní mříže do kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko z 21. května 2004. Řičany 2004, Sdělení k ohlášení udržovacích prací. Úprava zavěšení zvonů Řičany, kostel sv. Petra a Pavla z 16. června 2005. Řičany 2005, Stavební úpravy okolí kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech. Závazné stanovisko z 29. září 2003. Řičany 2003, Leoš UDATNÝ: Projekt Úpravy v zavěšení zvonů ve věži. Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy z dubna 2005. Chýnice 2005.

PANGRÁCOVÁ 2005, nepag., VÍT 2005, 26.

<http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 7. 3. 2011.

⁵⁰² V roce 2005 dostala říčanskou farnost do správy na sto let Královská kanonie premonstrátů na Strahově.

⁵⁰³ IV. Kniha pokřtěných Řičany od r. 1981.

<http://www.ricany.cz/farnost/search.php?rsvelikost=sab&rstext=all-phpRS-all&rstema=11>, vyhledáno 9. 2. 2011, <http://www.ricany.cz/farnost/showpage.php?name=kostelricany>, vyhledáno 9. 2. 2011.

Vzpomínky současníků.

od roku 2009

Konstantin Petr Mikolajek O.Praem.⁵⁰⁶
(Timotej Maria Pavel Vácha O.Praem.⁵⁰⁷
od roku 2009)⁵⁰⁸

⁵⁰⁴ Narodil se na Slovensku, do Říčan přišel z Vráble, kde byl jako kaplan. Na Slovensku vydal sbírku básní Rubín rosy. Roku 2006 byly na střechu farní stodoly umístěny solární kolektory, o rok později byly obnoveny utržené římsy na farní budově. V roce 2008 byly opraveny vnější omítky kostela, zrestauroval se oltář v jižní kapli (přízemí bývalé věže), relikviáře a řezby z hlavního oltáře a z mens postranních oltářů, klekátka a dřevěný kříž a křestní nádoba. Došlo ke sloučení farností do farnosti Říčany. V létě byl ustanoven farním vikářem ve farnosti Znojmo-Louka.

Michal EISLER: Restaurování cínového kotlíku křtitelnice z kostela sv. Petra a Pavla v Říčanech u Prahy. Praha 2009, Ivana RAŠPLIČKOVÁ: Restaurátorská zpráva. Kostel Říčany. Relikviáře a Řezby. Braškov 2009, Ivana RAŠPLIČKOVÁ: Restaurátorská zpráva. Oltář v jižní kapli v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech. Braškov 2009, Ivana RAŠPLIČKOVÁ: Zpráva o opravě. Kostel Říčany. Klekátka, dřevěný kříž a řezby z mens postranních oltářů. Braškov 2009, Rozhodnutí. Stavební povolení solárního systému Říčany, Masarykovo nám. č.p. 70 z 28. března 2006. Říčany 2006 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Sdělení opravy utržených říms na farní budově, Masarykovo náměstí č.p. 70, Říčany ze 17. října 2007. Říčany 2007 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Souhlas se stavebními úpravami kostela sv. Petra a Pavla Říčany č.p. 70, Masarykovo náměstí 23 z 12. března 2008. Říčany 2008.

<http://www.ricany.cz/farnost/view.php?navezclanku=p-lukas-stanislav-buchta-o-praem&cisloclanku=2006080001>, vyhledáno 20. 3.

⁵⁰⁵ Narodil se ve Valticích, do Říčan přišel ze Svatého Kopečku u Olomouce, kde byl farním vikářem. Po svém působení v říčanské farnosti odešel do strahovské farnosti, kde působil také jako farní vikář.

<http://www.ricany.cz/farnost/view.php?navezclanku=pius-zdenek-vagner-o-praem&cisloclanku=2005080001>, vyhledáno 20. 3. 2011.

⁵⁰⁶ Narodil se v Čeladné, do Říčan přišel z kláštera Milevsko, spravoval farnosti Hodušín a Nadějkov.

<http://www.ricany.cz/farnost/view.php?navezclanku=farar-konstantin-petr-mikolajek-o-praem&cisloclanku=2009080001>, vyhledáno 20. 3. 2011.

⁵⁰⁷ Narodil se v Trutnově, před svým příchodem do Říčan byl farním vikářem ve farnosti Strahov. Obnovil poutě do Staré Boleslavi.

<http://www.ricany.cz/farnost/view.php?navezclanku=kaplan-timotej-maria-pavel-vacha-o-praem&cisloclanku=2009090005>, vyhledáno 20. 3. 2011.

⁵⁰⁸ Od roku 2009 probíhá revitalizace fary, hospodářských budov a zahrady. Od roku 2010 jsou stavěny nové varhany.

Souhlas s užíváním stavby hospodářské objekty říčanské fary (oprava krovů, střešní krytiny, klempířských prvků, okenních výplní a fasády) z 15. listopadu 2010. Říčany 2010 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

FISCHER 2011, 33.

Příloha č. 2: Fara

2. polovina 13. století – postavena první fara (s kostelem, hradem a městečkem) –
sídlo děkanství⁵⁰⁹

1420 – husity vypáleny Říčany – pravděpodobně i fara (upáleno devět kněží
skrývajících se na hradě, mezi nimi i říčanský plebán Šimon z Popovic
(1418–1420) a kaplan Mikuláš z Hostouně (1417–1420), přestože
slibovali, že se přidají k táboritům)⁵¹⁰

do 1624 – na faře sídlili utrakvističtí, luteránští a kalvinističtí duchovní⁵¹¹

1624 – 1. katolický farář Matěj Novatius (1624–1635, 1638–1639), bydlel
v Uhříněvsi (součást uhříněveské farnosti)⁵¹²

1. polovina 17. století (třicetiletá válka) – na faře kaplani, často neobsazena,
misionáři (neoblíbeni, zvláště
jezuité)⁵¹³

– 1639 – fara vypálena⁵¹⁴

– do roku 1652 fara zpustlá⁵¹⁵

1651 – farář Jan – na faře se nedalo žít, bydlel u sousedů, po půl roce odešel⁵¹⁶

1652 – fara přestavěna a opravena (špatně) (farář Jan Václav Slaviboj 1652–
1658)⁵¹⁷

⁵⁰⁹ NOSEK 1938, 134, 139, TRNKA 1913, 27.

⁵¹⁰ NOSEK 1938, 134–135, 138, 139, TRNKA 1913, 31, 45–47.

⁵¹¹ NOSEK 1938, 135, 139, TRNKA 1913, 67, 237–238.

⁵¹² HONCOVÁ 1997c, 151, 153, NOSEK 1938, 135, PODLAHA 1907, 206, TRNKA 1913, 239.

⁵¹³ NOSEK 1938, 135, TRNKA 1913, 240.

⁵¹⁴ NOSEK 1938, 135, 140, TRNKA 1913, 108, 240.

⁵¹⁵ TRNKA 1913, 240.

⁵¹⁶ HONCOVÁ 1997c, 153, PODLAHA 1907, 206, TRNKA 1913, 240.

⁵¹⁷ HONCOVÁ 1997c, 153, NOSEK 1938, 135, 140, PODLAHA 1907, 206, TRNKA 1913, 114.

- 1669 – vloupání na faru a do kostela – ukraden stříbrný kalich (farář Jan Ignác Straka 1664–1674)⁵¹⁸
- konec 17. století – oprava fary (farář Vít Antonín Straka 1683–1691)⁵¹⁹
- 1707 – na všeobecnou žádost zřízena samostatná farnost (farář Jan Daniel Beránek 1707–1725)⁵²⁰
- 1709 – oprava fary (byly v ní čtyři místnosti)⁵²¹
18. a 19. století – na faře pořádány obědy na obecní útraty při obecních slavnostech⁵²²
- 1713 – při faře nebyla žádná užitečná zahrada (zvířata - tři krávy, dvě prasata, dva koně, dvě hřibata, třicet ovcí)⁵²³
- 1722 – přestavba fary – 394 zl. 29 kr. – přízemní domek, vlevo (místo nynější kanceláře) mandlovna, za ní vchod na dřevěnou pavlač na dvoře, vpravo u vchodu schody na půdu, za nimi kuchyně a pokoj pro faráře (před farou malá zahrádka směrem do náměstí)⁵²⁴
1. polovina 18. století – farář Ignác Antonín Pečený (1725–1732, pohřben v kostele) znovu postavil u zahrádek před farou dřevěné mříže, do zahrady za stodolou sázel stromy⁵²⁵
- 1740 – vítr odnesl pavlač (farář Václav Ferdinand Kořil 1732–1761)⁵²⁶

⁵¹⁸ TRNKA 1913, 118, 204–205, 243.

⁵¹⁹ TRNKA 1913, 243.

⁵²⁰ HONCOVÁ 1997c, 157, NOSEK 1938, 134, 140, PODLAHA 1907, 200, TRNKA 1913, 120, 243–244.

⁵²¹ TRNKA 1913, 244–245.

⁵²² TRNKA 1913, 117.

⁵²³ TRNKA 1913, 245.

⁵²⁴ TRNKA 1913, 162, 246, 347.

⁵²⁵ TRNKA 1913, 247.

⁵²⁶ TRNKA 1913, 246.

- 1741 (válka o dědictví rakouské – obléhání Prahy) – v Říčanech se ubytovalo (asi i na faře) vojsko, museli je živit⁵²⁷
- 1757 (sedmiletá válka) – Říčany zpustošeny 30 000 pruskými vojáky, fara vydrancována – vzali faráři všechny šaty, vybrali sýpku a půdu, vytrhali doškovou střechu⁵²⁸
- 1775 – selské povstání na uhříněveském panství, voděrádský rychtář jim utekl a ukryl se na faře, farář František Jan Wolf (1775–1789) ho schoval, nevydal a pustil zahradou⁵²⁹
- počátek 19. století (napoleonské války) – 1801 – Rusové se ubytovali v Říčanech, velitel Petr Grekof na faře (farář Josef Dobíhal 1800–1805)
- 1812 – v podkrovní pohostinské místnosti se ubytoval major Zákolský (farář Josef Jan Křtitel Marcocius 1805–1816)⁵³⁰
- 1805 – farář Marcocius při příchodu na faru našel spoušť, zvláště v hospodářském stavení, neohrazenou zahradu na dvoře, přední zahrádky částečně spadlé, dřevo shnilé⁵³¹
- 1806 – farář Marcocius začal opravovat ze svého (měli mu proplatit, ale z 775 zl. mu dali 208 zl. 12 kr. 3/4 den.), nechal postavit dřevník vedle špejcharu, okap nad dveřmi, sázel do zahrady stromy – před stodolou ořešáky, broskvoň⁵³²

⁵²⁷ NOSEK 1938, 135, PODLAHA 1907, 200–201, TRNKA 1913, 134.

⁵²⁸ NOSEK 1938, 135, PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 136.

⁵²⁹ NOSEK 1938, 135, PODLAHA 1907, 201, TRNKA 1913, 154, 255.

⁵³⁰ TRNKA 1913, 159.

⁵³¹ TRNKA 1913, 256–257.

⁵³² TRNKA 1913, 257–258.

- 1816 – u jedné strany stodoly postavena zeď (proti zlodějům), rozšířena a zahrazena zahrádka před farou, v ní místo lípy zasazeny dva stromy (farář Marcocius na vlastní náklady – přes 100 zl.)⁵³³
- 1863 – od 1. června do 1. listopadu přestavba fary – přístavba poschodí – stavitel Antonín Jenšovský z Pyšel (farář Alois Klášterský 1851–1876) – v té době bydlel farář v radničním hostinci a kaplan v domě naproti škole⁵³⁴
- 1914 – stržení části stájí (kvůli nové škole a vzhledu náměstí, pozemek, na němž byla stržena stáj, byl postoupen městu), místo nich postavena na dolním konci stájí u stodoly nová stáj, stejné velikosti jako odstraněná, stržena také ohradní zeď s vraty a postavena tak, aby uzavírala farní dvůr a byla v jedné čáře s farou – stavitel Alois Jenšovský (farář Josef Řeháček 1910–1918)⁵³⁵
- 1919 – na faře dočasně uloženy sbírky muzea (farář Karel Čeřovský 1919–1933)⁵³⁶
- 1926 – nová fasáda na farní budově (šedá barva)⁵³⁷
- 1928 – fara povýšena na sídlo děkanství⁵³⁸
- 1936 – do rybníka se zřítila opěrná zeď farní zahrady (děkan Josef Ježek 1933–1943, 1945–1959)⁵³⁹
- 1941 – znovu postavena zřícená zeď stavitelem Josefem Sojkou (na zaplacení poskytl půjčku filiální kostel v Tehově)⁵⁴⁰

⁵³³ TRNKA 1913, 257–258.

⁵³⁴ SCHINDLER 1902, 226, TRNKA 1913, 260, 317, 347.

⁵³⁵ Dopis patronátního úřadu v Uhříněvsi z 13. listopadu 1912 farnímu úřadu v Říčanech o návrhu na postoupení stavební plochy městu Říčany a jejich zaplacení postavení konírny. Uhříněves 1912, Rozpočet výloh na odbourání části hospodářského stavení a ohradní zdi s vraty, jakož i znovuzřízení této pro uzavření dvora farní budovy v Říčanech z 12. listopadu 1912 od Aloise Jenšovského. Uhříněves 1912, Zpráva C. k. okresního hejtmánství v Žižkově z 25. června 1914 městskému úřadu v Říčanech o kolaudaci stavebních úprav fary z 2. července 1914. Žižkov 1914, Zpráva Městské rady v Říčanech farnímu úřadu v Říčanech o přijetí nákladu za postoupení stavební plochy a stavebního nákladu z 28. prosince 1912. Říčany 1912.

⁵³⁶ Jan VÍT TRČKA: Vznik a rozvoj vlastivědného muzea v Říčanech. In: Kapitoly z dějin Říčan, 456.

⁵³⁷ Oznámení Karla Lehovce o opravě omítky farní budovy z 24. července 1926. Říčany 1926.

⁵³⁸ NOSEK 1938, 136.

⁵³⁹ Rozpočet výloh na znovuzřízení opěrné zdi na hranici podhradského rybníka a zahrady děkanství v Říčanech z roku 1941. Říčany 1941.

- stavitelem Sojkou byly opraveny podezdívky předzahrádky před farní budovou⁵⁴¹
- 1949 – fara postoupila zahrádku před budovou městu pro chodník⁵⁴²
- 60. léta 20. století – na faře slouženy mše, obřady... (kostel v havarijním stavu) (děkan Vojtěch Linhart 1959–1973)⁵⁴³
- 60. a 70. léta 20. století – na farním dvoře skladiště Okresního průmyslového podniku⁵⁴⁴
- 1971 – byla rozbořena ohradní zeď mezi zahradou fary a domu č.p. 69 (jeho majitelem)⁵⁴⁵
- 1983 – přestavba, oprava jižní fasády a zavedení ústředního topení (v té době byla na faře také Městská lidová knihovna) (děkan Ludolf Josef Kazda O.Praem. 1983–1989)⁵⁴⁶
- 1993 – napojení na plynovou a kanalizační síť⁵⁴⁷ (děkan Miroslav Cúth 1990–1995)
- 1994 – fara opět sídlem farnosti
- 1998 – oprava čelní fasády farní budovy⁵⁴⁸ (farář Paweł Adam Dębek 1996–2002)

⁵⁴⁰ Protokol. Kolaudace opěrné zdi při zahradě děkanství na parc. čk.52 při čp. 70 podél Podhrázského rybníka z 5. listopadu 1941. Říčany 1941, Revers na poskytnutí půjčky filiálního kostela v Tehově děkanství v Říčanech z roku 1938.

⁵⁴¹ Zadání opravy podezdívky u čp. 70 z 2. května 1941. Říčany 1941.

⁵⁴² Prohlášení ze 7. února 1949 o postoupení farních pozemků. Říčany 1949.

⁵⁴³ Odpověď Komise pro výstavbu a vodní hospodářství Městského národního výboru v Říčanech z 21. srpna 1962 na dotaz Odboru školství a kultury Okresního národního výboru Praha-východ Městskému národnímu výboru z 19. července 1962. Říčany 1962.

⁵⁴⁴ Úprava po výkopech na náměstí RA v Říčanech. Žádost ze 17. 2. 1970. Říčany 1970 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany).

⁵⁴⁵ Sdělení P. Vojtěcha Linharta o rozboření ohradní zdi farské zahrady majitelem domu čp. 69 v Říčanech ze 14. února 1971. Říčany 1971.

⁵⁴⁶ Zdeněk LOUDA: Návrh na stavební úpravy budovy ř. k. děkanství – Říčany. ONV: Praha-východ, Arcidiecéze pražská, Vikariát: Říčany z 15. března 1983 (uloženo v archivu Stavebního úřadu Říčany), Nahlášení oprav a žádost o jejich povolení P. Josefem Kazdou. Žádost o povolení k postavení lešení z 25. dubna 1983. Říčany 1983, Žádost P. Josefa Kazdy o stavební povolení z 21. října 1983. Ústřední vytápění budovy (kanceláře, služební byt, Městská lidová knihovna). Říčany 1983

⁵⁴⁷ Stavební povolení. Stavba plynové přípojky a vnitřní instalace plynu k objektu č.p. 70 Masarykovo nám. v Říčanech z 18. června 1993. Říčany 1993, Stavební povolení. Stavba přípojky kanalizační k č.p. 70, Masarykovo nám z 18. června 1993. Říčany. Říčany 1993.

2001 – výměna střešní krytiny na farní budově⁵⁴⁹

2006 – na jižní sedlo střechy farní stodoly bylo umístěno deset solárních kolektorů⁵⁵⁰ (administrátor Lukáš Stanislav Buchta O.Praem. 2005–2009)

2007 – obnovení utržených říms na farní budově⁵⁵¹

od 2009 – revitalizace fary, hospodářských budov a zahrady (administrátor Konstantin Petr Mikolajek O.Praem. od roku 2009, farní vikář Timotej Maria Pavel Vácha O.Praem. od roku 2009)⁵⁵²

⁵⁴⁸ Sdělení k ohlášení udržovacích prací z 26. března 1998. Říčany 1998.

⁵⁴⁹ Sdělení k ohlášení drobné stavby. Výměna krytiny a klempířských prvků Říčany, Masarykovo nám. 70 z 16. května 2001. Říčany 2001.

⁵⁵⁰ Rozhodnutí. Stavební povolení solárního systému Říčany, Masarykovo nám. č.p. 70 z 28. března 2006. Říčany 2006.

⁵⁵¹ Sdělení opravy utržených říms na farní budově, Masarykovo náměstí č.p. 70, Říčany ze 17. října 2007. Říčany 2007.

⁵⁵² Souhlas s užíváním stavby hospodářské objekty říčanské fary (oprava krovů, střešní krytiny, klempířských prvků, okenních výplní a fasády) z 15. listopadu 2010. Říčany 2010.

Příloha č. 3: Listina z makovice věže kostela z roku 1900⁵⁵³

Leta Páni 1900 přistaven byl ke chrámu tomuto při západní
jeho části chór a věž nákladem circa 20 000 zl. př.
uhrázeny byly ze jmění kostela filiálního v Pěchově.
Osada říčanská čítala 3 781 Katolíků, z nichž v tomto roce
v čase velikonočním svatě svatosti přijalo: 206 mužů, 105 žen
a 664 dětí.
Farářem byl P. Martin Vlček, jenž 25. rok ke cti a slávě
boží na osadě říčanské jakožto farář působil a o pozve-
sení po. víry hořlivě pečoval, jemu v vedení duchovní
správy pomáhal Kaplan P. Jan Balabem.
Přístavbu a opravu chrámu Páni provedl architekt z Prahy
Antonín Gabriel.
Aby věž moudrě mohla býti pokryta a přizpůsobený farář
přispěl 600 zl.
Pokrytí věže a osazení kříže na věži provedl klempířský mistr
Václav Štefan z Prahy.

Křesťanská Duše pomohli se za spasení jejich
Otče náš!

⁵⁵³ Kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany.

Příloha č. 4: Listina z makovice věže kostela z roku 1900⁵⁵⁴

popis
Na tuto věž bylo pracováno sprostřed-
kováním od Václava Štefana mistra klempiřského
a instalátorského z Prahy dne 27/9.1900
s pomocí emily Jan Těle a Jan Sládek
na mistra řednického Josefa Nováka
z Prahy tato práce byla dokončena
křestem a chvalou Boží
Říčany dne 27/9.1900
Václav Štefan
mistr klempiřský
Josef Novák
Mistr řednický

⁵⁵⁴ Kopie uložena v archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany.

Seznam vyobrazení

1. Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, jižní zdivo 3. čtvrtina 13. století, jižní věž 2. polovina 14. století, loď a sakristie 1719, západní dostavba lodi a věže 1900, pohled od jihozápadu. Foto: autorka
2. Fragменты jižního zdiva a přízemí jižní věže, 3. čtvrtina 13. století a 2. polovina 14. století, pohled z jihu. Foto: autorka
3. Sanktuarium v přízemí jižní věže, 2. polovina 14. století. Foto: autorka
4. Jižní okno pod oratoří s mříží, 4. čtvrtina 16. století, pohled z jihu. Foto: autorka
5. Klenba presbytáře, 4. čtvrtina 16. století. Foto: autorka
6. Severní patrová tribuna, 4. čtvrtina 16. století. Foto: autorka
7. Klenba lodi kostela, 1800. Foto: autorka
8. Kostel sv. Petra a Pavla, 1719, věž snížena 1858. Foto: kolem roku 1870, z archivu Muzea Říčany
9. Kostel sv. Petra a Pavla, 1719, věž snížena 1858. Foto: z roku 1878, z archivu Muzea Říčany
10. Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, jižní zdivo 3. čtvrtina 13. století, jižní věž 2. polovina 14. století, loď a sakristie 1719, západní dostavba lodi a věže 1900, pohled od jihovýchodu. Foto: autorka
11. Sakristie kostela sv. Petra a Pavla, 1719, pohled z východu. Foto: autorka
12. Část plánů přístavby kostela sv. Petra a Pavla, 1900. Z archivu Stavebního úřadu Říčany
13. Část plánů přístavby kostela sv. Petra a Pavla, 1900. Z archivu Římskokatolického farního úřadu Říčany
14. Kostel sv. Petra a Pavla, oprava fasády 1983–1984. Pohled od jihozápadu. Foto z roku 1997. Reprodukce z OULÍK 1997a, 362, obr. 74
15. Zvěstování Panně Marii, kolem roku 1400, frescosecco, 200 x 350 cm. Přízemí jižní věže, východní stěna. Foto: autorka

16. Apoštolové s Kristem, kolem roku 1400, frescosecco, 150 x 380 cm. Přízemí jižní věže, východní stěna Foto: autorka
17. Legenda o umučení sv. 10 000 vojáků mučedníků, kolem roku 1400, frescosecco, 180 x 330 cm. Přízemí jižní věže, západní stěna. Foto: autorka
18. Světcí s donátorkou Kateřinou z Říčan (Mystické zasnoubení sv. Kateřiny ?, Čtrnáct sv. pomocníků ?, Legenda o sv. Voršile a 11 000 pannách ?), kolem roku 1400, frescosecco, 180 x 400 cm. Přízemí jižní věže, západní stěna. Foto: autorka
19. Biskup, ornamentální motivy a oltář sv. Václava, kolem roku 1400 (nástěnné obrazy), 2. polovina 18. století (oltář), frescosecco (nástěnné obrazy), dřevo, polychromie (oltář), 160 x 70 cm, 230 x 60 cm, 160 x 80 cm (nástěnné obrazy), 170 x 195 x 80 cm (oltář), v. 85 cm (socha sv. Václava). Přízemí jižní věže, jižní stěna. Foto: autorka
20. Vítězný oblouk přízemí jižní věže, kolem roku 1400, pohled z jihu. Foto: autorka
21. Izajáš, kolem roku 1400, frescosecco, 110 x 110 cm. Přízemí jižní věže, vítězný oblouk, spodní část západní strany. Foto: autorka
22. Ezechiel, kolem roku 1400, frescosecco, 150 x 110 cm. Přízemí jižní věže, vítězný oblouk, horní část západní strany. Foto: autorka
23. Jeremjáš, kolem roku 1400, frescosecco, 110 x 110 cm. Přízemí jižní věže, vítězný oblouk, spodní část východní strany. Foto: autorka
24. Král David, kolem roku 1400, frescosecco, 150 x 110 cm. Přízemí jižní věže, vítězný oblouk, horní část východní strany. Foto: autorka
25. Klenba přízemí jižní věže, kolem roku 1400. Foto: autorka
26. Okřídlený lev, kolem roku 1400, frescosecco, 220 x 280 cm. Klenba přízemí jižní věže, jižní kápě. Foto: autorka
27. Okřídlená lidská postava, kolem roku 1400, frescosecco, 130 x 330 cm. Klenba přízemí jižní věže, severní kápě. Foto: autorka
28. Orel, kolem roku 1400, frescosecco, 130 x 330 cm. Klenba přízemí jižní věže, západní kápě. Foto: autorka

29. Okřídlený býk, kolem roku 1400, frescosecco, 140 x 350 cm. Klenba přízemí jižní věže, východní kápě. Foto: autorka
30. Náhrobek Doroty Strnadové z Tryskovic, 1592, mramor, 99 x 66 cm. Přízemí jižní věže, západní stěna. Foto: autorka
31. Náhrobek Anny Strnadové z Tryskovic, 1599, mramor, 195 x 91 cm. Přízemí jižní věže, východní stěna. Foto: autorka
32. Presbytář kostela sv. Petra a Pavla s hlavním oltářem, 4. čtvrtina 16. století a 1. čtvrtina 18. století, pohled ze západu. Foto: autorka
33. Sv. Petr a Pavel, 1. čtvrtina 18. století, přemalba 1841, olej, plátno, 250 x 150 cm. Presbytář, východní stěna. Foto: autorka
34. Sv. Vít s relikviářem sv. Donáta a Firmina, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie a zlacení, v. 280 cm a 60 cm. Presbytář, evangelijní strana oltáře. Foto: autorka
35. Sv. Václav s relikviářem sv. Donáta a Firmina, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie a zlacení, v. 280 cm a 60 cm. Presbytář, epištolní strana oltáře. Foto: autorka
36. Nejsvětější Trojice, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie, v. 200 cm. Presbytář, nástavec oltáře. Foto: autorka
37. Tabernákl a řezby květin, 1. čtvrtina 18. století, dvířka 20. století. Presbytář, hlavní oltář. Foto: autorka
38. Kazatelna, kolem roku 1800, výzdoba 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie, zlacení, stříbření. Evangelijní strana lodi u vítězného oblouku. Foto: autorka
39. Sv. Ambrož, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, zlacení, stříbření, 50 x 40 cm. Kazatelna, pravé pole poprsně. Foto: autorka
40. Sv. Augustin a Jeroným, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, zlacení, stříbření, 55 x 55 cm. Kazatelna, čelní pole poprsně. Foto: autorka
41. Sv. Jan Nepomucký, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie, zlacení, stříbření, v. 80 cm. Kazatelna, dvířka. Foto: autorka

42. Sv. Jan Křtitel, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie, v. 80 cm. Kazatelna, stříška. Foto: autorka
43. Náhrobek Eleonory Češkové, 1772, mramor, 60 x 149 cm. Loď kostela, pod kazatelnou. Foto: autorka
44. Žehnající ukřižovaný Kristus, 2. polovina 18. století, dřevo, polychromie, v. 175 cm. Západní stěna lodi, u zповědnice. Foto: autorka
45. Zповědnice se sochami sv. Maří Magdaleny a sv. Petra, 2. polovina 18. století (sochy), dřevo, v. 85 cm (sochy). Severní strana lodi, pod kruchtou. Foto: autorka
46. Křtitelnice s nástavce, 1806, mramor, dřevo, v. 170 cm, v. 300 cm. Epištolní strana lodi, u vítězného oblouku. Foto: autorka
47. Mariánský oltář, 19. století, dřevo, polychromie, 400 x 200 x 80 cm, v. 105 cm (sochy Panny Marie), v. 50 cm (socha Pražského Jezulátka). Evangelijní strana lodi, proti kapli. Foto: autorka
48. Ukřižování s Pannou Marií a sv. Janem, 19. století, dřevo, polychromie, v. 195 cm, v. 80 cm, v. 80 cm. Epištolní strana lodi, druhý pilíř. Foto: autorka
49. Sv. František Xaverský, 19. století, dřevo, polychromie, v. 110 cm. Evangelijní strana lodi, druhý pilíř. Foto: autorka
50. Sv. Josef, 19. století, dřevo, polychromie, v. 133 cm. Epištolní stěna lodi, pod kruchtou. Foto: autorka
51. Oltář sv. Cyrila a Metoděje, 19. století, dřevo, polychromie, 270 x 200 x 70 cm (oltář), v. 105 cm, v. 105 cm (sochy). Epištolní stěna lodi, mezi třetím a čtvrtým pilířem. Foto: autorka
52. Oltář Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, (Břetislav Kafka: Sv. Juda Tadeáš, Ferdinand Stuflesser: Sv. Antonín z Padovy) 19. století, dřevo, polychromie, 100 x 200 x 70 cm (oltář), v. 112 cm (socha Nejsvětější Srdce Ježíšovo), v. 115 (socha sv. Judy Tadeáše), v. 98 cm (sv. Antonín z Padovy). Evangelijní stěna lodi, mezi třetím a čtvrtým pilířem. Foto: autorka
53. Sv. Augustin, 19. století, dřevo, polychromie, v. 110 cm. Evangelijní stěna lodi, třetí pilíř. Foto: autorka

54. Emanuel Dítě (kopie Zdeněk Uhlíř): Sv. Kateřina Sienská, 1974, olej, plátno, 240 x 137 cm. Epištolní strana lodi, u vítězného oblouku. Foto: autorka
55. Emanuel Dítě (kopie Zdeněk Uhlíř): Sv. Vincenc Ferrerský, 1974, olej, plátno, 225 x 130 cm. Evangelijní strana lodi, u vítězného oblouku. Foto: autorka
56. Emanuel Dítě (kopie Zdeněk Uhlíř): Sv. Anežka Česká, 1965, olej, plátno, 203 x 109 cm. Epištolní strana lodi, mezi třetím a čtvrtým pilířem. Foto: autorka
57. Ukřižování, 20. století, olej, plátno, 260 x 148 cm. Evangelijní strana lodi, mezi třetím a čtvrtým pilířem. Foto: autorka
58. František Salvátor Novák: Hlava Krista, 1952, olej, plátno, 29 x 21,5 cm. Epištolní strana lodi, čtvrtý pilíř. Foto: autorka
59. František Salvátor Novák: Panna Maria Růžencová, 1951, 23 x 21 cm. Evangelijní strana lodi, čtvrtý pilíř. Foto: autorka
60. Bartolomé Esteban Murillo (kopie): Nanebevzetí Panny Marie, 20. století, olej, plátno, 160 x 96 cm. Epištolní strana lodi, proti zповědnici. Foto: autorka
61. Zvon, 1517, 47 x 61,5 cm. Západní věž kostela, východní strana. Foto: autorka
62. Zvon Petr, 1628, 88,5 x 116,1 cm. Západní věž kostela, uprostřed. Foto: autorka
63. Zvon Pavel, 1629, 67,75 x 86,5 cm. Západní věž kostela, severní část. Foto: autorka
64. Křestní nádoba, 1666, cín, 18 x 28 cm. Křtitelnice. Foto: autorka
65. Lampa, 1800, stříbro, 30 cm. Presbytář, před tabernáklem. Foto: autorka
66. Zvon Václav, 2. čtvrtina 19. století, 24,8 x 34,7 cm. Západní věž, západní strana. Foto: autorka

Obrazová příloha

1. Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, jižní zdivo 3. čtvrtina 13. století, jižní věž
2. polovina 14. století, loď a sakristie 1719, západní dostavba lodi a věže 1900,
pohled ze západu

2. Fragmenty jižního zdiva a přízemí jižní věže, 3. čtvrtina 13. století a 2. polovina 14. století, pohled z jihu

3. Sanktuarium v přízemí jižní věže, 2. polovina 14. století

4. Jižní okno pod oratoří s mříží, 4. čtvrtina 16. století, pohled z jihu

5. Klenba presbytáře, 4. čtvrtina 16. století

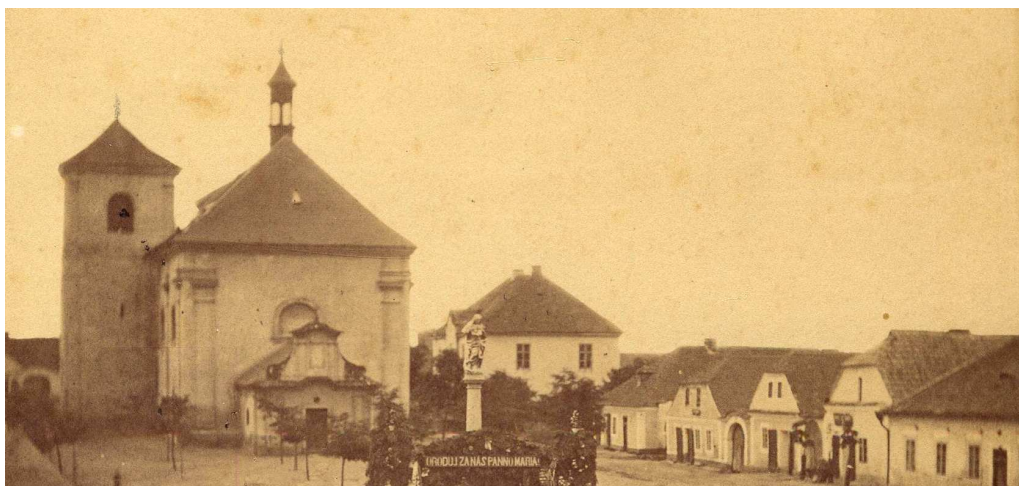
6. Severní patrová tribuna, 4. čtvrtina 16. století

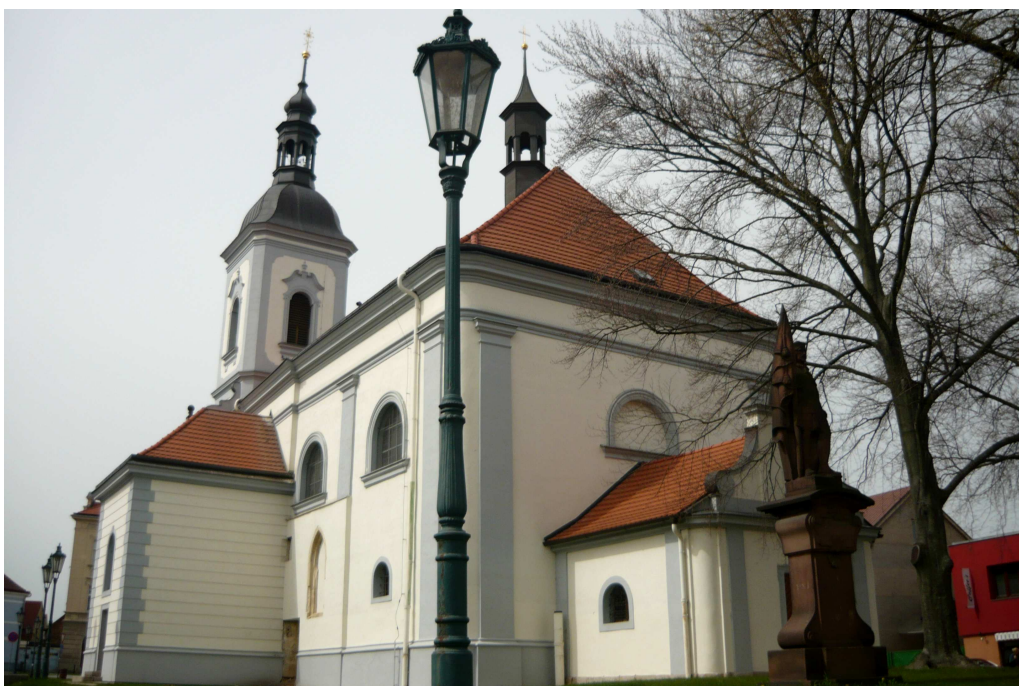
7. Klenba lodi kostela, 1800

8. Kostel sv. Petra a Pavla, 1719, věž snížena 1858. Pohled ze západu

9. Kostel sv. Petra a Pavla, 1719, věž snížena 1858. Pohled z východu

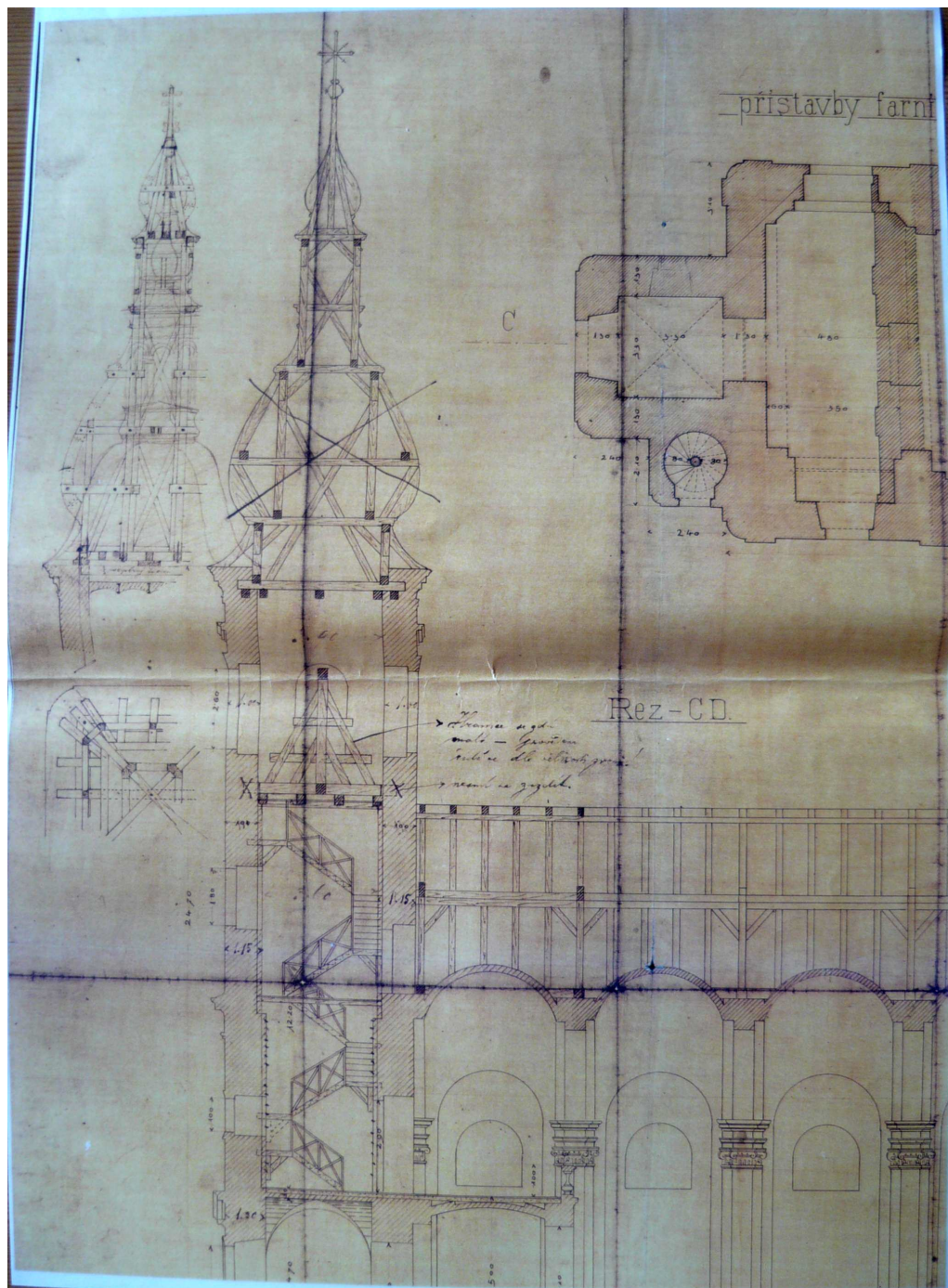
10. Kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech, jižní zdivo 3. čtvrtina 13. století, jižní věž 2. polovina 14. století, loď a sakristie 1719, západní dostavba lodi a věže 1900, pohled od jihovýchodu

11. Sakristie kostela sv. Petra a Pavla, 1719, pohled z východu

12. Část plánů přístavby kostela sv. Petra a Pavla, 1900

13. Část plánů přístavby kostela sv. Petra a Pavla, 1900

14. Kostel sv. Petra a Pavla, oprava fasády 1983–1984. Pohled od jihozápadu

15. Zvěstování Panně Marii, kolem roku 1400, frescosecco, 200 x 350 cm. Přízemí jižní věže, východní stěna

16. Apoštolové s Kristem, kolem roku 1400, frescosecco, 150 x 380 cm. Přízemí jižní věže, východní stěna

17. Legenda o umučení sv. 10 000 vojáků mučedníků, kolem roku 1400, frescosecco, 180 x 330 cm. Přízemí jižní věže, západní stěna

18. Světci s donátorkou Kateřinou z Říččan (Mystické zasnoubení sv. Kateřiny ?, Čtrnáct sv. pomocníků ?, Legenda o sv. Voršile a 11 000 pannách ?), kolem roku 1400, frescosecco, 180 x 400 cm. Přízemí jižní věže, západní stěna

19. Biskup, ornamentální motivy a oltář sv. Václava, kolem roku 1400 (nástěnné obrazy), 2. polovina 18. století (oltář), frescosecco (nástěnné obrazy), dřevo, polychromie (oltář), 160 x 70 cm, 230 x 60 cm, 160 x 80 cm (nástěnné obrazy), 170 x 195 x 80 cm (oltář), v. 85 cm (socha sv. Václava). Přízemí jižní věže, jižní stěna

20. Vítězný oblouk přízemí jižní věže, kolem roku 1400, pohled z jihu

21. Izajáš, kolem roku 1400, frescosecco, 110 x 110 cm. Přízemí jižní věže, vítězný oblouk, spodní část západní strany

22. Ezechiel, kolem roku 1400, frescosecco, 150 x 110 cm. Přízemí jižní věže, vítězný oblouk, horní část západní strany

23. Jeremjáš, kolem roku 1400, frescosecco, 110 x 110 cm. Přízemí jižní věže, vítězný oblouk, spodní část východní strany

24. Král David, kolem roku 1400, frescosecco, 150 x 110 cm. Přízemí jižní věže, vítězný oblouk, horní část východní strany

25. Klenba přízemí jižní věže, kolem roku 1400

26. Okřídlený lev, kolem roku 1400, frescosecco, 220 x 280 cm. Klenba přízemí jižní věže, jižní kápě

27. Okřídlená lidská postava, kolem roku 1400, frescosecco, 130 x 330 cm. Klenba přízemí jižní věže, severní kápě

28. Orel, kolem roku 1400, frescosecco, 130 x 330 cm. Klenba přízemí jižní věže, západní kápě

29. Okřídlený býk, kolem roku 1400, frescosecco, 140 x 350 cm. Klenba přízemí jižní věže, východní kápě

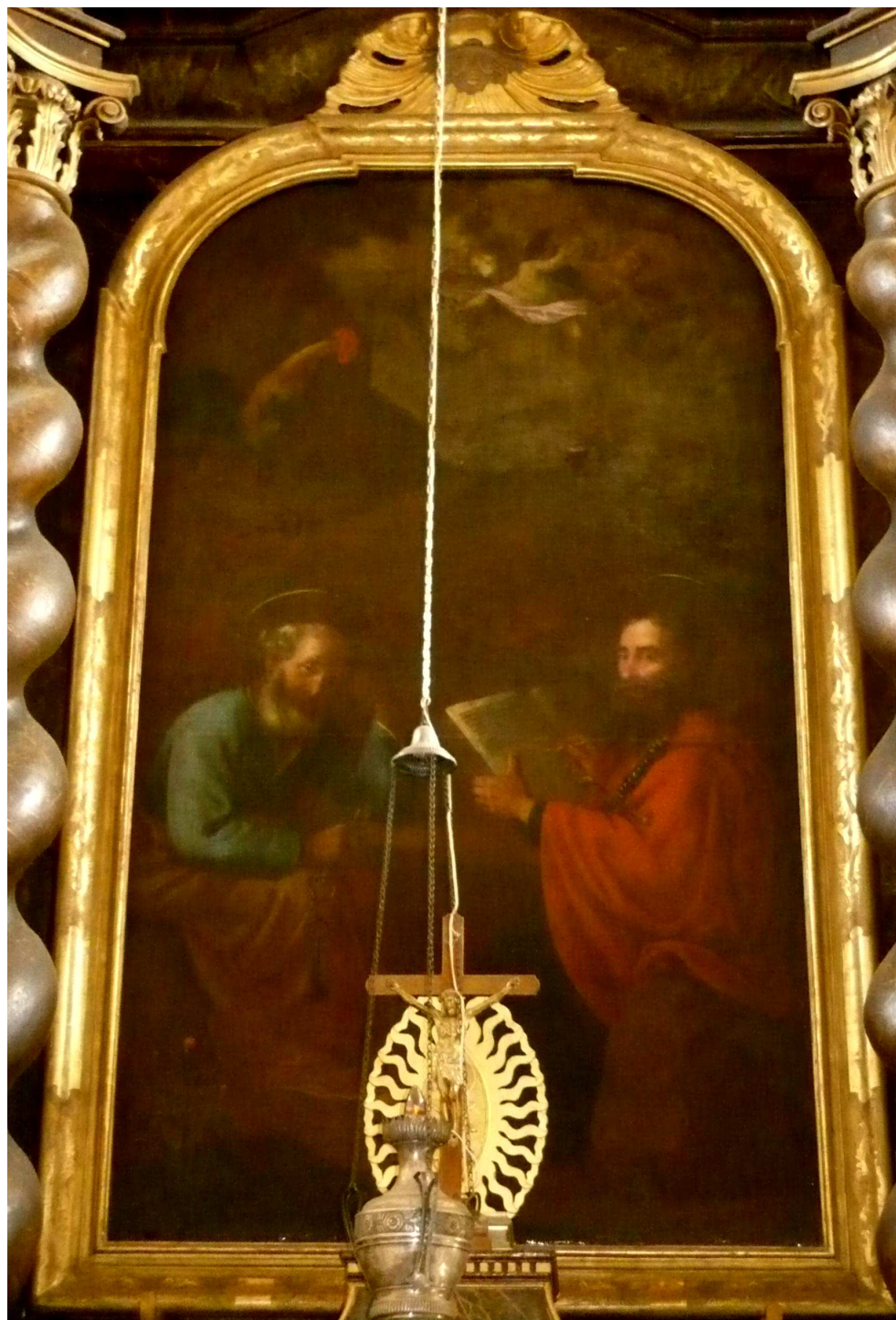
30. Náhrobek Doroty Strnadové z Tryskovic, 1592, mramor, 99 x 66 cm. Přízemí jižní věže, západní stěna

31. Náhrobek Anny Strnadové z Tryskovic, 1599, mramor, 195 x 91 cm. Přízemí jižní věže, východní stěna

32. Presbytář kostela sv. Petra a Pavla s hlavním oltářem, 4. čtvrtina 16. století a 1. čtvrtina 18. století, pohled ze západu

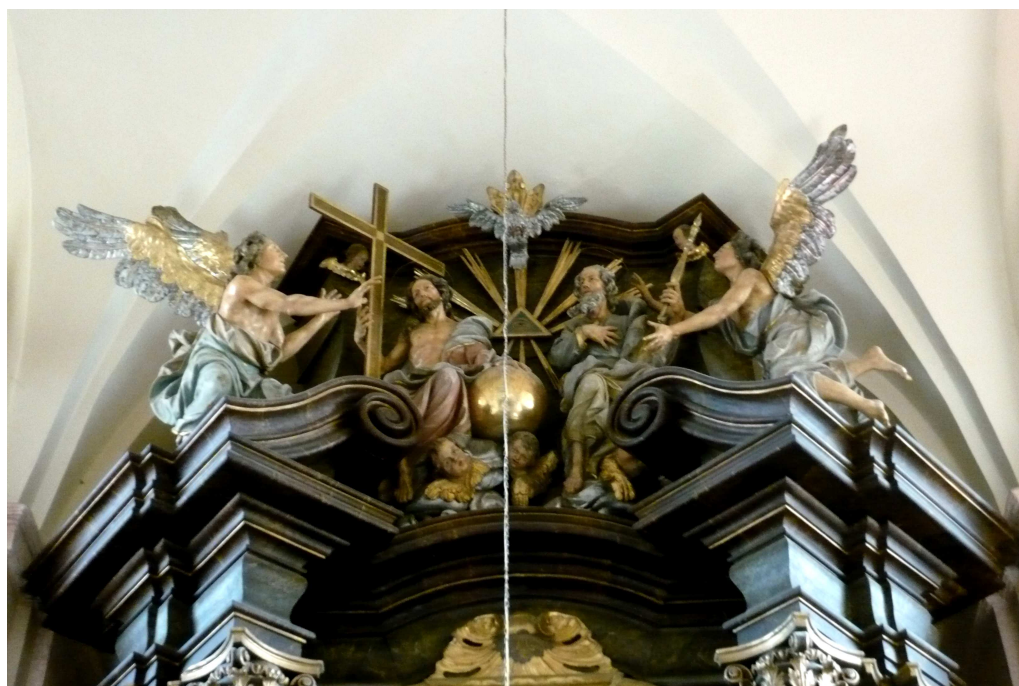
33. Sv. Petr a Pavel, 1. čtvrtina 18. století, přemalba 1841, olej, plátno, 250 x 150 cm. Presbytář, východní stěna

34. Sv. Vít s relikviářem sv. Donáta a Firmina, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie a zlacení, v. 280 cm a 60 cm. Presbytář, evangelijní strana oltáře

35. Sv. Václav s relikviářem sv. Donáta a Firmina, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie a zlacení, v. 280 cm a 60 cm. Presbytář, epištolní strana oltáře

36. Nejsvětější Trojice, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie, v. 200 cm.
Presbytář, nástavec oltáře

37. Tabernákl a řezby květin, 1. čtvrtina 18. století, dvířka 20. století. Presbytář, hlavní oltář

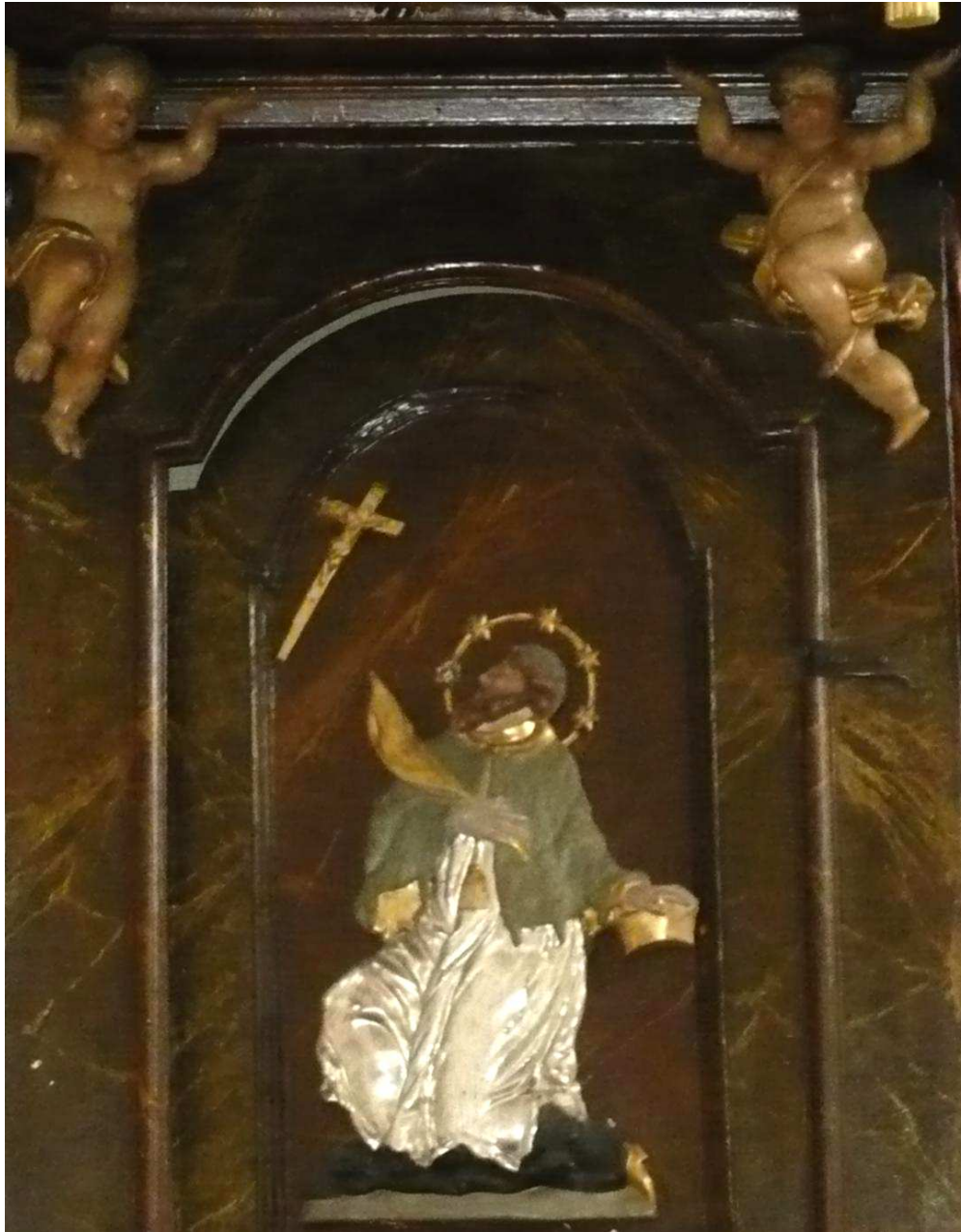
38. Kazatelna, kolem roku 1800, výzdoba 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie, zlacení, stříbření. Evangelijní strana lodi u vítězného oblouku

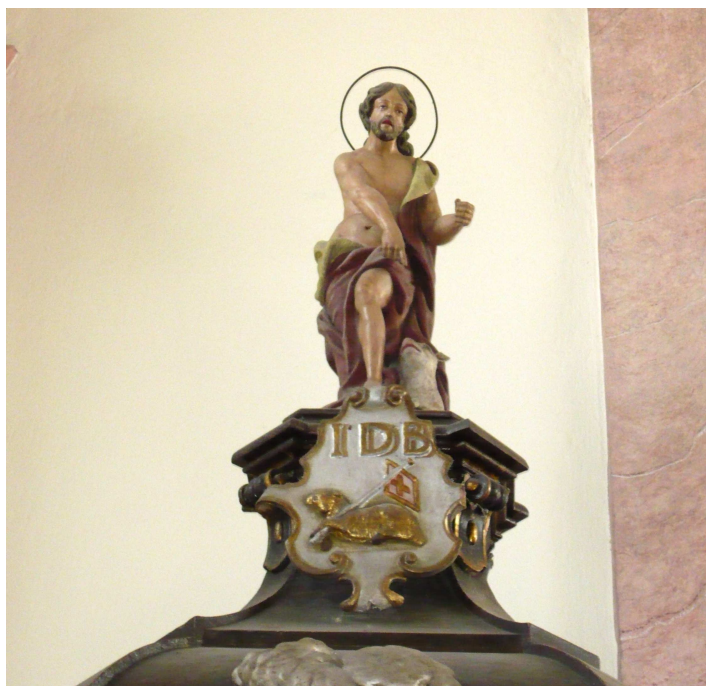
39. Sv. Ambrož, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, zlacení, stříbření, 50 x 40 cm.
Kazatelna, pravé pole poprsně

40. Sv. Augustin a Jeroným, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, zlacení, stříbření, 55 x 55 cm.
Kazatelna, čelní pole poprsně

41. Sv. Jan Nepomucký, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie, zlacení, stříbření, v. 80 cm. Kazatelna, dvířka

42. Sv. Jan Křtitel, 1. čtvrtina 18. století, dřevo, polychromie, v. 80 cm. Kazatelna, stříška

43. Náhrobek Eleonory Češkové, 1772, mramor, 60 x 149 cm. Loď kostela, pod kazatelnou

44. Žehnající ukřižovaný Kristus, 2. polovina 18. století, dřevo, polychromie, v. 175 cm.
Západní stěna lodi u zpovědnice

45. Zpovědnice se sochami sv. Maří Magdaleny a sv. Petra, 2. polovina 18. století (sochy), dřevo, v. 85 cm (sochy). Severní strana lodi, pod kruchtou

46. Křtitelnice s nástavce, 1806, mramor, dřevo, v. 170 cm, v. 300 cm. Epištolní strana loď u vítězného oblouku

47. Mariánský oltář, 19. století, dřevo, polychromie, 400 x 200 x 80 cm, v. 105 cm (sochy Panny Marie), v. 50 cm (socha Pražského Jezulátka). Evangelijní strana lodi proti kapli

48. Ukřižování s Pannou Marií a sv. Janem, 19. století, dřevo, polychromie, v. 195 cm, v. 80 cm, v. 80 cm. Epištolní strana lodi, druhý pilíř

49. Sv. František Xaverský, 19. století, dřevo, polychromie, v. 110 cm. Evangelijní strana lodi, druhý pilíř

50. Sv. Josef, 19. století, dřevo, polychromie, v. 133 cm. Epištolní stěna lodi, pod kruchtou

51. Oltář sv. Cyrila a Metoděje, 19. století, dřevo, polychromie, 270 x 200 x 70 cm (oltář), v. 105 cm, v. 105 cm (sochy). Epištolní stěna lodi, mezi třetím a čtvrtým pilířem

52. Oltář Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, (Břetislav Kafka: Sv. Juda Tadeáš, Ferdinand Stuflesser: Sv. Antonín z Padovy 19. století, dřevo, polychromie, 100 x 200 x 70 cm (oltář), v. 112 cm (socha Nejsvětější Srdce Ježíšovo), v. 115 (socha sv. Judy Tadeáše), v. 98 cm (sv. Antonín z Padovy). Evangelijní stěna lodi, mezi třetím a čtvrtým pilířem

53. Sv. Augustin, 19. století, dřevo, polychromie, v. 110 cm. Evangelijní stěna lodi, třetí pilíř

54. Emanuel Dítě (kopie Zdeněk Uhlíř): Sv. Kateřina Sienská, 1974, olej, plátno, 240 x 137 cm. Epištolní strana lodi, u vítězného oblouku

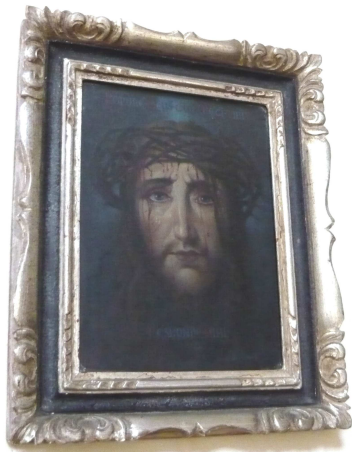
55. Emanuel Dítě (kopie Zdeněk Uhlíř): Sv. Vincenc Ferrerský, 1974, olej, plátno, 225 x 130 cm. Evangelijní strana lodi, u vítězného oblouku

56. Emanuel Dítě (kopie Zdeněk Uhlíř): Sv. Anežka Česká, 1965, olej, plátno, 203 x 109 cm. Epištolní strana lodi, mezi třetím a čtvrtým pilířem

57. Ukřižování, 20. století, olej, plátno, 260 x 148 cm. Evangelijní strana lodi, mezi třetím a čtvrtým pilířem

58. František Salvátor Novák:
Hlava Krista, 1952, olej, plátno,
29 x 21,5 cm. Epištolní strana
lodi, čtvrtý pilíř

59. František Salvátor Novák:
Panna Maria Růžencová, 1951,
23 x 21 cm. Evangelijní strana
lodi, čtvrtý pilíř

60. Bartolomé Esteban Murillo (kopie): Nanebevzetí Panny Marie, 20. století, olej,
plátno, 160 x 96 cm. Epištolní strana lodi, proti zpovědnici

61. Zvon, 1517, 47 x 61,5 cm. Západní věž kostela, východní strana

62. Zvon Petr, 1628, 88,5 x 116,1 cm. Západní věž kostela, uprostřed

63. Zvon Pavel, 1629, 67,75 x 86,5 cm. Západní věž kostela, severní strana

64. Křestní nádoba, 1666, cín, 18 x 28 cm. Křtitelnice

65. Lampa, 1800, stříbro, 30 cm.
Presbytář, před tabernáklem

66. Zvon Václav, 2. čtvrtina 19. století,
24,8 x 34,7 cm. Západní věž, západní
strana